

European Union

International
Labour
Organization

СОЦИЈАЛЕН
ДИЈАЛОГ

ПРОЦЕНА НА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ТРИПАРТИТНИОТ СОЦИЈАЛЕН ДИЈАЛОГ

Стојан Трајанов, Марија Игнатова – Гошева, Александар Костадинов

**ПРОЦЕНА НА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА
ТРИПАРТИТНИОТ СОЦИЈАЛЕН ДИЈАЛОГ**

Copyright © International Labour Organization 2015
Сите права се задржани.

Прво издание 2015

Изданијата на Меѓународната канцеларија на трудот се предмет на авторски права врз основа на Протокол 2 на Универзалната конвенција за авторски права. Меѓутоа, кратки извадоци може да се репродуцираат без одобрение, под услов да се наведе изворот. Барањето за права за репродукција или превод треба да се поднесе до ILO Publications (Rights and Licensing), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland или на следната електронска пошта: rights@ilo.org. Меѓународната канцеларија на трудот ги поздравува таквите барања.

Библиотеките, институциите и другите корисници што се регистрирани кај поврзаните Организации за права за репродукција, може да прават копии во согласност со лиценците што им се издадени за таа намена. Посетете ја www.ifrro.org за да најдете организација за права за репродукција во вашата земја.

Процена на функционирањето на трипартитниот социјален дијалог / Стојан Трајанов, Марија Игнатова-Ѓошева, Александар Костадинов ; Меѓународна организација на трудот, ILO DWT and Country Office for Central and Eastern Europe. - Budapest: ILO, 2015

ISBN: 9789228300048; 9789228300055 (web pdf)

ILO DWT and Country Office for Central and Eastern Europe

социјален дијалог / трипартизам / економско-социјален развој / институциска рамка/ национално ниво

13.06.1

ILO Cataloguing in Publication Data

Ознаките што се користат во изданијата на MOT, што се во согласност со практиката на Обединетите нации, и презентацијата на материјалот содржан во нив не подразбираат изразување на какво било мислење од страна на Меѓународната канцеларија на трудот во врска со правниот статус на која било земја, област или територија, на нејзините власти или во врска со нејзините граници.

Одговорноста за ставовите што се изнесени во потпишаните статии, студии и останати прилози ја поднесуваат исклучиво нивните автори, а изданието не претставува одобрување од страна на Меѓународната канцеларија на трудот за изнесените мислења.

Упатувањата до називи на фирми и комерцијални производи и процеси не повлекуваат нивно одобрување од страна на Меѓународната канцеларија на трудот, а секое неспомнување на некоја конкретна фирма, комерцијален производ или процес не е знак за неодобрување.

Изданијата и електронските производи на MOT може да се добијат во поголемите книжарници или платформите за електронска дистрибуција, или директно да се нарачаат од ilo@turpin-distribution.com. За повеќе информации посетете ја нашата интернет страница: www.ilo.org/publns или контактирајте нè на ilopubs@ilo.org.

Проектот е финансиран од Европската унија

Проект финансиран од ЕУ и спроведуван од МОТ „Унапредување на социјалниот дијалог“

Публикацијата е подготвена и отпечатена во рамките на проектот
„Унапредување на социјалниот дијалог“

Резиме за проектот:

Проект на ЕУ и МОТ во Поранешна југословенска Република Македонија
„Унапредување на социјалниот дијалог“

Проектот го финансира Европската Унија и го спроведува Меѓународната организација на трудот. Целта на проектот е да се унапреди социјалниот дијалог на национално и локално ниво, да се поттикне колективното договарање, и да се воспостави механизам за мирно решавање на работните спорови.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на авторите и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

**ИЗВЕШТАЈ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА
НАЦИОНАЛНИОТ ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН СОВЕТ
И НЕГОВАТА ПОВРЗАНОСТ СО ЛОКАЛНИТЕ
ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛНИ СОВЕТИ**

март 2015

Подготвил:

Стојан Трајанов

Содржина

Список кратенки	8
1. Вовед	9
2. Цел и методологија за изработка на Извештајот	9
3. Правна и институционална рамка за трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија	10
3.1. Функции и надлежности на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија според Спогодбата за основање Економско-социјален совет	11
3.2. Структура на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија	12
3.3. Управување на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија	13
3.4. Начин на работа и одлучување на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија	14
3.5. Информирање на јавноста за работата на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија	15
4. Согледувања од истражувањето за поставеноста и функционирањето на националниот Економско-социјален совет во ПЈР Македонија	15
4.1. Процес на давање мислења, препораки, можни „тесни грла“ во тековното работење на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија	16
5. Препораки за поттикнување, подобрување и унапредување на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија	18
Прилог 1 – Прашалник за функционирање на националниот Економско-социјален совет во ПЈР Македонија	19
Прилог 2 – Список на одржани состаноци	23

Список кратенки

ПЈРМ	Поранешна Југословенска Република Македонија
ЕСС	Економско-социјален совет
ЗРО	Закон за работните односи
ЕУ	Европска унија
МОТ	Меѓународна организација на трудот
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
ССМ	Сојуз на синдикатите на Македонија
КСС	Конфедерација на слободни синдикати на Македонија
ОРМ	Организација на работодавачи на Македонија
ЛЕСС	Локален економско-социјален совет

1. Вовед

Според дефиницијата на Меѓународната организација на трудот (МОТ), социјалниот дијалог ги вклучува сите видови преговори и консултации или едноставната размена на информации помеѓу претставниците на Владата, работодавачите и работниците за прашања од нивен интерес, кои се однесуваат на економските и социјалните политики.

Социјалниот дијалог може да биде трипартитен, помеѓу Владата и социјалните партнери, или бипартитен, помеѓу социјалните партнери – работниците и работодавачите.

За воспоставување и функционирање социјален дијалог потребно е постоење правна рамка, институционални услови и други предуслови за остварување ефикасен и ефективен социјален дијалог.

Институционалните услови за ефикасен и континуиран социјален дијалог бараат постоење посебни, независни и силни организации на работодавачите и организации на работниците-синдикати со развиени ресурси и капацитети. Но, за ефикасен и ефективен социјален дијалог потребни се и други предуслови, а пред сè, постоење политичка волја, воспоставување и почитување на слободата на здружување на работниците и работодавачите, колективно договарање, меѓусебна соработка, заемна толеранција и почитување на интересите на социјалните партнери при креирањето на политиките и во процесот на колективното договарање на сите нивоа на колективно договарање.

Социјалниот дијалог е важен, незаменлив механизам и средство за постигнување консензус за разни прашања од областа на економската и социјалната политика.

Социјалниот дијалог во ПЈРМ е воспоставен и функционира на трипартитно и бипартитно ниво пред повеќе години. Трипартитниот социјален дијалог е воспоставен со основањето на Економско-социјалниот совет (ЕСС) на национално ниво, а подоцна беше започнат процесот на основање и на Локални економско-социјални совети (ЛЕСС) како трипартитно консултативно тело на национално и на локално ниво.

ЕСС на национално ниво е трипартитно тело формирано од страна на Владата на ПЈР Македонија и социјалните партнери (организациите на работодавачите и организациите на работниците-синдикати).

Актуелниот, сегашниот ЕСС на ПЈРМ, е формиран на 25 август 2010 година со потпишувањето на Спогодбата за основање ЕСС од страна на Владата и социјалните партнери – Организацијата на работодавачи на Македонија (ОРМ), Сојузот на синдикати на Македонија (ССМ) и Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија (КСС).

ЕСС претставува советодавно и консултативно тело на Владата кое учествува во креирањето и спроведувањето на економско-социјалните стратегии и политики.

ЕСС брои вкупно 12 членови, при што Владата на ПЈРМ именува 4 свои претставници, додека, пак, по 4 свои претставници именуваат социјалните партнери (ОРМ, ССМ и КСС).

Правната рамка која се однесува на ЕСС порано беше утврдена во Спогодбата за основање ЕСС, а подоцна, односно сега, одредби во врска со социјалниот дијалог и ЕСС се утврдени и во постојниот Закон за работните односи (ЗРО). Законот содржи повеќе одредби кои се однесуваат на здружувањето на работодавачите и работниците во свои здруженија, кои се основен предуслов за воспоставување и функционирање на трипартитниот и бипартитниот социјален дијалог и на колективното договарање. Законот и колективните договори согласно Уставот на ПЈРМ и Спогодбата за основање ЕСС се основните акти за воспоставување и функционирање на трипартитниот и бипартитниот социјален дијалог во ПЈРМ. Основите на националната регулатива во врска со социјалниот дијалог се базирани на Конвенцијата на МОТ за слобода на здружување и заштита на правото на организирање бр. 87, Конвенцијата на МОТ за трипартитни консултации бр. 144 и Препораката на МОТ бр. 152 за меѓународни трудови стандарди.

ПЈРМ е членка на МОТ и ги има ратификувано и наведените конвенции. МОТ, покрај промовирањето на меѓународните стандарди, преку повеќето свои посебни проекти даваше непосредна помош и поддршка и на промовирањето на социјалниот дијалог, креирањето на легислативата, воспоставувањето, поттикнувањето и унапредувањето на социјалниот дијалог на национално ниво воопшто и во ПЈРМ.

2. Цел и методологија за изработка на Извештајот

Правната и институционалната рамка за трипартитен социјален дијалог се важни предуслови за воспоставување социјален дијалог. Меѓутоа, за континуиран ефикасен и ефективен социјален дијалог потребни се и други предуслови. Трипартитниот социјален дијалог претпоставува и бара независни и силни репрезентативни здруженија на синдикатите и здруженија на работодавачите, со развиени ресурси и капацитети кои тековно ќе одговараат на потребите за континуиран и ефикасен социјален дијалог во процесот на креирањето и имплементацијата на економско-социјалните политики. Тоа ќе овозможи и подобро и поквалитетно обезбедување на правата и интересите на нивните членови, на вработените и на граѓаните.

Со цел зајакнување и зацврстување на социјалниот дијалог во ПЈРМ на трипартитно и бипартитно ниво, на национално и на локално ниво, како и поттикнување и унапредување на колективното договарање, МОТ

започна со имплементација на проектот „Унапредување на социјалниот дијалог“, финансиран од страна на Европската унија (ЕУ).

Проектот го сочинуваат 3 (три) компоненти, и тоа:

1. Зајакнување на трипартитниот дијалог на национално и на локално ниво;
2. Поттикнување на колективното договарање и воспоставување колективно договарање на секторско ниво;
3. Воспоставување мирно решавање на спорите од работен однос.

Врз основа на анализите на состојбите и искуствата од поставеноста и функционирањето на трипартитниот и бипартитниот дијалог во ПЈРМ, компаративните искуства и добрите практики во други земји, целта на овој Проект е да придонесе за јакнење на капацитетите на засегнатите страни и целните групи за поефикасен и поефективен социјален дијалог, унапредување на колективното договарање на трите нивоа на колективно договарање, како и воспоставување, функционирање на системот за мирно решавање на работните спорови.

Со проектот, односно планираните активности во рамките на проектните задачи ќе бидат опфатени поголем број и различни субјекти, и тоа: членови на ЕСС и неговиот секретаријат – стручна служба, Министерството за труд и социјална политика (МТСП), единици на локалната самоуправа и други субјекти на локално ниво кои учествуваат во ЛЕС, државниот трудов инспекторат, судиите и адвокатите кои работат со спорови од работен однос, синдикатите и здруженијата на работодавачите.

Подготовката на овој Извештај е дел од активностите кои се предвидени во рамките на компонентата 1 од проектот „Зајакнување на трипартитниот дијалог на национално и на локално ниво“.

Целта на овој Извештај е да даде осврт и анализа на постојната правна и институционална рамка за функционирање на ЕСС на национално ниво, како и на постојните состојби и искуства од функционирањето на ЕСС на национално ниво, идентификување на недостатоците и проблемите во тековното функционирање на ЕСС, како и давање препораки за подобрување и унапредување на работата на ЕСС и создавање услови за поефикасен и поефективен социјален дијалог.

Извештајот е направен врз основа на преглед и анализа на постојната регулатива која се однесува на социјалниот дијалог во ПЈРМ, документи и материјали од тековното работење на ЕСС, како и одржани состаноци разгледани од страна на консултантот со претставници на релевантните засегнати страни.

Состаноци беа одржани со претставници од МТСП, претставници на репрезентативните синдикати и репрезентативните здруженија на работодавачи, членови на ЕСС и нивни заменици и на други регистрирани синдикати и здруженија на работодавачи.

За таа цел беше изработен и посебен Прашалник кој е даден како Прилог бр. 1 од овој Извештај, а кој претходно беше одобрен од страна на проектот на МОТ „Промовирање на социјалниот дијалог“. Прашалникот беше користен во текот на сите состаноци кои беа одржани со цел добивање на сите потребни информации за изработка на овој Извештај. Интервјуата, консултантот ги оствари лично на поединечно организирани состаноци со претставници на субјектите, членови на органите и на ЕСС, кои се наведени во списокот на одржани состаноци кој е даден како Прилог бр. 2 од овој Извештај.

3. Правна и институционална рамка за трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија

Правната и институционалната рамка за воспоставувањето и функционирањето на националниот Економско-социјален совет (во натамошниот текст ЕСС) е утврдена во Законот за работните односи (ЗРО) од 2005 година и Спогодбата за основање Економско-социјален совет. Начинот на работата на Економско-социјалниот совет поконкретно е регулиран и со Деловникот за работа на ЕСС.

Законот за работните односи (член 246 и член 247) е основната законска рамка во врска со воспоставувањето и функционирањето на социјалниот дијалог на трипартитно и бипартитно ниво во ПЈРМ. Законот ги утврдува правилата за основањето организации на работниците и организации на работодавачите, како и за колективното договарање и работните односи помеѓу работниците и работодавачите. Законот ја дава и основата за создавање на ЕСС.

Според член 246 од Законот за работните односи, заради утврдување и остварување на усогласени дејности, со цел заштита и промоција на економските и социјалните права, односно интереси на работниците и работодавачите, водење усогласена економска, развојна и социјална политика, поттикнување социјален дијалог и склучување и примена на колективни договори и нивно усогласување со мерките на економската, социјалната и развојната политика, се основа Економско-социјален совет.

Дејноста на Економско-социјалниот совет се темели врз потребата за тристрана соработка меѓу Владата на ПЈРМ, синдикатите и здруженијата на работодавачите во решавањето на економските и социјалните прашања и проблеми.

Економско-социјалниот совет:

- ги следи, ги проучува и ги оценува влијанието на економската политика и мерките на економската политика на социјалната стабилност и развој;
- го следи, го проучува и го оценува влијанието на социјалната политика на економската стабилност и развој;
- ги следи, ги проучува и ги оценува влијанието на промените на цените и платите на економската стабилност и развој;
- му дава образложено мислење на министерот за труд и социјална политика за прашања и проблеми поврзани со склучувањето и примената на колективните договори;
- ѝ предлага на Владата, работодавачите, синдикатите, односно на нивните здруженија на повисоко ниво, водење усогласена политика на цени и плати;
- дава мислења по предлози на закони од областа на трудот и социјалната сигурност;
- ја промовира и ја поттикнува потребата на тристрана соработка (трипартитен социјален дијалог) меѓу социјалните партнери за решавање на економските и социјалните прашања и проблеми;
- го поттикнува мирното решавање на колективните работни спорови и му дава мислење и предлози на министерот за труд и социјална политика во врска со другите прашања утврдени со овој закон.

Согласно Законот и во Спогодбата за основање ЕСС поконкретно се утврдени функциите и надлежностите на ЕСС. Според нив, ЕСС е национално трипартитно тело формирано од страна на Владата на ПЈРМ и социјалните партнери (репрезентативните синдикати и репрезентативните здруженија на работодавачите на територијата на ПЈРМ).

Согласно Законот за работните односи, ЕСС се основа со Спогодба за основање Економско-социјален совет. Потписници на оваа спогодба се Владата и репрезентативните синдикати и репрезентативните здруженија на работодавачи на територијата на ПЈРМ.

Со Спогодбата за основање Економско-социјален совет поблиску се уредуваат неговите овластувања.

Економско-социјалниот совет може да основа одбори и комисии за одделни прашања од својот делокруг. Економско-социјалниот совет донесува Деловник со кој се уредува начинот на работата на Економско-социјалниот совет.

Со Спогодбата за основање Економско-социјален совет се определува неговиот состав. При определувањето на составот, мора да се води сметка за соодветна застапеност на социјалните партнери.

На 25 август 2010 година, Владата на ПЈРМ, репрезентативните синдикати (Сојузот на синдикатите на Македонија и Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија) и репрезентативното здружение на работодавачи (Организацијата на работодавачи на Македонија) на територијата на ПЈРМ склучија Спогодба за основање Економско-социјален совет, објавена во „Службен весник на РМ“ бр. 113/2010.

Законот за работните односи содржи одредби и во врска со репрезентативноста на синдикатите и на здруженијата на работодавачите заради учество во трипартитни тела за социјално партнерство, трипартитни делегации на социјалните партнери и заради учество во колективно договарање.

Во законот (член 210 до 213-f) се утврдени и условите, критериумите и начинот за утврдување на репрезентативноста на синдикатите и здруженијата на работодавачите. Врз основа на законот, во 2010 година беше утврдена репрезентативноста на социјалните партнери кои ја потпишаа новата Спогодба за основање ЕСС.

Законот за работните односи од 2005 година за првпат ја постави законската рамка за воспоставување и функционирање на социјалниот дијалог на бипартитно и трипартитно ниво на национално ниво, но не и на локално ниво.

3.1. Функции и надлежности на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија според Спогодбата за основање Економско-социјален совет

Според член 2 од Спогодбата за основање Економско-социјален совет, Економско-социјалниот совет е национално трипартитно тело формирано од страна на Владата на ПЈРМ и социјалните партнери за водење социјален дијалог, заради создавање услови за економска и социјална стабилност и остварување на темелните вредности на ПЈРМ како демократска и социјална држава.

ЕСС има советодавно-консултативна улога при креирањето и имплементацијата на економски и социјални стратегии и политики во земјата. ЕСС разгледува прашања и дава мислења, предлози и препораки до Владата за одредени прашања од областа на:

- економскиот развој;
- политиките на пазарот на трудот;
- политиката на плата и цени од областа на трудот и социјалното осигурување;
- социјалната заштита;
- здравствената заштита;

- животната средина;
- фискалната политика;
- работните услови и заштитата на работното место;
- образованието;
- културата;
- стручното усовршување и други области од економско-социјален интерес на работодавачите и работниците.

Во рамките на своите надлежности, ЕСС дава мислења, предлози, препораки и заклучоци на сопствена иницијатива или на барање на кој било од социјалните партнери и Владата на ПЈРМ . Го утврдува составот на трипартитната делегација за годишната Меѓународна конференција на трудот и други трипартитни тела и формира работни тела (одбори и комисии).

ЕСС разгледува и дава предлози за ратификација на меѓународни трудови стандарди согласно Конвенцијата на Меѓународната организација на трудот бр. 144 за трипартитни консултации и ги спроведува и ги следи обврските кои произлегуваат од Конвенцијата.

ЕСС дава мислења, предлози и препораки по предлози на закони и други прописи, национални стратегии и програми кои се во врска со економско-социјалните интереси на работниците и работодавачите, пред да бидат разгледани од страна на Владата на ПЈРМ , при што барањето мислење по однос на законите од областа на работните односи, вработувањето, пензиското и инвалидското осигурување и безбедноста и здравјето при работа е задолжително.

Владата, министерствата и другите органи на државната управа ги разгледуваат мислењата, предлозите и препораките на ЕСС и на соодветен начин повторно го информираат за нив.

ЕСС може по своја иницијатива да дава мислења и предлози за економско-социјалните прашања до Владата и до другите надлежни органи.

За одделни прашања, Владата, министерствата и другите органи на државната управа можат да бараат мислење од ЕСС.

Во рамките на утврдените надлежности и во своето работење, ЕСС разгледувал и давал мислења и препораки по одделни законски проекти од областа на работните односи, вработувањето, безбедноста и здравје при работа, пензиското и инвалидското осигурување и социјалната и детската заштита. Тоа биле законски проекти што биле подготвувани од страна на Министерството за труд и социјална политика, а за кои било барање мислење од ЕСС. Помал е бројот на законски и други проекти од други ресори за кои е барано мислење од ЕСС. Не е користена можност која е дадена со Спогодбата за давање мислења и предлози за економско-социјални прашања до Владата и до други надлежни органи по иницијатива на ЕСС, и обратно, не се барани мислења за одделни прашања од ЕСС од страна на Владата, Парламентот, пратеници или од други органи односно институции.

По правило, за законите од областа на работните односи, вработувањето, пензиското и инвалидското осигурување и безбедноста и здравје при работа, барањето мислење од ЕСС, според член 3 став 1 од Спогодбата за основање ЕСС, е задолжително. Но, во практиката, има примери и на отстапување, односно непочитување на оваа одредба од Спогодбата. Таков е случајот со новиот Закон за трансформација на работниот однос кој неодамна беше инициран од Министерството за финансии, а кој не беше претходно доставен на разгледување од страна на ЕСС, односно за него не било барано мислење од ЕСС.

Од аспект на правната рамка, треба да се напоми и тоа дека не е воспоставен механизам на постојано следење на спроведувањето на мислењата и препораките кои ги дава ЕСС, како и механизам на заемна информираност на засегнатите и заинтересираните страни во врска со мислењата, препораките на ЕСС и нивната имплементација.

За разлика од правната рамка која се однесува на социјалниот дијалог на бипартитно и трипартитно ниво, утврдена со Законот за работните односи и Спогодбата за основање ЕСС, во нив не е утврдена правна рамка и за социјалниот дијалог на локално ниво. Постојната правна рамка не содржи одредби во врска со составот, структурата, начинот на избор и други прашања во врска со економско-социјалните совети на локално ниво. Не се утврдени и прашањата во врска со соработката, комуникацијата и координацијата помеѓу ЕСС на национално ниво и локалните ЕСС, која е една од главните претпоставки за комуникација и соработка, односно причина за досегашната слаба соработка меѓу нив.

3.2. Структура на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија

Согласно Спогодбата за основање ЕСС, ЕСС е составен од 12 членови, и тоа:

- четворица членови именува Владата на ПЈРМ ;

- четворица членови именуваат репрезентативните здруженија на работодавачите на територијата на ПЈРМ ;
- четворица членови именуваат репрезентативните синдикати на територијата на ПЈРМ .

Мандатот на членовите на ЕСС трае четири години со можност за повторно именување. Секој член на ЕСС има свој заменик.

Членови на ЕСС кои се именуваат од страна на Владата на ПЈРМ се: Министерот за труд и социјална политика; Министерот за финансии; Министерот за економија и Заменик-претседателот на Владата задолжен за економски прашања.

Два синдикати имаат свои претставници во ЕСС, и тоа: Сојузот на синдикатите на Македонија (двајца членови) и Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија (двајца членови).

Едно здружение на работодавачи има свои претставници во ЕСС, и тоа: Организацијата на работодавачите на Македонија (четворица членови).

Во Спогодбата се утврдени критериуми за избор на бројот на членовите во случаите кога има повеќе репрезентативни синдикати и здруженија на работодавачи и во врска со престанокот на мандатот на членовите на ЕСС.

3.3. Управување на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија

Економско-социјалниот совет има претседател и двајца заменици на претседателот.

Претседател на ЕСС е министерот за труд и социјална политика кој по функција е член на ЕСС. По еден заменик на претседателот се избира од редот на членовите на репрезентативните синдикати и репрезентативните здруженија на работодавачи.

Членови на ЕСС кои се именуваат од страна на Владата се: министерот за труд и социјална политика, министерот за финансии, министерот за економија и заменик-претседателот на Владата задолжен за економски прашања. Заменик-член на министрите кои се членови на ЕСС се нивните заменици-министри, а за заменик-член на заменикот на претседателот на Владата задолжен за економски прашања е лицето кое го одредува тој.

Од аспект на структурата на управување и тековното функционирање на ЕСС од страна на членовите на репрезентативните синдикати и репрезентативното здружение на работодавачи, односно нивни членови на ЕСС, искажани се две барања во врска со структурата и работата на ЕСС.

Едното се однесува на воспоставувањето принцип на ротирачко претседателство на ЕСС, според кој за претседател на ЕСС, покрај министерот за труд, наизменично, претседател на ЕСС се избира од редот на репрезентативните здруженија на синдикатите и работодавачите за определен период утврден во Спогодбата за основање ЕСС. Прифаќањето на ваквиот предлог претпоставува, односно бара согласност од страна на ЕСС, како и промени во Спогодбата за основање ЕСС во оваа насока.

Второто барање се однесува на барањето за обезбедување повисоко ниво на учество во работата на ЕСС, односно повисок степен на репрезентативност, во смисла на член 5 од Спогодбата на ЕСС. Со изнесеното барање поконкретно се бара, покрај министерот за труд кој редовно е присутен на седниците и ги води седниците на ЕСС, на седниците да присуствуваат и другите министри кои се членови на ЕСС, со цел поголема поддршка и на заклучоците и на препораките кои ги донесува ЕСС.

Во досегашното функционирање на ЕСС имало проблеми и недоразбирања од страна на социјалните партнери од аспект на признавање или оспорување на репрезентативноста на членови на ЕСС, но тие прашања, проблеми и недоразбирања се надминати по донесувањето на измените во Законот за работните односи во 2010 година. Со овие измени беа утврдени критериуми за репрезентативност на синдикатите и здруженијата на работодавачи и врз основа на нив беше утврдена репрезентативност и извршен избор на членови на ЕСС од репрезентативните синдикати и здруженија на работодавачи.

Во оваа смисла, од овој аспект и во наредниот период може да се јават проблеми или да настанат промени кај членовите на ЕСС од редот на репрезентативните синдикати и здруженија на работодавачи, зависно од евентуални промени поврзани со исполнувањето на критериумите за репрезентативност, односно губењето на репрезентативноста или исполнувањето на условите и критериумите за репрезентативност од страна на други здруженија. Тоа ќе предизвика соодветни проблеми и во бројот и во составот на ЕСС.

Во Спогодбата на ЕСС се утврдени надлежностите на претседателот на ЕСС. Тој го претставува и го застапува ЕСС пред надлежните органи и пред јавноста; ги свикнува седниците на ЕСС; предлага дневен ред и раководи со работата на ЕСС; ја координира и ја усогласува работата на телата на ЕСС и ги извршува сите останати должности кои му ги доверува ЕСС. Претседателот во негово отсуство е еден од замениците на претседателот.

ЕСС нема посебен секретаријат. Тој има секретар на ЕСС. Секретарот на ЕСС е лице вработено во Министерството за труд и социјална политика одредено од страна на министерот.

Организациските, административните и техничките работи на ЕСС и неговите работни тела се извршуваат во одделението за социјално партнерство при Министерството за труд и социјална политика. Трошоците за работа на ЕСС и неговите работни тела ги покрива Министерството за труд и социјална политика.

Ограничените човечки ресурси, потребните просторни, финансиски и технички услови за поддршка на работата на ЕСС се главните лимитирачки фактори и „тесни грла“ од аспект на поддршката на тековното и пооперативно, поефикасно работење на ЕСС и за остварување поефикасен и поефективен социјален дијалог.

Тоа има значење не само од аспект на подготовките и одржувањето на седниците на ЕСС, туку и од аспект на механизмот за соработка на членовите на ЕСС со други органи и институции и за следењето и спроведувањето на заклучоците, мислењата и препораките на ЕСС. Тоа ја наметнува потребата од обезбедување соодветно ниво на финансиски и човечки ресурси.

Според Спогодбата, ЕСС подготвува годишна програма за работа која во текот на годината може да се дополнува. Меѓутоа, ЕСС нема усвоено Годишна програма за работа. Постоеното програма за работа е важен предуслов за остварување континуиран, ефикасен и ефективен социјален дијалог и за пооперативна и поефикасна работа на ЕСС. За таа цел, еден од приоритетите на ЕСС, согласно Програмата за работа на Владата, на министерствата и програмите за работа и интересот и актуелноста на одделни прашања и проекти од областа на економската и социјалната сфера иницирани и од социјалните партнери, треба да биде подготовката на Годишна програма за работа на ЕСС.

Видот на прашања и проекти кои биле разгледувани од страна на ЕСС и на чија иницијатива биле тие е утврдено во записниците од досегашните седници на ЕСС. Најголемиот број прашања и проекти кои биле разгледувани од страна на ЕСС се однесуваат на законски проекти, предлози за донесување нови закони или измени и дополнувања на закони од областа на трудот и социјалната сфера, но и од други области (економија, здравство и др.). Повеќето предлагачи на прашањата што биле разгледувани на седниците на ЕСС се министерствата и други институции со оглед на тоа дека тие се предлагачи на конкретните закони. Имало предлози и иницијативи за разгледување одделни прашања и од страна на социјалните партнери, членови на ЕСС, а помалку на иницијативи и барања од пратеници.

Од страна на ЕСС биле разгледувани повеќе предлози за измени и дополнувања на Законот за работните односи, меѓу кои се неговите измени кои се однесуваат на социјалниот дијалог и измените кои се дел од процесот на хармонизација на работното законодавство на ПЈРМ со законодавството на Европската унија, како и со повеќе други проекти со кои биле поврзани измените на законот. Освен овој закон, ЕСС ги разгледувал и: Предлог-законот за детска заштита; Предлог-законот за заштита од вознемирување на работно место (мобинг); Предлог-законот за здравствено осигурување, како и предлози на закони за измени и дополнувања на: Законот за социјална заштита; Законот за безбедност и здравје при работа; Законот за мирно решавање на работните спорови; Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна државна сопственост; Законот за минимална плата во ПЈРМ; Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност; Законот за придонесите за задолжително и социјално осигурување и др.

ЕСС разгледувал и посебни информации, извештаи и други материјали за одделни прашања и проблеми од економската и социјалната област. Информации во врска со ратификување на инструментот за измени на Уставот на МОТ, во врска со ратификацијата на одделни конвенции на МОТ и во врска со проектите за хармонизација на трудовото законодавство со законодавството на ЕУ. ЕСС предлагал претставници кои учествувале во работни групи за подготовка на одделни закони (Закон за минимална плата, Закон за безбедност и здравје при работа, Закон за вознемирување на работно место (мобинг)). Ова се законските и други прописи и акти за кои ЕСС давал мислења и препораки.

3.4. Начин на работа и одлучување на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија

Согласно Спогодбата за основање ЕСС, начинот на работа се уредува со посебен деловник за работа на ЕСС. ЕСС има донесено деловник за својата работа кој е задолжителен за сите членови на ЕСС и за другите учесници во работата на ЕСС. Според деловникот, ЕСС работи на седници. Седниците ги свикнува претседателот на ЕСС, а во случај тој да биде спречен, тоа го прави еден од неговите заменици. Седница на ЕСС се свикнува и по писмено барање со образложение на еден од потписниците на Спогодбата за основање ЕСС. Претседателот е должен да свика седница во рок од 10 дена од денот на поднесеното барање за свикнување седница. Седница се свикнува по потреба, а најмалку еднаш во два месеци. Седницата се свикнува со покана, со предлог-дневен ред и работен материјал осум дена пред одржувањето на седницата. Седница може да се свика и во пократок рок и без работен материјал. Со деловникот поконкретно се уредени и другите прашања во врска со одржувањето на седниците на ЕСС и во врска со начинот на работата и одлучувањето на седниците на ЕСС.

ЕСС, по правило, мислењата, предлозите и препораките ги усвојува со консензус од вкупниот број членови на ЕСС присутни на седницата. Материјалите за седниците на ЕСС ги подготвуваат органите, односно

предлагачите на точките на дневниот ред, односно надлежните министерства. ЕСС, усвоените документи ги доставува до Владата, соодветните министерства и други органи на државната управа. За секоја одржана седница се води записник. Секој член на ЕСС има право да бара во записникот да се внесе негово издвоено мислење, ако има такво. Записникот се усвојува на секоја наредна седница на ЕСС. Во рамките на ЕСС се формирани три работни групи, и тоа: работна група за работни односи и вработувања, работна група за утврдување најниска плата во ПЈРМ и работна група за утврдување општествена одговорност на претпријатијата.

Една од забелешките поврзани со тековното работење на ЕСС се однесува на краткиот временски рок од доставувањето на материјалите за седница до одржувањето седница на ЕСС. Забелешката е во насока дека овој рок е краток и не им остава простор и можност на членовите на ЕСС да ги извршат потребните консултации со своето членство. Барањата се, овој рок од 8 дена да се продолжи и да се почитува.

Друго прашање, односно проблем поврзан со тековното работење е дека во работата на ЕСС досега не се вклучувани претставници на научни и стручни организации, институции и соработници, иако таквата можност е предвидена во деловникот. Како причина за нивниот неангажман се наведува недостигот на финансиски ресурси за таа намена поради немање посебен буџет со кој располага ЕСС. Но, и во вакви услови е укажано на потребата од вклучување вакви претставници во работата на ЕСС, при што беше укажано на користењето на можностите и интересот на вклучување одделни стручни организации, здруженија и нивни претставници во врска со работата на ЕСС за одделни прашања и проекти и без надоместок за нивната работа.

Како проблеми и „тесни грла“ во тековното работење на ЕСС треба да се истакне и потребата од зајакнување на капацитетите и ресурсите на Секретаријатот – стручната служба која ги врши стручните, административните и техничките работи за потребите на ЕСС, просторните и техничките услови за работа, подобрување на финансиските ресурси и воспоставување и функционирање на механизмот за водење евиденција и следење на усвоените заклучоци, мислења и препораки од ЕСС кои се доставуваат до другите органи и институции. Потребно е подобрување и унапредување на соработката на ЕСС со други органи и институции и воспоставување систем на комуникација, соработка и координација на ЕСС со локалните ЕСС. Исто така, потребно е поттикнување од страна на ЕСС на процесот на основање на ЛЕСС и во другите општини во кои такви не се формирани, но и да се воспостави и остварува систем за координација и соработка на ЕСС со локалните ЕСС.

3.5. Информирање на јавноста за работата на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија

За својата работа, ЕСС редовно ја информира јавноста со соопштенија преку средствата за јавно информирање и други форми на информирање. Членовите на ЕСС имаат право да ја информираат јавноста за ставовите и мислењата кои биле на дневен ред на седница на ЕСС. ЕСС има и своја интернет-страница.

Во практиката, информирањето се остварува со информирање на јавноста преку електронските и печатени медиуми за прашањата кои ќе се разгледуваат на седница на ЕСС пред одржувањето на седниците, со поканување нивни претставници кога се одржуваат седници на ЕСС и со давање информации на медиумите за усвоените заклучоци од страна на ЕСС, односно од страна на претседателот на ЕСС и од членови на ЕСС.

4. Согледувања од истражувањето за поставеноста и функционирањето на националниот Економско-социјален совет во ПЈР Македонија

Во рамките на проектната задача за подготовка на аналитички извештај за функционирањето на националниот ЕСС и неговата поврзаност со локалните ЕСС, во периодот од 22.12.2014 до 30.12.2014 година, согласно подготвениот и одобрен прашалник, беа спроведени интервјуа со претставници на:

- Министерството за труд и социјална политика (МТСП);
- репрезентативните синдикати (Сојузот на синдикати на Македонија (ССМ)), Конфедерацијата на самостојни синдикати на Македонија (КСС) и на Синдикатот за образование, наука и култура (СОНК));
- репрезентативното здружение на работодавачи застапени во ЕСС (Организацијата на работодавачите на Македонија (ОРМ));
- Бизнес конфедерацијата на работодавачите на Македонија;
- членовите на ЕСС и нивните заменици.

Постојната правна рамка утврдена во Законот за работните односи и Спогодбата за основање Економско-социјален совет според одговорите на сите учесници во интервјуата е доволна и добра основа за воспоставување и функционирање на трипартитниот социјален дијалог на национално ниво. Според искажаните мислења во интервјуата, функциите и надлежностите на ЕСС на национално ниво се соодветно регулирани. Утврдени се неговите надлежности, институционалната структура, составот, начинот на избор и начинот на работа. Исто

така, беа искажани мислења и во врска со тоа дека постојната регулатива не е пречка за постоење континуиран и непречен социјален дијалог, ниту таа е пречка за процесот и исходот на дијалогот, како и за независноста на членовите на ЕСС. Тоа произлегува од утврдените правила и норми утврдени во Законот и Спогодбата за основање на ЕСС, како и од искажаните мислења во врска со досегашните искуства од тековното функционирање на ЕСС.

Во прилог на овие искажувања и мислења е и тоа што секој од членовите на ЕСС може да достави предлог, иницијатива за разгледување конкретно прашање од страна на ЕСС од доменот на неговите надлежности. Такви случаи имало во неговото досегашно работење. Таквите иницијативи биле прифатени. Што се однесува до исходот од дијалогот, тој зависи од конкретниот непосреден дијалог за нив. Членовите на ЕСС се независни и во самиот процес на дијалогот, а во случај да не биде прифатен нивниот предлог, мислење или препорака од страна на ЕСС, членовите на ЕСС имаат право на издвоено мислење.

За разлика од правната рамка за трипартитен социјален дијалог на национално ниво, од страна на сите интервјуирани лица беше укажано дека не постои поконкретна и поцелосна правна рамка за социјалниот дијалог на локално ниво, иако е започнат процес на основање и се основани локални ЕСС во одделни општини. Притоа беше укажано дека треба да се дополни регулативата, правната рамка во врска со локалните ЕСС. Беа дадени и конкретни препораки во смисла на тоа во која насока треба да се дополни регулативата. Имаше и конкретни предлози во смисла на тоа дека за локалните ЕСС треба да се дополни Спогодбата за основање ЕСС и во неа да се утврдат надлежностите на локалните ЕСС, нивниот состав и структура, начин на избор, начин на работа, како и во врска со односите, соработката и координацијата помеѓу националните ЕСС и локалните ЕСС.

Од аспект на правната рамка во врска со трипартитниот социјален дијалог на национално ниво, од страна на учесниците во интервјуата беше укажано дека одредбите од Законот за работните односи во врска со репрезентативноста на синдикатите и на здруженијата на работодавачите имале позитивно влијание во подобрувањето на институционалните услови за конституирањето на ЕСС, неговото тековно функционирање и поефикасен социјален дијалог за разлика од порано.

Според повеќето испитаници, препораките на ЕСС се следат преку информирање со доставување на записниците на секоја наредна седница на ЕСС со посебна точка за информирање за заклучоците донесени од ЕСС на претходната седница и преку информации на членовите на ЕСС за нив од страна на претседателот на ЕСС. Постојната правна рамка според анкетираниите, покрај другото, ја гарантира автономноста, независноста на националниот ЕСС, на што беше укажано од страна на повеќето испитаници.

На национално ниво, ЕСС нема посебен технички секретаријат. Административно-стручните и техничките работи за потребите на ЕСС се вршат од страна на Министерството за труд и социјална политика, и нив, според Спогодбата за ЕСС, ги врши Секретарот на ЕСС. За вршењето на работите за потребите на ЕСС не е обезбеден посебен буџет, ниту се обезбедени други дополнителни човечки ресурси, како и посебни средства за обезбедување стручна помош од страна на надворешни експерти и други стручни, научни институции. Бидејќи ЕСС нема обезбеден посебен буџет, не се утврдени и начините за користење на средствата, за отчетност и транспарентност на користење на средствата за потребите на ЕСС. Најголемиот дел од испитаниците укажаа на потребата од постоење посебен буџет на ЕСС, што според нив е важен предуслов за поефикасна и поефективна работа на ЕСС која ќе го подобри квалитетот на работењето на ЕСС. Тоа има директно влијание и врз потребите од поголеми човечки ресурси потребни за работата на ЕСС, а е главна пречка и за формирањето и функционирањето на посебниот технички секретаријат на ЕСС и обезбедувањето и финансирањето на неговиот потребен персонал. Беше укажано и на потребата од зголемување на бројот на стручните работници кои и во сегашни услови при непостоење посебен секретаријат ја опслужуваат работата на ЕСС. Исто така, беше укажано и на потребата од обезбедување потребен соодветен работен простор за потребите на работа на ЕСС.

4.1. Процес на давање мислења, препораки, можни „тесни грла“ во тековното работење на Економско-социјалниот совет во ПЈР Македонија

Според повеќето испитаници, ЕСС по правило е вклучен во почетната фаза на донесувањето на законите. Според мислењата на испитаниците, подобро би било ЕСС да биде вклучен и порано во фазата на подготовка на законските и други проекти, иако при одделни конкретни законски проекти бил вклучуван и во оваа фаза. Таков е случајот со Законот за минимална плата, Националната стратегија и Акцискиот план за вработување и други, кога во работните групи за нивна подготовка биле вклучувани и претставници на социјалните партнери или преку давање предлози за измени на одделни закони иницирани или подготвени од страна на социјалните партнери. Таков бил случајот со подготовката и доставувањето предлози за измени на Законот за работните односи подготвени од Организацијата на работодавачите на Македонија, кои биле разгледувани од страна на ЕСС, Законот за минимална плата и други.

Процедуралното барање од одделни членови на ЕСС е за законските и други проекти што се подготвуваат од страна на ресорните органи и се доставуваат за разгледување до ЕСС да се остава поголем временски простор од нивното доставување до ЕСС до времето на одржувањето на седницата за нивното разгледување,

со цел членовите на ЕСС да имаат поголем временски простор за потребни консултации со своите органи и своето членство.

Според испитаниците, состаноците на ЕСС се одржувале по потреба. Но нема никакви законски и други ограничувања, ниту пречки седница на ЕСС да се побара и да се одржи по потреба во секое време на иницијатива на членовите на ЕСС. Што се однесува до бројот на одржани седници на ЕСС на годишно ниво, тој изнесува од пет до шест седници на годишно ниво. Така, во 2011 година, ЕСС одржал шест седници, во 2012 година одржал пет седници, во 2013 година пет седници и во 2014 година одржал шест седници. Освен забелешката во врска со кратките рокови за доставување и разгледување на материјалите, нема други забелешки во смисла на „тесни грла“ во врска со можноста за одржување состаноци на ЕСС. За разлика од позитивно искажаните мислења кои се однесуваат на правната и институционалната рамка која се однесува на националниот ЕСС, некои испитаници искажаа негативно мислење, односно дека не се задоволни од ефикасноста и ефективноста на работењето на националниот ЕСС, споредено со искуствата од други земји, без поконкретно образложение за таквото мислење.

Според анкетираниите лица, механизмот на комуникација и споделување информации меѓу членовите на ЕСС и стручната служба која врши работи за потребите на ЕСС се остварува преку непосредна комуникација меѓу членовите на ЕСС со стручните лица кои ги вршат административно-стручните и техничките работи за ЕСС со доставување материјали за потребите на ЕСС, преку редовно доставување на записниците од одржаните седници на ЕСС и преку информирање за текот и динамиката на спроведувањето на заклучоците на ЕСС од претходните седници, заради забелешки, предлози и сугестии на членовите на ЕСС за нив. Во записниците од седниците на ЕСС, покрај заклучоците и препораките, се наведува и краток опис од дискусиите на седниците, а по секоја одржана седница, записник се доставува до Владата, министерствата, другите ресорни органи и до членовите на ЕСС. Нема никаква правна или договорна обврска и практика за Владата, Парламентот или други органи и институции во врска со информирањето на ЕСС за активностите по конкретни препораки, совети или мислења и во врска со информациите за активностите преземени од нивна страна. ЕСС редовно се информира за неговите препораки, мислења и заклучоци на секоја негова прва наредна седница, и тоа по правило е прва точка на дневниот ред за седницата на ЕСС. Освен тоа, беше укажано дека постои формална и неформална комуникација меѓу ЕСС, министерствата и другите институции непосредно преку членовите на ЕСС или преку стручната служба која ги врши административните и стручни работи на ЕСС со учество на претставници на ЕСС во работата на матичната комисија за труд во Парламентот. беше укажано на потребата од постојано повисоко ниво на застапеност од страна на сите членови на ЕСС при одржувањето на седниците на ЕСС.

Иако не постојат нормативни пречки и ограничувања за соработка на ЕСС со научноистражувачки институции, според повеќето испитаници, во практиката помалку односно ретко се остварува таква соработка. Главна причина за тоа се, пред сè, недоволните финансиски ресурси и немањето посебен буџет на ЕСС за овие намени. Како ограничувачки фактор за редовното, но и ефикасно и ефективно функционирање на ЕСС беше потенциран недостигот на потребни ресурси (човечки, финансиски, просторни, технички). ЕСС, по правило, брзо реагираше по конкретните барања, совет, мислење или препорака и по конкретните иницијативи за разгледување одделни прашања од страна на ЕСС. Тие биле прифаќани и разгледувани на седница на ЕСС. Според најголемиот број од анкетираниите, нема ограничувања ниту пречки ЕСС да бара и на негова иницијатива да биде разгледано определено прашање или одреден проблем. Тоа во практиката не се случувало често, но имало случаи каде што на иницијатива на одделни членови се разгледувале одделни прашања.

Според искажувањата на повеќето од испитаниците, Владата во поголем степен и поголем обем ги прифаќала мислењата на социјалните партнери, но имало и случаи кога тие во целост или делумно не биле прифаќани, односно не се прифаќале како што тоа го барале социјалните партнери, при што укажано е на потребата од поголем обем на прифаќање на нивните мислења и препораки.

Што се однесува до непосредната комуникација помеѓу членовите на ЕСС, според испитаниците, беше искажано мислење дека постои комуникација и соработка и дека таа е на задоволително ниво, и дека нема никакви пречки кои ја ограничуваат или ја попречуваат нивната меѓусебна соработка. Таа е условена од нивниот интерес и конкретните иницијативи, степенот на толеранција и уважувањето на интересите на социјалните партнери.

Беше укажано дека се остварува непосредна комуникација и соработка и помеѓу членовите на ЕСС од синдикатите и здруженијата на работодавачите во непосредни контакти преку одделни тела, комитети на ЕСС, комисии или работни групи за подготовка на одделни законски и други проекти, со учество на конференции, семинари, работилници во врска со разни проекти. Според анкетираниите претставници на социјалните партнери, постои потребно ниво на доверба помеѓу социјалните партнери, но по одделни прашања, проекти или проблеми, имало и различни мислења или разлики во ставовите. Тие разлики или цврстото стојење на своите позиции или интереси на социјалните партнери имале влијание врз текот и динамиката на социјалниот дијалог, особено врз бипартитниот социјален дијалог и врз ефикасноста и ефективноста на колективното договарање на национално и на ниво на гранка. Несогласувањата се решавале преку дијалог и преговори, а не со гласање и меѓусебно надгласување, поради што и во спогодбата за ЕСС е утврден начинот на одлучување по пат на консензус, со право на издвоено мислење од страна на членовите на ЕСС.

За поефикасен и поефективен социјален дијалог и за бипартитниот социјален дијалог беше укажано на недостиг и потреба од поголеми ресурси на социјалните партнери. Според Спогодбата на ЕСС и Деловникот за работа, не е предвидено посебно гласање на членовите на ЕСС именувани од Владата и посебно гласање на членовите од социјалните партнери, бидејќи и едните и другите членови заеднички одлучуваат по пат на консензус.

5. Препораки за поттикнување, подобрување и унапредување на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија

За подобрување и унапредување на трипартитниот социјален дијалог во ПЈРМ, се даваат следните препораки:

1. Да се иницира постапка до Владата на ПЈРМ за измени во деловникот за работа на Генералниот секретаријат на Владата со кои ќе се утврди обврска за законите од областа на работните односи, вработувањето, социјалната сигурност и безбедност и здравје при работа, согласно член 3 став 1 од Спогодбата за основање Економско-социјален совет, а пред нивното разгледување од страна на Владата да се побара мислење од Економско-социјалниот совет;
2. Економско-социјалниот совет да донесе Годишна програма за работа на ЕСС во која ќе бидат утврдени прашањата и проектите кои ќе бидат разгледувани за кои мислење и препораки ќе дава ЕСС, со наведување на видот на проектите и временската рамка за нивно разгледување;
3. Да се извршат промени во деловникот за работа на ЕСС во одредбата во која е утврдено седница на ЕСС да се одржува најмалку на 2 месеци, а тој рок да изнесува најмалку еднаш месечно;
4. Да се зголеми временскиот рок утврден во деловникот за работа на ЕСС предвиден за свикување и одржување седница на ЕСС од осум на петнаесет дена и тој да се почитува при повикување и одржување на седниците;
5. Во деловникот за работа на ЕСС да се воспостави систем, база на податоци за работата на ЕСС и формален и систематизиран механизам за следење на спроведувањето на мислењата и препораките на ЕСС;
6. Подобрување на административните и техничките капацитети на Секретаријатот – службата за поддршка на работата на ЕСС;
7. Воспоставување постојани комитети со постојан претседавач и определен број членови од социјалните партнери од различните области и вклучување независни експерти од академската/научната заедница и други независни стручни здруженија и асоцијации за конкретни прашања и проекти при работата на ЕСС;
8. Донесување деловник за работа на Секретаријатот – стручната служба на ЕСС во кој ќе се утврдат неговите надлежности, задачи и начинот на работа;
9. Да се иницира постапка за измена на Спогодбата за основање ЕСС во насока на воспоставување на принципот на ротирачко претседавање со ЕСС;
10. Да се обезбеди соодветно ниво на човечки и финансиски ресурси за поддршка на работата на ЕСС, како и соодветни просторни и технички услови за работа на Секретаријатот – стручната служба на ЕСС;
11. Да се изврши дополнување на Спогодбата за основање ЕСС во насока на создавање правна рамка во врска со основањето и функционирањето на ЕСС на локално ниво со дефинирање на нивните надлежности, составот, структурата, начинот на избор и начинот на работа и механизам за координација, комуникација и соработка помеѓу ЕСС и ЛЕСС;
12. Да се обезбедува поголема вклученост на членовите на ЕСС во поранешната фаза на подготовка на законските проекти и стратешките документи од областите во доменот на надлежност на ЕСС;
13. Обезбедување континуирано повисоко ниво на учество на членовите на ЕСС во работата на ЕСС и во поддршката на заклучоците и препораките на ЕСС во рамките на ЕСС и пред надлежните органи и институции.

ПРАШАЛНИК
за подготовка на аналитички извештај за функционирањето на националниот Економско-социјален совет и неговата поврзаност со Локалните економско-социјални совети во рамките на проектот на МОТ за промоција на социјалниот дијалог

1. Дали регулативата од Законот за работните односи (ЗРО) и Спогодбата за Економско-социјален совет (ЕСС) се доволна и добра правна основа за воспоставување и функционирање на социјалниот дијалог:
 - на национално ниво: да не
 - на локално ниво? да не

2. Дали и други закони или колективни договори содржат одредби во врска со ЕСС и ЛЕСС?
да не

3. Дали во постојната регулатива се утврдени и разграничени надлежностите на ЕСС и ЛЕСС?
 - на ЕСС да не
 - на ЛЕСС да не

4. Во кој пропис (Законот или Спогодбата за ЕСС) треба да се доуредат, да се дополнат или да се допрецизираат и да се разграничат надлежностите на ЕСС и на ЛЕСС?
 - во Законот да не
 - во Спогодбата да не

5. Дали со постојните прописи се регулирани и прашањата во врска со меѓусебното информирање, соработка и координација помеѓу ЕСС и ЛЕСС?
да не

6. Дали, покрај правните, постојат и институционални услови за социјален дијалог на национално ниво?
да не

7. Какви се, според вашето мислење, капацитетите и ресурсите на социјалните партнери за остварување континуиран, ефикасен и ефективен социјален дијалог?
 - Добри
 - Доволни
 - Недоволни

8. Дали и во кој акт е регулирана работата на ЕСС:
 - Со Закон
 - Со Спогодба
 - Со Закон и Спогодба

9. Дали ЕСС одржува седници:
 - на определено време
 - по потреба
 - на определено време и по потреба

10. Колку седници одржал ЕСС на годишно ниво:

- Во 2011 г. _____ седници
- Во 2012 г. _____ седници
- Во 2013 г. _____ седници
- Во 2014 г. _____ седници?

11. Колку, какви и кои прашања ги разгледувал ЕСС? (да се објасни, да се наведе!)

12. На чија иницијатива биле одржувани седниците на ЕСС на годишно ниво:

- Владата ;
- министерствата ;
- репрезентативните синдикати ,
- репрезентативните здруженија на работодавачи ?

13. Дали е утврдено во некој акт, и во кој акт и на колку време пред одржувањето на седниците на ЕСС треба да се доставуваат материјалите до членовите на ЕСС:

- Со кој акт _____
- На колку време _____?

14. Дали се почитуваат утврдените рокови за достава на материјалите до членовите на ЕСС пред одржување на седниците:

- Главно се почитуваат
- Делумно се почитуваат
- Не се почитуваат секогаш ?

15. Дали ЕСС има свој секретаријат со вработени лица во него?

- Да
- Не

16. Доколку има вработени лица, од кој извор на средства се финансираат вработените? (да се наведе!)

17. Дали е обезбеден посебен буџет за работата на ЕСС?

- Да
- Не

18. Доколку е обезбеден буџет, дали се утврдени намените за користење на средствата за работата на ЕСС?

- Да
- Не

19. Дали во работата на ЕСС можат да се вклучат и надворешни експерти?
(Ве молиме дајте ваше мислење и коментар!)

20. Колку од прашањата/проектите што биле разгледувани од ЕСС се однесуваат на:

- нови законски проекти или измени и дополнувања на закони,
- стратешки документи (стратегии, акциски планови и др.),

- аналитички материјали,
- информации и др. материјали или прашања (да се наведат)?

21. Дали се подготвувани и разгледувани материјали или прашања по иницијатива на членовите на ЕСС покренати на седниците на ЕСС?

- Да
- Не

22. Дали ЕСС е редовно информиран и вклучуван во подготовката и донесувањето на законските проекти во почетната фаза на подготовка и разгледување и дали било доволно времето определено за вклучување и произнесување на ЕСС за нив (Ваше мислење и коментар)?

23. Какви се вашите сознанија, искуства и мислење во врска со функционирањето на социјалниот дијалог на трипартитно и бипартитно ниво (Ваше мислење и коментар)?

24. Ваши предлози и препораки за подобрување и јакнење на капацитетите, ресурсите и условите за унапредување на социјалниот дијалог во процесот на колективното договарање: на национално ниво, на ниво на гранка и на ниво на работодавач?

25. Дали постои соработка помеѓу ЕСС и ЛЕСС, како се остварува таа и на кој начин да се подобри и да се унапреди соработката?

26. Дали постојната законска рамка обезбедува автономност и независност на ЕСС:

- Целосна
- Доволна
- Недоволна?

27. Дали постојат „тесни грла“ во тековното работење на ЕСС, кои и какви се тие и ваши препораки за подобрување на социјалниот дијалог на ЕСС и на ЛСС (Ваше мислење и коментар)?

28. Дали постои комуникација и соработка помеѓу членовите на ЕСС, членовите на ЕСС и секретаријатот?

- Да
- Не

29. Дали е регулиран, со кој акт и како се остварува начинот на работата на ЕСС и како се постапува во случаи кога на седниците на ЕСС има различни мислења или ставови на членовите на ЕСС по одделни прашања или проекти (Ваше мислење и коментар)?

30. Дали дискусиите (записниците или извод од нив) се доставуваат до соодветниот орган, институција, на кого се однесуваат и на кој начин?

31. Дали и како ЕСС ги следи своите мислења и препораки кои се доставени или се однесуваат на одделни органи и институции?

32. Дали ЕСС може да покани на седница да присуствуваат и претставници од други органи и институции кога се разгледуваат прашања од нивна надлежност или други независни надворешни експерти?

33. Дали постои правна, договорна обврска или практика во врска со комуникацијата и соработката помеѓу ЕСС, други органи, министерства и секретаријатот на ЕСС и како таа се остварува во практиката?

34. Дали ЕСС има соработка со академии, институти за политики во земјата или научни експерти, колку често, на кој начин се остварува таа во практиката?

35. Дали и колку утврдените критериуми за репрезентативност во Законот за работните односи придонесуваат за подобрување на институционалните услови и за ефикасен социјален дијалог?

36. До кој степен Владата ги прифаќа мислењата на социјалните партнери?

37. Дали постои, каква е, дали и како се остварува комуникацијата помеѓу синдикатите и организациите на работодавачите на трипартитно и бипартитно ниво?

Прилог 2 – Список на одржани состаноци

1. Орхан Шерифи, МТСП, Секретар на ЕСС
2. Белинда Николова, ОРМ, Извршен директор, член на ЛЕСС Скопје
3. Светлана Ристовска Антиќ, ОРМ, Генерален секретар
4. Пеце Ристевски, ССМ, Претседател на синдикатот на индустрија, енергетика и рударство на Македонија и член на ЕСС
5. Ангелко Ангелковски, ССМ, Генерален секретар на ССМ и Заменик-член на ЕСС
6. Слободан Трендафилов, ССМ, Раководител на одделенијата – Стручна служба на ССМ
7. Дојчин Цветановски, КСС, СОНК, член на ЕСС
8. Раско Мишковски од КСС
9. Миле Бошков, Бизнис конфедерација на Македонија, Извршен директор

**ИЗВЕШТАЈ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА
ЛОКАЛНИТЕ ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛНИ СОВЕТИ И
НИВНИОТ ОДНОС СО НАЦИОНАЛНИОТ
ЕКОНОМСКО-СОЦИЈАЛЕН СОВЕТ**

март 2015

Подготвила:

Марија Игнатова – Ѓошева

Содржина

Список кратенки	4
1. Вовед	5
2. Цел и методологија за изработка на Извештајот	5
3. Правна и институционална рамка за функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија	6
3.1. Правна и институционална рамка за функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија на национално ниво	6
3.2. Правна и институционална рамка за функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија на локално ниво	7
4. Локални економско-социјални совети во ПЈР Македонија	8
4.1. Вовед во постоењето и функционирањето на ЛЕСС во ПЈРМ	8
4.2. Улога и надлежности на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија	9
4.3. Начин на работа и одлучување на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија	11
4.4. Органи на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија	12
4.5. Финансирање и обезбедување услови за работа на ЛЕСС	13
4.6. Состав и структура на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија	13
4.7. Функционирање на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија	14
5. Координација, соработка и интеракција на ЛЕСС со ЕСС и други органи	17
6. Резултати од спроведеното истражување за функционирањето на трипартитниот социјален дијалог во ПЈРМ на локално ниво	18
6.1. Пристап и методологија	18
6.2. Резултати	18
6.2.1. Однос и соработка на ЛЕСС со ЕСС	18
6.2.2. Функционирање на ЛЕСС	18
7. Клучни наоди	22
8. Препораки за поттикнување и развој на трипартитниот социјален дијалог на локално ниво во ПЈРМ	23
Прилог 1 – Прашалник за функционирањето на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија	24
Прилог 2 – Список на одржани состаноци	27

Список кратенки

АВРМ	Агенција за вработување на РМ
ЕСС	Економско-социјален совет
ЕУ	Европска унија
КСС	Конфедерација на слободни синдикати
ЛАПВ	Локален скциски план за вработување
МОТ	Меѓународна организација на трудот
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
ОРМ	Организација на работодавачи на Македонија
ССМ	Синдикати на Македонија Сојуз на синдикати на Македонија
ЛЕСС	Локален економско-социјален совет
ПЈРМ	ПЈР Македонија
ЗРО	Закон за работни односи
УСАИД	Американска агенција за меѓународен развој
ЈЕС Мрежа	Младинска мрежа за стекнување вештини за вработување (Youth Employability Skills – YES Network)

1. Вовед

Согласно дефиницијата на Меѓународната организација на трудот (МОТ), социјалниот дијалог ги вклучува „сите видови преговори и консултации или едноставната размена на информации помеѓу претставниците на владата, работодавачите и работниците за прашања кои се од нивен заеднички интерес, а се однесуваат на економските и социјалните политики“. Социјалниот дијалог може да биде трипартитен, помеѓу владата и социјалните партнери или, пак, бипартитен, помеѓу социјалните партнери – работниците и работодавачите.

Ефикасниот и функционален социјален дијалог бара постоење силни и независни организации на работодавачи и работници кои имаат развиени капацитети и слободен пристап до релевантни информации. Од друга страна, пак, за функционален социјален дијалог потребно е постоење политичка волја, посветеност и почитување на основните права на слободата на здружување и колективно договарање. Државата е таа која ја има главната улога во креирањето политики кои го поттикнуваат слободното здружување на работниците и работодавачите и функционирањето на социјалниот дијалог како алатка за постигнување консензус во однос на прашања од општ интерес поврзани со економската и социјалната политика.

ПЈР Македонија, како демократска и социјална држава, го прифаќа и го поддржува концептот на социјалниот дијалог како еден од водечките принципи на одржливиот развој, согласно Националната стратегија за одржлив развој¹.

Социјалниот дијалог во ПЈРМ функционира на трипартитно и бипартитно ниво. Трипартитниот социјален дијалог е институционализиран преку економско-социјалните совети (ЕСС) на национално и на локално ниво.

На национално ниво, ЕСС претставува трипартитно тело, формирано од страна на Владата на ПЈРМ и социјалните партнери, со цел да се овозможи економска и социјална стабилност во земјата и да се остварат фундаменталните вредности на ПЈР Македонија како демократска и социјална држава. Актуелниот ЕСС на ПЈРМ е формиран на 25 август 2010 година со потпишувањето на Спогодбата за основање ЕСС од страна на Влада на ПЈРМ и социјалните партнери – Организацијата на работодавачи на Македонија (ОРМ), Сојузот на синдикати на Македонија (ССМ) и Конфедерацијата на слободни синдикати на Македонија (КСС). ЕСС претставува советодавно и консултативно тело на Влада на ПЈРМ кое учествува во креирањето и спроведувањето на економско-социјалните стратегии и политики. ЕСС брои вкупно 12 членови, при што Влада на ПЈРМ номинира 4 свои претставници, додека, пак, по 4 свои претставници номинираат социјалните партнери (ОРМ, ССМ и КСС).

На локално ниво, во ПЈРМ, трипартитниот дијалог се остварува преку локалните ЕСС (ЛЕСС). Во моментот, во ПЈРМ постојат вкупно 9 ЛЕСС, и тоа во следниве општини: Битола, Тетово, Гостивар, Гази Баба, Кавадарци, Куманово, Струмица, Штип и во градот Скопје. ЛЕСС се формираат како консултативни и советодавни тела на општината заради воспоставување демократски и социјален дијалог во функција на постигнување траен и стабилен социјален мир и активно вклучување на сите социјални партнери во процесот на одлучување за најважните прашања од економско и социјално значење на локалната заедница.

2. Цел и методологија за изработка на Извештајот

За да можат ЕСС и ЛЕСС ефективно да ја извршуваат својата консултативна и советодавна улога во процесот на креирањето на локалните и националните политики, потребно е да бидат препознатливи по своите квалитетни совети за прашања кои се од нивен интерес. Од друга страна, пак, ефективниот трипартитен социјален дијалог бара доволно силни, независни и репрезентативни социјални партнери кои располагаат со доволно технички капацитети за да можат на рамноправно ниво да настапуваат во преговорите и консултациите со Владата.

Заради зајакнување и зацврстување на социјалниот дијалог во ПЈРМ, како на национално, така и на локално ниво, Меѓународната организација на трудот (МОТ) започна со имплементација на проектот „Промовирање на социјалниот дијалог“, финансиран од Европската унија (ЕУ). Проектот има цел да ги зајакне капацитетите на релевантните засегнати страни и целни групи, а сè со цел да се зацврсти социјалното партнерство и колективното договарање на ниво на индустрија, гранка и компанија, како и да се воспостави систем за мирно решавање на спорите од работен однос. Со активностите на проектот ќе бидат опфатени, пред сè, членовите на ЕСС и неговиот секретаријат, Министерството за труд и социјална политика (МТСП), локалните власти кои учествуваат во ЛЕСС, државниот трудов инспекторат, судиите и адвокати кои работат со спорови од работен однос. Проектот има 3 меѓусебно поврзани компоненти, и тоа:

1. Зајакнување на трипартитниот дијалог на национално и на локално ниво;
2. Поттикнување на колективното договарање и воспоставување колективно договарање на секторско ниво; и
3. Воспоставување мирно решавање спорови од работен однос.

¹ Национална стратегија за одржлив развој на ПЈРМ **ДЕЛ II: Стратешка основа и анализа (2009-2030)**, 4. Принципи на македонскиот одржлив развој, приоритети и хиерархија на целите. 4.1 Водечки принципи на политиката.

Овој извештај е дел од активностите кои ќе се реализираат во рамките на компонентата 1 од Проектот, во насока на зајакнување на трипартитниот економско-социјален дијалог на национално и на локално ниво. Целта на Извештајот е да даде осврт и анализа на постојната правна и институционална рамка за функционирање на ЛЕСС, функционирањето на постојните ЛЕСС особено од аспект на исполнување на целите заради кои се формирани, односот на ЛЕСС со ЕСС и механизмите за нивна координација. Исто така, Извештајот треба да ги нотира законските и институционалните недостатоци кои можат да бидат причина за оневозможување ефективен, ефикасен и координиран дијалог на локално ниво.

Извештајот е изработен врз основа на постојни документи и извори (desk research), како и серија состаноци и разговори кои консултантот ги реализира со претставници на релевантните засегнати страни. Покрај тоа, спроведено беше и истражување помеѓу членовите на ЛЕСС во ПЈРМ. За таа цел беше изработен прашалник кој е даден како Прилог број 1 кон овој Извештај, а кој претходно беше одобрен од страна на Проектот на МОТ „Унапредување на социјалниот дијалог“. Прашалникот беше користен во текот на сите состаноци кои беа одржани заради добивање информации потребни за изработка на овој извештај². Со оглед на тоа дека станува збор за ЛЕСС, кои се распространети низ целата територија на ПЈРМ, консултантот не беше во можност да ги посети сите општини, па затоа дел од интервјуата со членовите на ЛЕСС беа реализирани лично, дел преку телефон, а најголем дел од прашалниците беа пратени по електронски пат. Резултатите од истражувањето и одговорите на прашалникот се дадени во Глава 6, Резултати од спроведеното истражување за функционирањето на трипартитниот социјален дијалог во ПЈРМ на локално ниво.

3. Правна и институционална рамка за функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија

3.1. Правна и институционална рамка за функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија на национално ниво

Основи за воспоставување и функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈРМ се: Законот за работни односи („Сл. весник на РМ“ 62/2005 година), Спогодбата за формирање на Економско-социјалниот совет („Сл. весник на РМ“ бр.113/2010), Конвенцијата на МОТ за слобода на здружување и заштита на правото на организирање бр. 87, Конвенцијата на МОТ за правото на организирање и колективно преговарање бр. 98, Конвенцијата на МОТ за трипартитни консултации бр. 144, Препораката на МОТ бр. 152 за меѓународни трудови стандарди.

Законот за работни односи (ЗРО) од 2005 година за првпат ја постави законската рамка за функционирањето на социјалниот дијалог на бипартитно и трипартитно ниво. Законот утврдува правила за создавање организации на работници и работодавачи, како и за колективното договарање и работните односи помеѓу двете страни. Законот, исто така, дава основа за создавање на Економско-социјалниот совет (ЕСС) кој служи како форум за трипартитни консултации помеѓу Владата на ПЈРМ и социјалните партнери на теми поврзани со економските и социјалните прашања, како и прашања на трудот. Главата XXI од ЗРО е целосно посветена на социјалниот дијалог и на ЕСС. Членовите 246 и 247 даваат општа рамка со која се дефинира формирањето, целта, овластувањата, надлежностите, улогата и структурата на ЕСС, при што се остава простор функционирањето на ЕСС да се доуреди и да се допрецизира со Спогодбата за основање ЕСС и Деловникот за работа на ЕСС.

Согласно ЗРО, ЕСС се основа заради „утврдување и остварување усогласени дејности со цел заштита и промоција на економските и социјалните права, односно интереси на работниците и работодавачите, водење усогласена економска, развојна и социјална политика, поттикнување социјален дијалог и склучување и примена на колективни договори и нивно усогласување со мерките на економската, социјалната и развојната политика“. Според одредбите од ЗРО, ЕСС треба:

- 1) да ги следи, да ги проучува и да ги оценува влијанието на економската политика и мерките на економската политика на социјалната стабилност и развој;
- 2) да ги следи, да ги проучува и да ги оценува влијанието на социјалната политика и мерките на социјалната политика на економската стабилност и развој;
- 3) да ги следи, да ги проучува и да ги оценува влијанието на промените на цените и платите на економската стабилност и развој;
- 4) да му дава образложено мислење на министерот за труд за прашања и проблеми поврзани со склучувањето и примената на колективните договори;
- 5) да им предлага на Владата, работодавачите и синдикатите, односно на нивните здруженија на повисоко ниво, водење усогласена политика на цени и плати;

² Список на лица со кои беа одржани состаноци, Прилог бр. 2 кон овој Извештај.

- 6) да дава мислења за предлози на закони од областа на трудот и социјалната сигурност;
- 7) да ја промовира и да ја поттикнува потребата на тристрана соработка (трипартитен социјален дијалог) меѓу социјалните партнери за решавање на економските и социјалните прашања и проблеми;
- 8) да го поттикнува мирното решавање на колективните работни спорови; и
- 9) да дава мислења и предлози на министерот за труд во врска со другите прашања утврдени со овој закон.

ЕСС се основа со Спогодба која се склучува меѓу Владата, репрезентативните синдикати на територијата на ПЈРМ и репрезентативните здруженија на работодавачи на територијата на ПЈРМ. ЗРО остава простор со Спогодбата поблиску и подетално да се дефинираат овластувањата на ЕСС, неговото функционирање, начинот на одржување на седниците, начинот на работа, структурата и сите детали потребни за непречено и успешно остварување на целта заради која е формиран ЕСС. ЗРО бара при утврдување на составот на ЕСС да се води сметка за соодветна застапеност на социјалните партнери за да се овозможи рамноправност на сите учесници во социјалниот дијалог.

Постојниот ЕСС на ПЈРМ е основан со Спогодба за основање ЕСС објавена во Сл. весник 113/2010, потпишана од Влада на ПЈРМ, ССМ, КСС и ОРМ во август 2010 година.

Претседател на ЕСС е министерот за труд и социјална политика (МТСП) по функција, а во овој Совет членуваат и министерот за економија, министерот за финансии и заменик-претседател на Влада на ПЈРМ задолжен за економски прашања.

Секретар на ЕСС е лице од МТСП кое е одредено од страна на министерот.

3.2. Правна и институционална рамка за функционирање на трипартитниот социјален дијалог во ПЈР Македонија на локално ниво

Трипартитниот дијалог на локално ниво во ПЈРМ е воспоставен согласно постојната правна рамка која го регулира дијалогот на национално ниво. Имено, ниту ЗРО, ниту, пак, Спогодбата за основање ЕСС не содржат експлицитни одредби кои се однесуваат на трипартитниот дијалог на локално ниво. Сепак, тоа во практиката не претставува пречка за воспоставување и функционирање на ЛЕСС. Имено, досега во ПЈРМ се формирани вкупно 9 ЛЕСС на ниво на општини³.

Од погоре изнесеното може да се заклучи дека одредбите од ЗРО⁴ кои се однесуваат на ЕСС важат и се применуваат и при формирањето на ЛЕСС, и заедно со Спогодбата за основање ЕСС⁵ и Конвенциите на МОТ ратификувани од страна на Влада на ПЈРМ (Конвенцијата на МОТ за слобода на здружување и заштита на правото на организирање бр. 87, Конвенцијата на МОТ за правото на организирање и колективни преговарање бр. 98, Конвенцијата на МОТ за трипартитни консултации бр. 144, Препораката на МОТ бр. 152 за меѓународни трудови стандарди) се сметаат за правен основ за формирање и функционирање на ЛЕСС.

Тргувајќи од досегашната практика, постапката за формирање на ЛЕСС во ПЈРМ започнува со донесување одлука за формирање на ЛЕСС од страна на Советот на општината. Со цел на ЛЕСС да му се даде правен легитимитет и да се дефинира неговото функционирање на ниво на општина, Советот на општината донесува одлука со која го овластува градоначалникот на општината од името на општината да ја потпише Спогодбата за формирање на ЛЕСС. Досега донесените одлуки за формирање на ЛЕСС од страна на Советот на општината содржат одредби со кои се дефинира статусот на ЛЕСС како советодавно и консултативно тело на општината кое разгледува прашања, дава мислења, предлози и препораки до Советот на општината и други тела за теми од економско-социјалната сфера. На тој начин и самата општина се обврзува одредени одлуки од економско-социјалната сфера да бидат исконсултирани со претставниците на социјалните партнери на локално ниво преку ЛЕСС, пред тие да бидат усвоени од страна на Советот на општината.

Одлуката на советот на општината за формирање на ЛЕСС, по правило содржи и одредби со кои се предвидува и структурата на ЛЕСС. На овој начин се води сметка за соодветна застапеност на сите учесници во социјалниот дијалог и примената на начелото на рамноправност.

Откако ќе биде донесена одлуката на Советот на општината за формирање на ЛЕСС, се смета дека формално-правните услови за формирање на ЛЕСС се исполнети и целата постапка за формирање на ЛЕСС се завршува со потпишување на Спогодбата за формирање на ЛЕСС од страна на градоначалникот на општината и официјалните претставници на социјалните партнери. Во најголем број случаи во практиката, текстот на самата Спогодба за формирање на ЛЕСС се разгледува и се усвојува од страна на Советот на општината пред таа да биде потпишана.

³ Согласно Законот за територијална организација на локалната самоуправа (Сл. весник бр. 55/04) во ПЈРМ како единици на локалната самоуправа се основаат општините и градот Скопје како посебна единица на локална самоуправа. Поради тоа општините се земени како најсоодветни форми за воспоставување трипартитен економско-социјален дијалог на локално ниво. Во ПЈРМ постојат вкупно 80 општини.

⁴ („Сл. весник на РМ“ 62/2005 година) Глава XXI член 246 и 247.

⁵ („Сл. весник на РМ“ бр.113/2010)

Спогодбата за формирање на ЛЕСС ги дефинира целите и задачите на ЛЕСС, составот и изборот на членови на ЛЕСС, начинот на работа и одлучување на ЛЕСС.

Врз основа на Спогодбата за формирање на ЛЕСС, се донесува Деловник за работа на ЛЕСС со кој поблиску се уредува начинот на работа и одлучување на ЛЕСС, изборот на претседавач на ЛЕСС и неговите функции, изборот на секретар на ЛЕСС и неговите функции, начинот на свикување и одржување на седниците и интеракциите со други организации и поединци. Деловникот за работа се усвојува на Седница на ЛЕСС, што значи дека тоа е акт кој го донесуваат самите членови на ЛЕСС со заедничко усогласување на своите ставови и се однесува на сите нив.

4. Локални економско-социјални совети во ПЈР Македонија

4.1. Вовед во постоењето и функционирањето на ЛЕСС во ПЈРМ

Економско-социјалниот совет е релативно нова трипартитна институција која во независна ПЈРМ е формирана на крајот од 1996 година. Тогашниот ЕСС беше востановен со Спогодбата за формирање ЕСС потпишана помеѓу Влада на ПЈРМ, Сојузот на синдикати на Македонија и Стопанска комора на Македонија. Меѓутоа, во 2005 година, со донесувањето на новиот ЗРО се постави законска рамка за функционирањето на социјалниот дијалог на бипартитно и трипартитно ниво која претходно не постоеше. Со ЗРО се утврдија правила за создавање и репрезентативност на синдикатите и работодавачите и во февруари 2010 година беше формирана Комисијата за утврдување на репрезентативноста на синдикатите и работодавачите. Со статус на репрезентативни синдикати на национално ниво се стекнаа два синдикати и една организација на работодавачи⁶, кои во август 2010 година, заедно со Влада на ПЈРМ ја потпишаа Спогодбата за формирање ЕСС.

Првите ЛЕСС во ПЈРМ беа формираны во 2010 година во општините Кавадарци и Куманово.

Во општина Кавадарци, ЛЕСС има вкупно деветмина членови, од кои тројца од локалната самоуправа, тројца од Бизнес конфедерацијата на Македонија⁷ и тројца од синдикатите⁸.

ЛЕСС на Куманово е формиран со потпишување на Спогодбата за основање на ЛЕСС на 9 декември 2010 година и брои вкупно деветмина членови, и тоа по тројца членови од локалната самоуправа и советот на општина, и по тројца членови од репрезентативните синдикати и репрезентативната организација на работодавачи ОРМ. Според Деловникот, по потреба се повикуваат претставници на невладини здруженија и организации, зависно од темата на расправа. ЛЕСС на Куманово е формиран со поддршка на проект финансиран од Американската агенција за меѓународен развој (УСАИД) и во рамките на таа поддршка беше издаден прирачникот „Водич за локален социјален дијалог“.

Кон крајот на 2010 година, во ПЈРМ започна имплементација на проект финансиран од УСАИД, Младинска мрежа за стекнување вештини за вработување (ЈЕС Мрежа), чија цел е младите луѓе да се стекнат со соодветни вештини кои ќе им овозможат полесно вклучување во пазарот на труд. Заради подобро усогласување на вештините кои се бараат на пазарот на труд со оние кои се развиваат во училиштата, проектот „ЈЕС Мрежа“ започна со имплементирање активности насочени кон градење на јавно-приватниот дијалог преку создавање на ЛЕСС. Во рамките на поддршката обезбедена од овој проект, во ПЈРМ беа формираны 6 ЛЕСС, и тоа во општините Струмица, Штип, Битола, Тетово, Гостивар и во градот Скопје.

На 1 мај 2013 година, ССМ ја промовира својата кампања за формирање на ЛЕСС и таа траеше во текот на целата година. ССМ заедно со проектот на УСАИД ЈЕС Мрежа, во јуни 2013 година ја одржа конференцијата „Локалниот социјален дијалог во ПЈР Македонија – предизвици и потреби“ со цел промоција на локалниот социјален дијалог.

Во ПЈРМ во моментот постојат вкупно 9 ЛЕСС, кои се формираны во следниве општини: Куманово, Кавадарци, Тетово, Гостивар, Битола, Струмица, Гази Баба, Штип и во градот Скопје. Во оваа пригода треба да се спомене и дека општината Прилеп има формирано Економски совет како форма на локален дијалог, во кој членуваат претставници на деловната заедница и на локалните власти, додека, пак, синдикатите како социјални партнери не се дел од овој Совет, иако не е исклучено нивно учество на седници на Економскиот совет, доколку постои таква потреба.

⁶ Конфедерација на слободни синдикати на Македонија, Сојуз на Синдикати на Македонија и Организација на работодавачи на Македонија.

⁷ Бизнес конфедерацијата на Македонија е формирана како здружение на граѓани во 2001 година. Во 2005 е регистрирана во Министерството за труд и социјална политика како организација на работодавачи. Во септември 2009 година е пререгистрирана во МТСП како Бизнес конфедерација на Македонија (www.bcm.mk).

⁸ Извор http://www.ssm.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=719&Itemid=168&lang=en и интервју со Миле Бошков, извршен претседател на Бизнес конфедерацијата на Македонија.

4.2. Улога и надлежности на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија

Согласно досегашната практика, ЛЕСС во ПЈРМ се формирани со цел да даваат мислења, предлози и препораки за предлози на одлуки, стратегии и програми во врска со економско-социјалните интереси на работниците и работодавачите, потребите на пазарот на труд и вештините што се развиваат кај младите, пред тие да бидат разгледани од страна на советот на општината.

Спецификата на трипартитниот дијалог на локално ниво, изразен преку ЛЕСС споредбено со ЕСС, е тоа што во случајот на ЛЕСС станува збор за разгледување прашања од заеднички интерес кои ја засегаат локалната заедница, а се во надлежност на локалната самоуправа, односно општината. Надлежностите на општината се дефинирани во Законот за локална самоуправа (Сл. весник на РМ бр. 05/02). Врз основа овој Закон, општините во согласност со начелото на супсидијарност имаат право на своето подрачје да ги вршат работите од јавен интерес од локално значење, што не се исклучени од нивната надлежност или не се во надлежност на органите на државната власт⁹. Надлежностите на општините вклучуваат:

1. Урбанистичко (урбано и рурално) планирање, издавање одобрение за градење објекти од локално значење утврдени со закон, уредување на просторот и уредување на градежното земјиште;
2. Заштита на животната средина и природата – мерки за заштита и спречување од загадување на водата, воздухот, земјиштето, заштита на природата, заштита од бучавата и нејонизирачкото зрачење;
3. Локален економски развој – планирање на локалниот економски развој; утврдување на развојните и структурните приоритети; водење локална економска политика; поддршка на развојот на малите и средни претпријатија и на претприемништвото на локално ниво и, во тој контекст, учество во воспоставувањето и развојот на локалната мрежа на институции и агенции и промовирање партнерство;
4. Комунални дејности – снабдување со вода за пиење; испорака на технолошката вода; одведување и пречистување на отпадните води; јавно осветлување; одведување и третман на атмосферските води; одржување на јавната чистота; собирање, транспортирање и постапување со комуналниот цврст и технолошки отпад; уредување и организирање на јавниот локален превоз на патници; снабдување со природен гас и топлинска енергија; одржување на гробовите, гробиштата, крематориумите и давање погребални услуги; изградба, одржување, реконструкција и заштита на локалните патишта, улици и други инфраструктурни објекти; регулирање на режимот на сообраќајот; изградба и одржување на уличната сообраќајна сигнализација; изградба и одржување на јавниот простор за паркирање; отстранување на непрописно паркираните возила; отстранување на хаварисаните возила од јавните површини; изградба и одржување на пазарите; чистење на оџаците; одржување и користење на парковите, зеленилото, парк-шумите и рекреативните површини; регулација, одржување и користење на речните корита во урбанизираните делови; определување имиња на улици, плоштади, мостови и други инфраструктурни објекти;
5. Култура – институционална и финансиска поддршка на културните установи и проекти; негување на фолклорот, обичаите, старите занаети и слични културни вредности; организирање културни манифестации; поттикнување разновидни специфични форми на творештво;
6. Спорт и рекреација – развој на масовниот спорт и рекреативните активности; организирање спортски приредби и манифестации; одржување и изградба на објекти за спорт; поддршка на спортски сојузи;
7. Социјална заштита и заштита на децата – детски градинки и домови за стари (сопственост, финансирање, инвестиции и одржување); остварување социјална грижа за инвалидните лица; деца без родители и родителска грижа; деца со воспитно-социјални проблеми; деца со посебни потреби; деца од еднородителски семејства; деца на улица; лица изложени на социјален ризик; лица засегнати со злоупотреба на дрога и алкохол; подигање на свеста на населението; домување на лица со социјален ризик; остварување право и воспитување на децата од предучилишна возраст. Вршењето на овие надлежности е во согласност со Националната програма за развој на социјалната заштита;
8. Образование – основање, финансирање и администрирање основни и средни училишта во соработка со централната власт, во согласност со закон, организирање превоз и исхрана на ученици и нивно сместување во ученички домови;
9. Здравствена заштита – управување со мрежата на јавни здравствени организации и објекти од примарна здравствена заштита кои треба да вклучат застапеност на локалната самоуправа во сите одбори на сите здравствени организации во јавна сопственост, здравствено воспитување; унапредување на здравјето; превентивни активности; заштита на здравјето на работниците и заштита при работа; здравствен надзор над животната средина; надзор над заразните болести; помош на пациенти со специјални потреби (на пример, ментално здравје, злоупотреба на деца итн.) и други области кои ќе бидат утврдени со закон;
10. Спроведување подготовки и преземање мерки за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра од воени разурнувања, природни непогоди и други несреќи и од последиците предизвикани од нив;
11. Противпожарна заштита што ја вршат територијалните противпожарни единици.

⁹ Закон за локална самоуправа (Сл. весник на РМ 05/02) член 20 до 23.

Во суштина, препораките, советите, предлозите и мислењата кои ЛЕСС треба да ги доставува до општината во која е формиран би требало да се движат во фокусот на погоре наведените надлежности на општината. Но тоа не треба да биде сфатено како ограничувачки фактор, туку само како рамка на дејствување на ЛЕСС.

Според искуствата во ПЈРМ, ЛЕСС се формираат заради:

- воспоставување, поттикнување и развој на социјалниот дијалог помеѓу социјалните партнери и усогласување на нивните различни ставови и интереси на локално ниво;
- воспоставување, поттикнување и развој на дијалогот на локално ниво помеѓу јавниот и приватниот сектор, особено меѓу системот за образование и за поддршка при вработување, од една страна, и работодавачите, од друга страна;
- стимулирање и поддржување на приватниот сектор за учество во дијалогот;
- воспоставување и зајакнување на врските помеѓу потребите на пазарот на труд дефинирани од страна на деловните субјекти и вештините што се развиваат кај младите преку образовниот систем;
- вклучување на младите во регионалниот дијалог преку нивно учество во ЛЕСС;
- размена на мислења и информации и постигнување согласност за важни економско-социјални прашања од делокругот на локалната самоуправа (разгледување клучни развојни документи на општината кои имаат влијание врз економско-социјалниот развој на општината, вклучително и прашањето за подобрувањето на вештините за вработување кај младите);
- покренување заеднички иницијативи за измена на постојни и донесување одлуки од надлежност на локалната самоуправа;
- учество во креирање на законските решенија кои влијаат врз материјалната и социјалната положба на вработените, невработените, стечајните работници и работници кои се технолошки вишок, пензионерите, младите, жените и др.;
- материјална, економска и социјална положба на работниците и работодавачите во општината;
- развивање на колективното договарање, преговарање и склучување на ниво на претпријатијата и установите;
- следење и давање оценки за влијанието на локалните политики врз економската и социјалната стабилност, развојот и животниот стандард во општината;
- следење на состојбата со вработеноста и предлагање мерки за поттикнување на вработувањето и усогласување на образовниот процес со потребите на пазарот на труд;
- разгледување и предлагање мерки за унапредување на квалитетот на животот на граѓаните во општината;
- поттикнување методи за мирно решавање колективни/индивидуални работни спорови на локално ниво;
- меѓусебно информирање за важните прашања од дејноста на социјалните партнери;
- издавање списанија, брошури и други публикации од делокругот на ЛЕСС.

ЛЕСС треба да ги следи состојбите и да разгледува прашања кои се однесуваат на подобрувањето на економско-социјалната положба на работниците и работодавачите во општината и дава свои мислења и предлози, особено за прашањата за:

- локалната економска политика и мерките за економскиот и социјалниот развој и стабилност;
- политиката на вработувањето, особено вработувањето на младите;
- политиката на цените и платите;
- конкуренцијата и продуктивноста;
- животниот стандард и сиромаштијата;
- развивањето и унапредувањето на колективното договарање;
- поттикнувањето мирно решавање на колективните работни спорови;
- подобрувањето на работните услови и заштита на работа;
- заштитата на работната и животната средина;
- образованието и професионалната обука;
- здравствената и социјалната заштита и сигурност;
- детската заштита;
- заштитата на возрасните лица и лицата со посебни потреби;
- демографските движења;
- приватизацијата;
- други прашања во согласност со актите на ЛЕСС.

Исто така, во Спогодбите за основање на ЛЕСС е дефинирано дека тие треба да ги разгледуваат нацрт и предлог-одлуките и други акти под надлежност на Советот на општината, кои се од значење за економско-социјалните интереси на работниците и работодавачите, вработувањето, потребите на пазарот на труд и вештините што се развиваат

кај младите, пред да бидат предмет на расправа на Советот на општината кој за нив дава свое мислење. Всушност, ова е и најзначајната одредба која го дефинира мандатот и улогата на ЛЕСС да служи како советодавно и консултативно тело на општината. Декларативно и формално, општините каде што има формирано ЛЕСС, на извесен начин се обврзуваат самите да ги консултираат локалните социјални партнери пред да одлучуваат за прашања и да решаваат проблеми од економско-социјалната сфера кои ја тангираат локалната заедница. Со Спогодбата се отишло уште понатаму и е предвиден начинот на кој ЛЕСС ги доставува своите мислења. Имено, своите мислења ЛЕСС треба да ги достави до градоначалникот и до Советот на општината, кои во рок од 30 дена од денот на приемот на мислењето го информираат ЛЕСС по однос на доставеното мислење. Значи, формално, предвиден е и механизам ЛЕСС да добие повратна информација дали е постапено според мислењето. Но, задачите на ЛЕСС не завршуваат тука, ЛЕСС може и по сопствена иницијатива да доставува мислења и предлози за економско-социјалните прашања до градоначалникот и до Советот на општината.

Врз основа на сето погоре наведено, може да се констатира дека од формално-правен аспект се создадени добри основи и јасни правила и процедури за непречено функционирање на ЛЕСС и реализирање на неговите цели и задачи.

Но, останува прашањето дали и колку е искористена оваа можност. Врз основа на истражувањето спроведено на членовите на ЛЕСС во ПЈРМ и разговорите со засегнатите страни, скромно е искуството во однос на примената на оваа можност. Она што вреди да се спомене во оваа пригода како пример за барање мислење од општината до ЛЕСС е случајот со општина Гази Баба, каде што на последната седница на ЛЕСС бил разгледуван буџетот на општината и било побарано од страна на членовите на ЛЕСС да дадат свое мислење по однос на тоа. До завршувањето на изработката на Извештајот, консултантот не доби информација дали и до кој степен препораките и сугестиите од ЛЕСС се земени предвид при донесувањето на буџетот на општина Гази Баба, но сепак е добар пример кој би требало да го користат сите општини.

4.3. Начин на работа и одлучување на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија

Начинот на работа и одлучувањето на ЛЕСС во ПЈРМ се предвидени во Спогодбата за формирање на ЛЕСС, како и во Деловникот за работа на ЛЕСС. Спогодбата, а особено Деловникот содржат доволно прецизно и јасно дефинирани одредби за начинот на работа на ЛЕСС, но и за начинот на одлучување. Согласно овие акти, ЛЕСС својата функција ја остварува преку одржување седници, работа на работни тела формирани од страна на ЛЕСС, ангажирање стручни лица и преку индивидуална активност на членовите на ЛЕСС. Седниците на ЛЕСС се јавни и нив ги закажува и ги води претседавачот на ЛЕСС. За да може ЛЕСС да одржува седници, потребно е присуство на половина од членовите.

Седниците на ЛЕСС ги свикува и ги води претседавачот и тие се одржуваат по потреба, но најмалку еднаш квартално. Дадена е можност седница на ЛЕСС да се свика и по барање на негов член, кој во такви ситуации треба да достави барање за свикување на седницата и образложение до претседавачот електронски или во печатена форма. Доколку седница на ЛЕСС се свикува по барање на некој од членовите, претседавачот е должен да свика седница на ЛЕСС во рок што ќе го побараат подносителите на иницијативата или најдоцна 10 дена од поднесувањето на барањето.

Седниците на ЛЕСС се свикуваат со доставување покана, предлог дневен ред и работни материјали, со тоа што треба да бидат доставени во рок кој овозможува доволно време членовите да се подготват за седницата. Врз основа на истражувањето направено за потребите на овој Извештај, членовите на ЛЕСС вклучени во истражувањето сметаат дека имаат доволно време за подготовка за седниците.

Подготовките за свикување на седниците на ЛЕСС и утврдувањето на конечниот предлог на дневниот ред ги врши претседавачот во соработка со секретарот со претходна консултација со претставниците на социјалните партнери, со тоа што е дозволено секој член да може да предложи измени и дополнувања на дневниот ред. За да може да се одржи седница на ЛЕСС, потребно е да има кворум за работа кој е дефиниран во Деловникот за работа и кој најчесто предвидува присуство на барем половина од членовите на ЛЕСС. Своите ставови и одлуки ЛЕСС по правило ги донесуваат со консензус.

Со Деловникот за работа е предвиден и самиот тек на одржување на седницата на ЛЕСС, така што Седницата ја отвора и ја води претседавачот, и од неа задолжителна е изработка на записник кој се усвојува на првата наредна седница. Записникот по правило го води и го изготвува секретарот на ЛЕСС и тој задолжително треба да содржи број на седница, датум, место и време на одржувањето на седницата, имиња на присутни и отсутни членови на ЛЕСС, дневен ред на седницата, кратка содржина на секоја дискусија, усвоени ставови, мислења, заклучоци и документи.

На седниците, ЛЕСС зазема став, дава мислење, покренува иницијативи и со препораки предлага решенија и одлучува за прашања од својата надлежност.

Врз основа на анализираниите Спогодби и Деловници за работа на ЛЕСС во ПЈРМ, може да се заклучи дека во нив на доволно јасен, прецизен и недвосмислен начин е предвиден начинот на работење на ЛЕСС и претставуваат добра основа за непречено функционирање на ЛЕСС и остварување на целите и задачите заради кои е формиран тој. Во однос на тоа како се применуваат овие одредби и процедури во практиката, согласно разговорите водени со учесниците во трипартидниот социјален дијалог на локално ниво, генерално, одредбите за

начинот на работење и одлучување на ЛЕСС во ПЈРМ се почитуваат. Се запазува процедурата за свикување седници на ЛЕСС, роковите за доставување на материјалите за седниците, се изработуваат записници.

4.4. Органи на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија

ЛЕСС во ПЈРМ имаат свој претседавач, заменик-претседавач и секретар, а може да формираат комисији и постојани и повремени работни тела.

Функцијата претседавач на ЛЕСС е ротирачка и неа наизменично ја вршат претставниците на локалната власта (општината), претставници на синдикатите и претставници на работодавачите. Претседавачот на ЛЕСС ги врши следниве функции:

- го претставува и го застапува ЛЕСС и ја популаризира неговата работа;
- подготвува и поднесува годишен план за работа на ЛЕСС;
- ја спроведува политиката, заклучоците и одлуките донесени од страна на ЛЕСС;
- свикува и води седници на ЛЕСС;
- предлага формирање работни тела и именува координатори за нив;
- подготвува и поднесува Годишен извештај за работата на ЛЕСС пред Советот на општината и пред ЛЕСС;
- се грижи за одржливиот развој на ЛЕСС; и
- врши и други работи утврдени со овој Деловник или со одлука на ЛЕСС.

Претседавачот ја свикува, ја отвора и ја води седницата на ЛЕСС и отвора претрес по секоја точка од дневниот ред. Во текот на водењето на седницата, тој предлага ставови, мислења, иницијативи, препораки и заклучоци, дава и зема збор и го одржува редот на седниците.

Претседавачот на ЛЕСС треба на почетокот на годината да поднесе редовен годишен извештај за активностите на ЛЕСС и план за наредната година до Советот на општината.

Функцијата претседавач на ЛЕСС во постојните ЛЕСС на почетокот најчесто ја врши претставник од општината, со тоа што има примери каде што градоначалникот на општината е претседавач на ЛЕСС, или, пак, претседател на Советот на општината, а постојат и примери каде што членот на ЛЕСС, претставник на ОРМ, е претседавач (на пример, Штип) или, пак, претставник на синдикатите (Скопје).

За организациски и административно-технички работи за потребите на ЛЕСС е задолжен секретарот на ЛЕСС, кој има четиригодишен мандат и го избираат членовите на ЛЕСС со консензус. Секретарот на ЛЕСС е задолжен за изработка и чување на записниците од седниците на ЛЕСС и ги има следниве функции:

- учествува во подготовката, комуникацијата, организирањето и одржувањето на седниците на ЛЕСС;
- врши административни работи за функционирање на ЛЕСС и се грижи за неговата архива;
- учествува во подготовката на Годишниот извештај за работата на ЛЕСС;
- поднесува месечни извештаи за својата работа до претседавачот на ЛЕСС;
- дава сугестии и натамошни информации за теми за кои е потребно постигнување консензус во однос на решенијата и активностите;
- се грижи за одржливиот развој на ЛЕСС;
- ги следи сите настани кои се поврзани со остварувањето на заедничките цели на социјалните партнери и за тоа го известува претседавачот на советот; и
- врши и други работи утврдени со Деловникот или со одлука на ЛЕСС.

Во принцип, функцијата секретар на ЛЕСС најчесто ја врши лице кое е вработено во општинската администрација. Во некои случаи како, на пример, во ЛЕСС на општина Гази Баба, секретарот на ЛЕСС со оглед на тоа што не е член на ЛЕСС, како што е тоа дефинирано во Деловникот за работа, нема право на глас. Во секој случај, земајќи ги предвид функциите на секретарот, од особена важност е лицето кое ја врши оваа функција да располага со доволно технички и кадровски капацитети за да може успешно да ја реализира.

Од досегашната практика и од искуствата, а врз основа на сознанијата до кои дојде консултантот во текот на разговорите со членови на ЛЕСС во ПЈРМ, секретарите во принцип се на ниво на извршување на својата функција. Генерално, од досегашните искуства не е забележан пример ЛЕСС да не може да ја врши својата улога поради неисполнувањето на обврските од страна на секретарот. Сепак, нагласено беше дека во одредени ситуации, мешањето на секојдневните работни обврски на секретарот со вршењето на функцијата секретар на ЛЕСС може да биде пречка за успешно реализирање на своите задачи. Во секој случај, непостоенето посебна стручна служба, која би била задолжена за организациски и административно-технички работи за потребите на ЛЕСС, може да влијае врз функционирањето на ЛЕСС и врз успешното реализирање на целите заради кои се формирани. Од друга страна, пак, земајќи ја предвид динамиката на одржување на седниците на ЛЕСС, се поставува прашањето колку ефикасна и ефективна би била таа служба доколку се формира за секој ЛЕСС посебно. Затоа, можеби,

формирањето заедничка служба која би била задолжена за трипартитниот дијалог на национално и на локално ниво би можело да биде едно од решенијата. Како и да е, ова е прашање кое заслужува посебно внимание.

Заради успешно и ефикасно извршување на работите од својот делокруг, ЛЕСС може да формираат комисиии. Комисиите може да се формираат за различни теми и области како, на пример, за права од работен однос и социјални права; за економски прашања; за прашања од областа на работното и социјалното законодавството; за колективното преговарање и мирното решавање на колективните спорови; за образование и вработување; за заштита на работната и животната средина; за безбедност и здравје при работа; за млади. Улогата на комисиите е стручно и одговорно да ги разгледаат материјалите кои им се доставени од страна на Советот. Во досегашното функционирање на ЛЕСС постои практика на формирање комисиии.

Исто така, заради разгледување на ставовите по одделни прашања од својот делокруг, ЛЕСС може да формира постојани и повремени работни тела. Во секое работно тело задолжително треба да учествува по еден претставник од потписниците на Спогодбата, а во зависност од темата која ја покрива телото, можат да учествуваат и други стручни надворешни членови, односно поединци, претставници на организации или институции кои се непосредно заинтересирани за областа во која е формирано работното тело.

4.5. Финансирање и обезбедување услови за работа на ЛЕСС

Согласно Спогодбата за формирање на ЛЕСС, средствата за основање и работата на ЛЕСС ги обезбедуваат членовите согласно можностите, а врз основа на меѓусебен договор. Покрај тоа, средства за работа на ЛЕСС можат да се обезбедат и од донации, прилози, спонзорства на домашни и странски правни и физички лица и други извори.

Уште на самиот почеток, кога во рамките на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“ започна да се разговара за формирање на ЛЕСС во општините избрани како партнер-општини на Проектот, при разговорите со претставниците на општините за можноста за формирање на ЛЕСС, едно од клучните прашања кои беа поставувани беше прашањето кој ќе обезбеди буџет за функционирањето на ЛЕСС. Општините не беа подготвени во тој момент да одвојуваат средства од својот буџет за функционирањето на трипартитниот локален дијалог.

Врз основа на практиката, интервјуата и разговорите со претставници и членови на ЛЕСС во ПЈРМ, ниту еден ЛЕСС нема свој сопствен буџет за финансирање на своето работење и за имплементирање активности. Иако, земајќи ја предвид советодавната и консултативната улога на ЛЕСС, трошоците за оваа намена не би биле големи оптоварувања, сепак, за жал, кога станува збор за финансиски средства изгледа дека нема расположение, односно можност за нивно обезбедување.

Во досегашната практика, сите трошоци кои се поврзани со работењето на ЛЕСС, а се однесуваат, пред сè, на одржувањето седници на ЛЕСС, праќање покани, печатење материјали, се покриваат од општината во која е формиран ЛЕСС. Седниците на ЛЕСС се одржуваат во простории кои ги обезбедува општината, така што ниту еден ЛЕСС нема свои простории, ниту, пак, сопствени канцеларии кои би можеле да ги користат членовите на ЛЕСС.

ЛЕСС кои се формирани со поддршка на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“ имаат можност своите активности да ги финансираат преку проектот. Имено, досега преку проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“ се реализирани голем број активности во рамките на ЛЕСС. Секој ЛЕСС кој е поддржан од проектот има свој Стратешки, односно Акциски план во кој се предвидени активностите кои ЛЕСС планира да ги реализира или да ги иницира во идниот период. Некои ЛЕСС имаат изработено Локални акциски планови за вработување (ЛАПВ) на својата општина кои се усвоени од страна на општината и на извесен начин овозможуваат ЛЕСС да влијае врз креирањето на локалните политики за вработување. Заради зајакнување на капацитетите на членовите на ЛЕСС, со цел тие да можат да се вклучуваат во ефикасен и функционален дијалог со локалните власти, организирани се многубројни обуки за нив, започнувајќи од обуки за вовед во стратешкото планирање, обуки за лидерски вештини, начини на одлучување и разрешување конфликти, а се планираат и обуки за пристап до ЕУ-фондовите. Исто така, се работи и на промовирање на работењето на ЛЕСС и на трипартитниот дијалог преку организирање разни трибини, јавни настани, изработка на брошури, флаери и веб-страницата на ЛЕСС (општина Струмица), како и средби помеѓу ЛЕСС заради размена на информации и искуства.

4.6. Состав и структура на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија

Со оглед на тоа дека во ПЈРМ не постои посебна правна рамка која го регулира воспоставувањето и функционирањето на трипартитниот дијалог на локално ниво, нема ни строги правила во однос на составот и структурата на ЛЕСС. Тргувајќи од практиката во ПЈРМ, каде што постојните ЛЕСС се формирани согласно правната рамка која го регулира ЕСС, структурата на ЛЕСС генерално се совпаѓа со онаа на ЕСС. Имено, во ЛЕСС се води сметка за запазување на начелото на трипартитност и за соодветната застапеност на социјалните партнери, за да се овозможи рамноправност на сите учесници во социјалниот дијалог.

Следејќи ги овие правила, во одлуката за формирање на ЛЕСС се утврдува составот и структурата на ЛЕСС, која потоа е прсликана во Спогодбата за формирање и во Деловникот за работа на ЛЕСС. Вкупниот број членови на ЛЕСС не е дефиниран со оглед на тоа дека нема стриктни правила за ова прашање и тој варира од општина до општина.

Во однос на тоа како се именуваат членовите на ЛЕСС од страна на институциите и организациите кои имаат можност да учествуваат во неговото работење, оставено е секој од партнерите својот претставник во ЛЕСС да го именува и да го менува во текот на мандатот врз основа на своите интерни документи и изборни правила. Мандатот на членовите на ЛЕСС вообичаено трае 4 години и се препорачува секој член да има свој заменик номиниран од страна на институцијата, односно организацијата која ја претставува.

Редовното учество во работењето на ЛЕСС и присуството на седници е право и обврска на неговите членови и е од особено значење за успешно и ефикасно функционирање на ЛЕСС, па затоа во Деловникот за работа е предвидено доколку претставникот – член на ЛЕСС не дојде на седница најмалку трипати еднородно без да има за тоа оправдана причина, неговото членство во ЛЕСС престанува и се бара именување друг претставник. Од искуството во ПЈРМ може да се заклучи дека во сите ЛЕСС формирани на територијата на ПЈРМ учествуваат социјалните партнери претставени преку репрезентативните синдикати КСС и ССМ и репрезентативната ОРМ¹⁰, заедно со претставниците на локалните власти.

Советот на општината во својата одлука за формирање ЛЕСС дефинира кој ќе се јави како претставник на локалната власт во ЛЕСС. Тоа најчесто се лица кои се вработени во општините – општинска администрација (најчесто од секторот за локален економски развој), додека, пак, во некои општини како член на ЛЕСС, претставник на општината е номиниран градоначалникот на општината (Кавадарци, Гази Баба), но и претставници на Советот на општината (советници, а во некои случаи претседателот на Советот на општината – пример, Гази Баба). Така што, од овој аспект, нема унифицирана практика, иако добро би било доколку во ЛЕСС членува градоначалникот на општината, па дури и претседателот на Советот на општината. На тој начин се дава и поголемо признание на ЛЕСС, а и се овозможува директен контакт на претставниците на социјалните партнери со градоначалникот и претседателот на Советот на општината.

Социјалните партнери, пак, се претставени преку членството на репрезентативните синдикати во ПЈРМ (ССМ и КСС) и репрезентативната ОРМ, освен во Кавадарци каде што работодавачите се претставени преку Бизнес конфедерацијата на Македонија.

Во поголемиот дел од постојните ЛЕСС во ПЈРМ, покрај редовните, има и членови кои учествуваат во работењето на ЛЕСС, кои ги претставуваат локалните релевантни засегнати страни преку нивните организации и здруженија, но не се претставници на социјалните партнери. Станува збор за претставници на Агенцијата за вработување (Регионалните центри за вработување), претставници на образовните институции кои постојат на територијата на општината, на НВО кои работат со млади, на младински совети онаму каде што има и слично. Овие членови имаат право да учествуваат во работењето на ЛЕСС, но правото на глас им е ограничено.

Идејата за вклучување дополнителни членови во ЛЕСС произлегува од спецификата на трипартитниот дијалог на локално ниво и целта заради која се формирани. Во примерот на ЛЕСС кои се формирани со поддршка на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“, вклучени се институции и организации кои имаат влијание врз локалниот пазар на труд, со оглед на фактот дека целта заради која овие ЛЕСС се формирани е поврзувањето понуда и побарувачка на локалниот пазар на труд.

Во секој случај, на седниците на ЛЕСС и во работењето на ЛЕСС можат да учествуваат и членови на комисиите на ЛЕСС, стручни лица и претставници на други институции и организации од областа за која се расправа, согласно Спогодбата и Деловникот за работа на ЛЕСС.

4.7. Функционирање на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија

Од разговорите со директните учесници во ЛЕСС, како и претставниците на социјалните партнери и другите релевантни чинители значајни за трипартитниот дијалог на локално ниво, може да се заклучи дека во ПЈРМ треба уште да се работи за да можат ЛЕСС успешно и ефикасно да ја извршуваат својата улога и целите заради кои се формирани. Пред сè, потребно е да се работи на подигнување на свеста за потребата од трипартитен дијалог на локално ниво, како и на придобивките од дијалогот како за социјалните партнери, така и за локалните власти, па и локалната заедница во целост, но и на зајакнувањето на капацитетите на ЛЕСС.

Од досегашните искуства во однос на функционирањето на ЛЕСС во ПЈРМ, можноста на Советот на општина да побара мислење за одредени прашања за кои треба да одлучува од ЛЕСС е нешто што ретко се користи. Сепак, има случаи кога одредени прашања по предлог на градоначалникот на општината се разгледувани на седница на ЛЕСС, со цел да се добие мислење од членовите пред да се донесе финалната одлука – на пример, во општина Гази Баба каде што на последната седница на овој ЛЕСС бил разгледуван буџетот на општина Гази Баба. Сè уште нема информации дали се прифатени сугестиите кои биле дадени од ЛЕСС во однос на буџетот на општината, но самиот факт што буџетот бил даден на разгледување на ЛЕСС пред да се усвои од страна на

¹⁰ Со исклучок на Кавадарци, каде што работодавачите се претставени преку Бизнес конфедерацијата на Македонија.

Советот на општината е добар пример кој би требало да го применуваат и другите општини кои имаат формирано ЛЕСС¹¹. Исто така, во Деловникот за работа на ЛЕСС е предвидено членовите на ЛЕСС, кои го претставуваат Советот на општина, да достават до претседавачот на ЛЕСС, пред одржувањето на следната седница на Советот на општината во која се формирани, информација за точките од дневниот ред на седницата, доколку има точки кои се од интерес и кои се поврзани со делокругот на работата на ЛЕСС, со цел ЛЕСС да може да дискутира за нив и навреме да даде свое мислење до Советот на општината во која се формирани. Како и во претходниот случај, и оваа можност не се искористува во доволна мера од страна на ЛЕСС.

Во ПЈРМ се формирани ЛЕСС во следниве општини:

1. **Кавадарци** – ЛЕСС на општина Кавадарци е основан на 18 јануари 2010 година и има деветмина членови, од кои тројца се од локалната самоуправа, тројца од работодавачите претставени преку Бизнес конфедерацијата на Македонија и тројца од синдикатите. Од страна на синдикатите, со по еден член партиципираат ССМ, КСС и УНАСМ. По потреба се свикнуваат двајца надворешни експерти¹². ЛЕСС на Кавадарци има одржано 18 седници на кои се разгледуваат и се дискутираат актуелни теми значајни за локалната заедница. ЛЕСС на општина Кавадарци има реализирано одредени иницијативи како, на пример, поттикнување претприемачко учење во основните училишта во соработка со локалната компанија ФЕНИ, а исто така се реализирани одредени инфраструктурни проекти како, на пример, реновирање на плоштадот во општина Кавадарци и асфалтирање на локалниот пат кон Ваташа. Претседател на ЛЕСС на Кавадарци е претседателот на Советот на општина Кавадарци, а во него членува и градоначалникот на општината¹³.
2. **Куманово** – Основачката спогодба на Локалниот економско-социјален совет во Куманово е потпишана на 9 декември 2010 година. ЛЕСС на Куманово има деветмина членови, по тројца од локалната власт, репрезентативната организација на работодавачи ОРМ и репрезентативните синдикати. Овој ЛЕСС е формиран врз основа на иницијатива и со поддршка на УСАИД преку Проектот за деловно окружување. Овој ЛЕСС во рамките на поддршката од УСАИД го издаде прирачникот „Водич за локален социјален дијалог“. Врз основа на информациите добиени за потребите на изработка на овој извештај, ЛЕСС на Куманово неколку години наназад воопшто не е активен.
3. **Струмица** – На 22 декември 2011 година е одржана конститутивната седница на ЛЕСС на општина Струмица. Овој ЛЕСС е формиран со поддршка на проектот „ЈЕС Мрежа“ финансиран од УСАИД и брои деветмина членови, тројца од општина Струмица, тројца од ОРМ и тројца од ССМ, додека, пак, надворешни членови кои учествуваат во работењето на овој ЛЕСС се претставници на АВРМ преку Центарот за вработување – Струмица, Синдикатот на земјоделските производители на Струмица, Регионалната занаетчиска комора, претставници на средните училишта и претставници на Советот на млади на општина Струмица. ЛЕСС на Струмица со поддршка на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“ има изработено свој стратешки план, како и ЛАПВ на општина Струмица кој е и официјално усвоен од страна на општина Струмица. ЛЕСС на општина Струмица има одржано и неколку јавни трибини и работилници кои се однесуваат, пред сè, на прашања поврзани со локалниот пазар на труд. Со средства обезбедени од ЕУ-фондови, изработена е Стратегија за социјална инклузија на општина Струмица, која била предвидена како една од мерките на ЛАПВ во насока на овозможување социјална инклузија на маргинализираните групи кои се надвор од пазарот на труд. Исто така, врз основа на анализата на пазарот на труд која била направена за потребите на ЛАПВ, општина Струмица со одобрение од Министерството за образование на ПЈРМ има воведено нови струки во едно од средните стручни училишта. ЛЕСС на Струмица има изработени план за приоритетни акции на ЛЕСС во 2015 година кој е доставен до проектот на УСАИД „ЈЕС мрежа“ и до градоначалникот на општината како препораки до општина Струмица.¹⁴
4. **Тетово** – ЛЕСС во Тетово е конституиран на 24 август 2012 година со потпишување на Спогодбата за основање и одржување на првата конститутивна седница на ЛЕСС на општина Тетово. Овој ЛЕСС е формиран во рамките на активностите на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“. ЛЕСС на Тетово има 15 членови, по 5 од локална самоуправа (двајца членови на Советот на општина Тетово и тројца вработени во општинската администрација) и по 5 од репрезентативните синдикати КСС и ССМ и репрезентативната ОРМ. Покрај тоа, во ЛЕСС на Тетово учествуваат и претставници на АВРМ преку Центарот за вработување во Тетово, претставници на средните училишта, на регионалната занаетчиска комора, на локалната канцеларија на Агенцијата за поддршка на претпријатијата, како и на локални младински невладини организации. Во рамките на две и полгодишното постоење на овој ЛЕСС, изработен е стратешки план на ЛЕСС на општина Тетово и ЛАПВ на општина Тетово, кој е презентираан и усвоен од општината. Во периодов, ЛЕСС на

¹¹ Извор: член на ЛЕСС на Гази Баба, претставник на ССМ.

¹² http://www.ssm.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=719&Itemid=168&lang=mk

¹³ Извор: Миле Бошков, извршен директор на Бизнес конфедерација на Македонија.

¹⁴ Извор: член на ЛЕСС на Струмица.

Тетово работи на реализирање иницијатива за воведување награда за најдобра општествено одговорна компанија на општина Тетово¹⁵.

5. **Штип** – Во Штип, на 5 февруари 2013 година, е одржана конститутивна седница на ЛЕСС на општина Штип, додека, пак, Спогодбата за основање на овој ЛЕСС е потпишана на 26 декември 2012 година. Со оглед на тоа дека и овој ЛЕСС е формиран со иницијатива на проектот „ЈЕС Мрежа“, неговата примарна цел е воспоставување врски меѓу невработените млади и работодавачите. Овој ЛЕСС има деветина членови, и тоа, по тројца од општината и по тројца од репрезентативните синдикати КСС и ССМ и репрезентативната ОРМ. Исто така, во работата на ЛЕСС партиципираат: АВРМ преку Центарот за вработување – Штип, Регионалната занаетчиска комора – Штип, Текстилниот кластер, претставник на Времената агенција за вработување, претставник од секторот НВО, претставник од Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, претставник од средните училишта, претставник од Советот на млади на општина Штип и претставник од Центарот за развој на источниот плански регион. ЛЕСС на Штип има свој стратешки план, а има изработено и ЛАПВ на општина Штип кој се очекува наскоро да биде усвоен од Советот на општината. ЛЕСС на Штип има организирано јавни настани и трибини на теми од интерес на локалната заедница.
6. **Битола** – На 30 мај 2013 година е формиран ЛЕСС на општина Битола. ЛЕСС на Битола има 12 членови, по четворица од локалната самоуправа, репрезентативните синдикати КСС и ССМ и репрезентативната ОРМ. Покрај нив, во ЛЕСС учествуваат и АВРМ – Центарот за вработување на Битола, како и претставници од невладините организации, а особено младинските организации, занаетчиските комори, претставници на стопанствениците и стопанската комора, претставници на високото образование и универзитетот и други субјекти. ЛЕСС на општина Битола со поддршка на проектот „ЈЕС Мрежа“ има изработено свој стратешки план, како и Стратегија за локален развој на општина Битола, која е усвоена од страна на Советот на општина Битола. ЛЕСС на Битола има изработено промотивни материјали и има организирано работилници за промовирање на трипартитниот дијалог на локално ниво, но и за запознавање на локалната заедница со своите активности.
7. **Гостивар** – На 30 септември 2013 година во Гостивар е потпишана Спогодба за формирање Локален економско-социјален совет. ЛЕСС на Гостивар брои 15 членови, и тоа, општина Гостивар вкупно петмина, од кои тројца членови се од Советот на општината и двајца претставници од општинската администрација, репрезентативната ОРМ има тројца членови, Сојузот на синдикати на Македонија има двајца членови, Конфедерацијата на слободни синдикати има двајца членови, додека, пак, во работата на ЛЕСС партиципираат и по еден член од Агенцијата за вработување на РМ – Центарот за вработување – Гостивар, Занаетчиската комора – Гостивар, претставник од средните училишта, претставници од невладини организации, претставници на Младинскиот совет и др. ЛЕСС е отворен за соработка и со други субјекти, и во својата работа ќе ги вклучува при разгледувањето одредени прашања од областа за која се формирани. ЛЕСС на Гостивар има свој стратешки план, а исто така има изработено и ЛАПВ на општина Гостивар, официјално усвоен од страна на Советот на општина Гостивар. Досега не бил консултиран од страна на Советот на општината.
8. **Скопје** – На ниво на град Скопје, ЛЕСС е формиран во декември 2013 година како заедничко советодавно и консултативно тело на градот, основано од градот, репрезентативната ОРМ и репрезентативните синдикати КСС и ССМ. Улогата на овој ЛЕСС е да ги следи состојбите и да ги разгледува прашањата кои се однесуваат на подобрувањето на економско-социјалната положба на работниците и работодавачите во општината и дава свои мислења. Визијата на овој ЛЕСС е да стане главен партнер, иницијатор и двигател за унапредување на квалитетот на живеење на граѓаните на град Скопје, додека, пак, неговата мисија е да биде препознатлив субјект во социо-економскиот дијалог и креирањето на активните политики и мерки помеѓу сите заинтересирани страни на територијата на град Скопје¹⁶. ЛЕСС Скопје со поддршка на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“, а по барање на Советот на градот, ќе изработи Водич за инвеститори. Досега не бил консултиран од страна на Советот на градот.
9. **Гази Баба** – На 1 ноември 2013 година е потпишана Спогодба за формирање ЛЕСС на општина Гази Баба. Овој ЛЕСС е формиран со иницијатива на локалната власт и во него како и во другите ЛЕСС во ПЈРМ учествуваат општината, репрезентативните синдикати КСС и ССМ и репрезентативната ОРМ, но и други релевантни чинители претставени преку АВРМ – Центарот за вработување Скопје, Сојузот на средношколска младина, локални младински невладини организации, Центарот за социјални работи – Гази Баба. Вкупно има 12 постојани членови. Иницијативи кои биле разговарани на седници на овој ЛЕСС, а кои се во тек на реализација е решавањето на проблемот со паркирање во околината на фабриката „Алкалоид“ преку јавно приватно партнерство. За таа цел е предложено да се организира поширока јавна дебата на

¹⁵ Извор: УСАИД проект ЈЕС Мрежа.

¹⁶ Стратешки план на ЛЕСС на град Скопје.

која ќе се донесе конечно решение. Исто така, ЛЕСС на оваа општина го разгледувал буџетот на општината и, според тоа, дадени се соодветни предлози и сугестии.

Бизнис конфедерацијата на Македонија има доставено иницијатива за формирање ЛЕСС во општина Богданци која очекува во скоро време да биде реализирана, а најавено е формирање ЛЕСС на општина Ресен. Општина Прилеп има свој економски совет како тело на градоначалникот на општината, во кој членуваат претставниците на деловната заедница од општината и, пред сè, покрива прашања кои се однесуваат на подобрување на квалитетот на работењето на локалната самоуправа, јавните претпријатија и економскиот развој на градот.

5. Координација, соработка и интеракција на ЛЕСС со ЕСС и други органи

Правната рамка која се однесува на трипартитниот економско-социјален дијалог во ПЈРМ не предвидува форми и механизми за соработка, координација и размена на информации на ЕСС со ЛЕСС. Како што беше претходно напоменато, постојната правна рамка воопшто не го предвидува формирањето и функционирањето на трипартитниот социјален дијалог на локално ниво. Сепак, тоа не претставува пречка за постоењето и функционирањето на трипартитниот дијалог на локално ниво. Во разговорите кои беа водени со релевантните засегнати страни и учесници во трипартитниот дијалог на национално и на локално ниво, како и врз основа на одговорите добиени на прашалниците изработени за оваа намена, досега не е забележан случај на координација, интеракција или, пак, каков било друг вид соработка на ЛЕСС со ЕСС, и обратно. Единствено, на неколку наврати беше спомената можноста за добивање информации за работењето на ЕСС, и обратно, преку социјалните партнери кои се директни учесници во трипартитниот дијалог како можност, но не и како практика.

Спогодбата за формирање ЛЕСС содржи одредби кои се однесуваат на интеракцијата на ЛЕСС со други организации и поединци, а кои се однесуваат, пред сè, на засегнати страни, експерти, граѓански организации. Имено, дадена е можноста пред одлучувањето по одредени значајни прашања, ЛЕСС да побара мислења, ставови и препораки од организации на засегнати страни и експерти, од граѓански организации непосредно засегнати за, или ангажирани во таа сфера, а исто така има право во спроведувањето на своите активности да соработува со соодветните институции и организации и да бара информации и податоци потребни за извршувањето на својата работа. Исто така, за спроведувањето на своите активности, ЛЕСС може да овласти поединци или истражувачки групи составени од експерти, како и директно да соработува со организациите на засегнатите страни.

Од погоре наведеното може да се заклучи дека во ПЈРМ недостасува соработка, координација и размена на искуства и информации на ЛЕСС до ЕСС, но и на самите ЛЕСС меѓу себе.

Воведувањето правна рамка која ќе дефинира механизми за соработка и координација на ЛЕСС со ЕСС, а особено во насока на размена на информации, би требало да има позитивно влијание врз развојот на трипартитниот дијалог. Тоа би можело да се реализира преку формирање посебна комисија во рамките на ЕСС, која би била задолжена за координација на ЕСС со ЛЕСС, со оглед на тоа дека согласно ЗРО, но и согласно Спогодбата за формирање ЕСС, во рамките на ЕСС може да се формираат разни комисии и комитети. Друга варијанта би можела да биде преку одредени измени и дополнувања во Спогодбата за формирање ЕСС, со внесување одредби кои ќе дадат основа за соработка и координација на ЕСС со ЛЕСС. На тој начин, ЛЕСС преку ЕСС индиректно ќе можат да доставуваат иницијативи и предлози до централната власт и да поттикнуваат решавање одредени национални прашања од економско-социјалната сфера. Во таа смисла, од особено значење е и прашањето за координација и соработка на ниво на самите ЛЕСС, односно воспоставување механизми за размена на информации и искуства од функционирањето на постојните ЛЕСС. Во рамките на активностите на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“, ЛЕСС формирани со поддршка на овој проект имаат можност да учествуваат на заеднички средби со своите колеги од другите ЛЕСС. На тој начин, членовите на ЛЕСС од различни општини имаат можност од прва рака да споделат искуства и информации во однос на функционирањето на ЛЕСС, а овие средби можат да бидат и мошне корисни за поттикнување идеи и иницијативи за решавање одредени проблеми од економско-социјалната сфера кои се важни за локалната заедница, а особено за поттикнување на ЛЕСС и на локалните власти поактивно да бидат инволвирани во локалниот трипартитен дијалог. Но, оваа можност е ограничена само за дел од постојните ЛЕСС, а останува отворено прашањето дали таа практика ќе продолжи по завршувањето на проектот „ЈЕС Мрежа“.

Во однос на преклопувањето на надлежностите на ЕСС и ЛЕСС, таков случај во ПЈРМ не е забележан, иако согласно својот мандат, ЕСС и ЛЕСС имаат советодавна и консултативна улога. Согласно правната рамка, институционалната поставеност, а и практиката, ЕСС по својата функција дава предлози, мислења и сугестии по предлози на закони и други прописи, како и национални стратегии и програми кои се во врска со економско-социјалната положба на работодавачите и работниците до Владата на ПЈРМ, додека, пак, ЛЕСС своите предлози, мислења и сугестии ги доставуваат до општината во која се формирани, односно до локалната власт.

6. Резултати од спроведеното истражување за функционирањето на трипартитниот социјален дијалог во ПЈРМ на локално ниво

6.1. Пристап и методологија

За потребите на овој извештај беше изработен прашалник, чија намена е да се измери нивото на задоволство од локалниот трипартитен дијалог од страна на актерите кои се учесници во овој дијалог и од неговите корисниците. Прашалникот, кој е даден како Прилог број 1 кон овој Извештај, претходно беше одобрен од страна на проектот на МОТ „Промовирање на социјалниот дијалог“. Прашалникот е структуриран во два дела. Првиот дел се однесува на односот и соработката на ЛЕСС со ЕСС, а вториот на функционирањето на ЛЕСС.

Во текот на сите состаноци, кои беа одржани заради добивање информации потребни за изработка на овој извештај¹⁷, беше користен прашалникот како водич за разговорот. Со оглед на тоа дека станува збор за ЛЕСС кои се распространети низ целата територија на ПЈРМ, консултантот не беше во можност да ги посети сите општини, па затоа дел од интервјуата беа реализирани лично, дел преку телефон, а најголем дел од прашалниците беа пратени по електронски пат.

Генерално, одговорите на прашалниците се поклопуваат со информациите кои беа добиени во текот на средбите со службите на социјалните партнери, како и со претставникот на проектот на УСАИД „ЈЕС Мрежа“, кој директно е одговорен за ЛЕСС во рамките на проектот.

Анализирани се вкупно 23 прашалници добиени од членови на сите ЛЕСС во ПЈРМ (со исклучок на ЛЕСС на Куманово, бидејќи тој не функционира неколку години наназад), при што е водено сметка да бидат вклучени претставници на сите партнери во дијалогот.

6.2. Резултати

6.2.1. Однос и соработка на ЛЕСС со ЕСС

Овој дел од прашалникот содржи прашања во однос на тоа дали ЛЕСС соработува со ЕСС, на кој начин се реализира таа соработка, како се оценува соработката, дали ЛЕСС добиваат информации за работењето на ЕСС и дали има преклопувања помеѓу ЕСС и ЛЕСС.

На прашањето кое се однесува на односот и соработката на ЛЕСС со ЕСС, сите учесници во истражувањето дадоа негативен одговор. Односно, како што е наведено во делот 5, Координација, соработка и интеракција на ЛЕСС со ЕСС и други органи од овој Извештај, соработката на ЛЕСС со ЕСС ниту е предвидена ниту, пак, се реализира.

Не се евидентирани ниту случаи ЛЕСС да добиваат информации за предлози, мислења, совети, препораки кои биле дискутирани на седници на ЕСС или, пак, доставени од ЕСС до Влада на ПЈРМ.

Во однос на преклопувањата на надлежностите на ЕСС и ЛЕСС од аспект на нивната надлежност, ниту еден од испитаниците не смета дека постои такво нешто.

6.2.2. Функционирање на ЛЕСС

Овој дел од прашалникот содржи 23 прашања кои главно се однесуваат на функционирањето на ЛЕСС – од аспект на доставени мислења, предлози и сугестии до Советот на општината, побарани мислења, предлози и сугестии од Советот на општината, учество на ЛЕСС во креирањето локални политики, финансирање на ЛЕСС, постоење технички секретаријат – секретар на ЛЕСС и негови обврски, „тесни грла“ во соработката со општината, како и предлози и сугестии за подобрување на работењето на ЛЕСС.

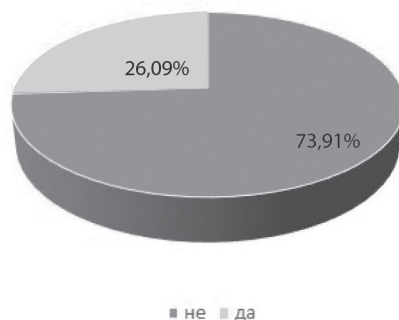
На прашањето „Дали вашиот ЛЕСС досега има доставено предлози, мислења, совети и препораки до Советот на општината“ (прашање број 7) – околу половина од испитаниците дале одговор дека ЛЕСС има доставено предлози, мислења и совети. Но со дополнителни консултации, кога на испитаниците им се дообјаснува за што станува збор, сепак одговорот е дека практиката на доставување предлози, мислења и совети од страна на ЛЕСС до Советот на општината е мошне скромна, и овие случаи не се никаде документирани. Во однос на степенот на реализација на овие предлози, мислења и совети (прашање број 8), ситуацијата е иста како и кај претходното прашање.

Во однос на учеството на ЛЕСС во креирањето на локалните политики (прашање број 9), половината од испитаниците одговориле со ДА.

¹⁷ Список на лица со кои беа одржани состаноци, Прилог број 2 кон овој Извештај.

На прашањето „Дали вашиот ЛЕСС е консултиран од страна на Советот на општината и дали било побарано мислење или препорака“ (прашање број 10), мнозинството од испитаниците (17 од вкупно 23) одговориле со НЕ (Слика 1).

Дали вашиот ЛЕСС е консултиран од страна на Советот на општината и дали било побарано мислење или препорака

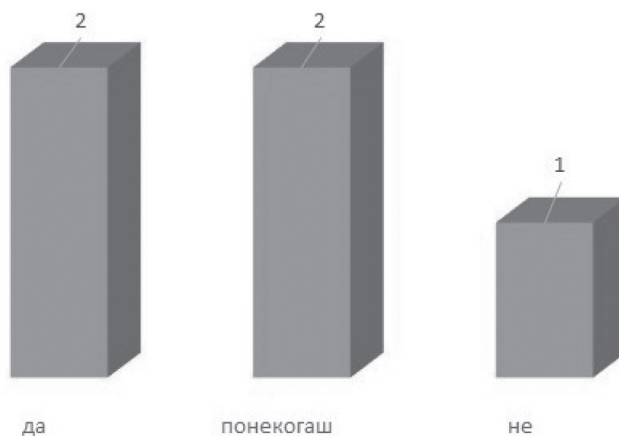

Слика 1 Дали е побарано мислење од страна на Советот на општината

Од оние коишто одговориле со ДА на претходното прашање, само еден испитаник одговорил на прашањето колку пати бил консултиран ЛЕСС од страна на општината (прашање број 11), дека ЛЕСС кој тој го претставува само еднаш бил консултиран од страна на општината.

На прашањето „Дали е постапено по мислењето, односно препораката“ (прашање број 12), двајца од испитаниците одговориле дека секогаш е постапено по мислењето, односно препораката, двајца дека понекогаш е постапено, а еден дека не е постапено (Слика 2).

дали општината постапува по препорака или мислење на ЛЕСС

Слика 2 Дали општината постапила по мислењето, односно препораката доставена од ЛЕСС

На прашањето „Дали вашиот ЛЕСС располага со сопствен буџет“ (прашање број 13), одговорот кај сите испитаници е НЕ.

На прашањето број 16 „Дали ЛЕСС има секретар“, кај сите испитаници одговорот е ДА. Во однос на обврските на секретарот на ЛЕСС (прашање број 17), добиените одговори кореспондираат со обврските кои секретарот ги има согласно Деловникот за работа на ЛЕСС. Секретарот ги известува членовите на ЛЕСС за седниците, изготвува записници од седниците на ЛЕСС, ги информира членовите за претстојните настани кои се од значење на ЛЕСС, комуницира со „ЈЕС Мрежа“, поднесува месечни извештаи за својата работа до претседавачот на ЛЕСС, ја

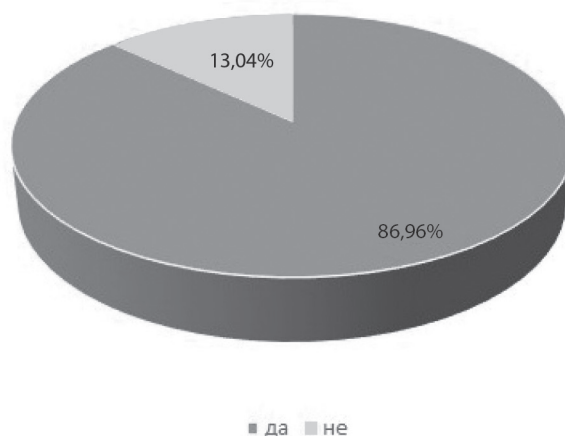
Вработениот во Одделението за ЛЕР – заменик-член од општинска администрација ги подготвува документите за седници, работилници, трибини, праќа пораки на е-пошта и ги контактира и ги информира членовите на ЛЕСС, ги изготвува записниците од седниците и работилниците, изготвува презентации согласно потребите и насоките на „ЈЕС мрежа“ и претседавачот на ЛЕСС на општина Струмица и друго – член на ЛЕСС на Струмица.

координира техничката работа – координација меѓу членовите, меѓу ЛЕСС и општината, меѓу ЛЕСС и УСАИД, учествува во подготвувањето на дневниот ред заедно со претседавачот.

На прашањето „Дали ЛЕСС имаат обврска за изработување извештаи за своето работење“ (прашање број 18), одговорот е идентичен кај сите испитаници – сите ЛЕСС имаат обврска за изработување извештаи за работењето на ЛЕСС. Во однос на видот на извештајот кој треба да се изработи и кој е задолжен да го изработува (прашање број 19), одговорите се идентични кај сите испитаници, односно дека обврската за изработка на извештајот ја имаат секретарот и претседавачот на ЛЕСС, и извештаите можат да бидат месечни, квартални и годишни.

Во однос на подготовката на седниците на ЛЕСС и времето кое членовите на ЛЕСС го имаат на располагање за да се подготват за седницата (прашање број 20), поголем дел од испитаниците (20 испитаници од вкупно 23) сметаат дека имаат доволно време да се подготват за седниците. Оние кои сметаат дека немаат доволно време, како главна причина за тоа ги наведуваат своите работни обврски, а не процедурата за свикнување и одржување седници на ЛЕСС (Слика 3).

има време за подготовка на седници

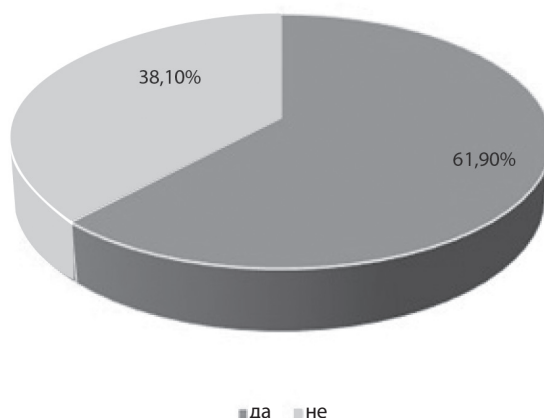

Слика 3 Дали имате доволно време да се подготвите за седниците на ЛЕСС

На прашањето „Според вас, дали работењето на ЛЕСС е независно“ (прашање број 22), сите испитаници одговориле потврдно, односно сметаат дека ЛЕСС е независен во своето дејствување.

Повеќето испитаници немаат идентификувано „тесни грла“ во работењето и функционирањето на ЛЕСС и соработката со општината (прашање број 23). Од вкупно 23 испитаници, 13 немаат идентификувано „тесни грла“, 8 имаат, а 2 не дале одговор (Слика 4).

идентификувано тесно грло во соработка со општината

Слика 4 Дали имате идентификувано „тесни грла“ во соработката со општината

Оние кои имаат идентификувано „тесни грла“ во односот со локалните власти, како такви ги наведуваат непостоенето стандарден систем на комуникација и редовното известување на градоначалникот и претседателот на Советот на општина, декларативната поддршка на општината за работењето на ЛЕСС без да се предвиди буџет наменет за реализација на активностите на ЛЕСС. Исто така, едно од идентификуваните „тесни грла“ е и честото отсуство на членовите од ЛЕСС, претставници на бизнис-секторот.

На прашањето „Според вас, што треба да се промени за да се обезбеди подобро и поефикасно функционирање на ЛЕСС“ (прашање број 25) одговор дале 17 од испитаниците. Дел од одговорите се однесуваат на обезбедување технички и финансиски услови за функционирање на ЛЕСС преку обезбедување финансиски средства, односно буџет за финансирање на работењето и активностите на ЛЕСС и обезбедувањето простории на ЛЕСС и формирањето секретаријат во кој професионално би се ангажирало стручно лице – секретар. Исто така, подигањето на свеста кај локалните работодавачи за предностите и придобивките од активното учество во ЛЕСС е нешто што според испитаниците би имало влијание врз поефикасното функционирање на ЛЕСС. Во таа насока се и предлозите за јакнење на капацитетите на учесниците во локалниот дијалог и нивно мотивирање за учество во дијалогот, но и поактивното учество на градоначалниците во работењето на ЛЕСС и можноста за вмрежување на ЛЕСС во официјална асоцијација или изградба на заедничка социјална платформа за размена на информациите на која сите членови ќе може да објавуваат свои мислења.

Во однос на нивото на задоволство од досегашното функционирање на ЛЕСС (прашање број 26), повеќето (17) се задоволни од досегашното функционирање на ЛЕСС, по еден дал одговор дека се многу незадоволни, незадоволни, односно многу задоволни, а 3 одговориле дека се ниту задоволни ниту незадоволни (Слика 5).

задоволство од досегашното функционирање на ЛЕСС

Слика 5 Колку сте задоволни од досегашното функционирање на ЛЕСС

Причините поради кои членовите се незадоволни, односно не се ниту задоволни ниту задоволни се (прашање број 27): немањето видливи резултати од работењето на ЛЕСС; недостигот на мотивираност на членовите и конкретни акции; недоволната поддршка од општината, неисполнувањето на целите утврдени со стратешкиот план, големиот временски простор помеѓу седниците; недостигот на комуникација, немањето поддршка за реализација на иницијативите од ЛЕСС.

Последното прашање во прашалникот (прашање број 29) „Ваши препораки за подобрување на работењето на ЛЕСС“ беше одговорено од 19 испитаници. Препораките добиени од членовите на ЛЕСС вклучени во ова истражување се следниве:

- Воспоставување механизам за размена на искуства на ЛЕСС и координација со ЕСС;
- Поактивна вклученост и инволвираност на сите учесници во ЛЕСС – одржување редовни седници, сериозност и ангажираност на членовите на ЛЕСС и поголем директен контакт и известување со градоначалникот и претседателот на Советот;
- Поголема мотивираност на членовите на ЛЕСС – поголема ажурност, ангажираност и давање предлози за решавање проблеми до Советот на општината;

Сè лежи во човечкиот фактор и нивниот интерес и заинтересираност да учествуваат во работата на ЛЕСС и да придонесат со својот авторитет. Мислам дека постојаниите членови ги немаат сфатено значењето и работата на ЛЕСС и затоа се однесуваат незаинтересирано – член на ЛЕСС на Битола.

- Обезбедување финансиски и технички услови за работење на ЛЕСС – одвојување средства од општинскиот буџет за финансирање на ЛЕСС, формирање технички секретаријат со професионално ангажирани лица и поголемо внимание на одржливоста на ЛЕСС.

Продолжување на поддршката од УСАИД, мотивираност на членовите, поддршка од Советот на општина Штип, вмрежување на Локалните економско-социјални совети во РМ, соработка со ЕСС, изнаоѓање поддршка од групи донатори, мотивираност на членовите, поддршка од општина Штип, соработка со ЕСС и со Локалните економско-социјални совети во РМ, обезбедување стабилна поддршка од постојани и нови донатори – член на ЛЕСС на Штип.

- Поддршка од општината – Поставена е структура на Локалните економско-социјални совети, ама нивниот успех многу зависи од волонтерскиот ангажман на членовите. Во Локалните економско-социјални совети каде што има посветени членови, нивната работа не е признаена ниту поддржана од општината, во Локалните економско-социјални совети каде што има поддршка од градоначалникот, релацијата меѓу главните социјални партнери не е добра, а генерално во сите Локалните економско-социјални совети има реални проблеми кои доаѓаат оттаму што самите членови не веруваат многу дека Локалните економско-социјални совети ќе опстанат по завршувањето на донаторската помош;
- Промовирање на работењето на ЛЕСС – веб-страници, воспоставување систем за комуникација на ЛЕСС со ОРМ, ССМ.

Градоначалникот е претседател и редовно е присутен, и има само малку поголема инволвираност од Советот на општина почесто да бара мислење од ЛЕСС за точки на дневен ред – член на ЛЕСС Гази Баба.

7. Клучни наоди

Врз основа на постојните документи и извори (desk research) кои се однесуваат на трипартитниот социјален дијалог на локално ниво, состаноците и разговорите остварени со претставници на релевантните засегнати страни и истражувањето спроведено помеѓу членовите на ЛЕСС, може да се заклучи дека трипартитниот социјален дијалог на локално ниво во ПЈРМ треба уште да се поттикнува, да се промовира и да се развива.

ПЈРМ нема посебна правна рамка која го регулира воспоставување на трипартитниот дијалог на локално ниво, но сепак, тоа во практиката не претставува пречка за воспоставување и функционирање на трипартитниот дијалог на локално ниво, така што во ПЈРМ се формирани 8 ЛЕСС на ниво на општини и 1 ЛЕСС на ниво на градот Скопје. Првиот ЛЕСС во ПЈРМ е формиран во 2010 година, во периодот кога е формиран и постојниот ЛЕСС. Со Спогодбата со која се основа ЛЕСС и со Деловникот за работа на ЛЕСС јасно и недвосмислено се дефинираат целите и задачите на ЛЕСС, како и областите и начинот на нивното дејствување, правилата за работење и начинот на функционирање на ЛЕСС. Деловникот за работа на ЛЕСС дава доволно јасни насоки и правила кои овозможуваат непречено функционирање на ефикасниот и ефективен трипартитен дијалог на локално ниво.

ЛЕСС се формираат како советодавни и консултативни тела на општината и нивната цел е да ги промовираат улогата и значењето на социјалниот дијалог на локално ниво, а особено јакнењето на меѓусебната доверба на локалната власт и социјалните партнери во остварувањето на заедничките цели во економско-социјалниот развој на локалната заедница. Во остварувањето на својата цел ЛЕСС треба да доставуваат предлози и препораки по предлози на одлуки, стратегии и програми во врска со економско-социјалните интереси на работниците и работодавачите, потребите на пазарот на труд и вештините што се развиваат кај младите, пред тие да бидат разгледани од страна на Советот на општина. Од досегашната практика и разговорите со релевантните чинители во оваа сфера, ПЈРМ има мошне скромни искуства во однос на ова прашање. Ретки се случаите кога самата општина бара од ЛЕСС да се произнесе, односно да достави свое мислење во однос на одредено прашање за кое треба да се одлучува, а исто така ретки се и случаите кога самите ЛЕСС до општината доставуваат иницијативи за решавање одредени проблеми.

Сите ЛЕСС во ПЈРМ се формирани од локалните власти заедно со синдикатите и работодавачите, и покрај нив во работата на ЛЕСС се вклучени и други релевантни локални чинители како, на пример, претставници на образовните институции, агенциите за вработување, невладини организации, млади, како и други локални професионални здруженија и асоцијации.

ЛЕСС имаат свој претседател и секретар кој е задолжен за организациските и административно-техничките работи на ЛЕСС. Функциите на секретарот се дефинирани во Деловникот за работа на ЛЕСС.

ЛЕСС немаат свој буџет ниту, пак, свои простории каде што би се среќавале членовите, туку во однос на тоа прашање се целосно зависни од општината.

Во ПЈРМ не постои механизам за соработка на ЛЕСС со ЕСС, така што единствениот начин на кој членовите на ЛЕСС можат да добиваат информации за работењето на ЕСС, и обратно, е преку социјалните партнери, членови во ЕСС. Досега немало случаи на директна соработка и комуникација на ЛЕСС со ЕСС, и обратно. Од аспект на надлежностите на ЛЕСС и ЕСС, не постои преклопување во однос на нивните надлежности од проста причина што ЕСС дејствува на национално ниво, додека, пак, ЛЕСС дејствува на локално ниво.

Иако декларативно постојат услови за воспоставување и функционирање на ефективен и ефикасен трипартитен дијалог на локално ниво, сепак може да се заклучи дека во практиката тие не се доволно искористени. Причините за ова се различни и, пред сè, се поради недоволната мотивираност на социјалните партнери за учество во трипартитниот дијалог на локално ниво, немањето финансиски средства за работење и функционирање на ЛЕСС, немањето видливи конкретни резултати од работењето на ЛЕСС, недоволната информираност и свесност за значењето и улогата на трипартитниот социјален дијалог¹⁸ и слично.

¹⁸ Наоди од истражувањето.

Од сето погоре изнесено може да се заклучи дека во ПЈРМ е потребно уште многу да се работи на подобрување на трипартитниот дијалог на локално ниво. Фактот што поголемиот дел од формираните ЛЕСС се резултат на иницијативи на проекти, говори за потребата од поголемо промовирање на трипартитниот дијалог на локално ниво, особено за придобивките и за неговото значење. Ова се случува особено кај локалните власти, со оглед на тоа дека формирањето на ЛЕСС во ПЈРМ е исклучиво во рацете на локалните власти. Од друга страна, пак, треба да се работи и на зајакнување на капацитетите на социјалните партнери со цел да можат аргументирано и подготвено да иницираат формирање на ЛЕСС. Еден од начините на кои би можело да се влијае за охрабрување на локалните власти да формираат ЛЕСС и да го промовираат трипартитниот дијалог на локално ниво би можело да биде и донесувањето правна рамка за таа намена која не треба да биде ограничувачки, туку напротив, поттикнувачки фактор. Исто така, и можноста за поврзување на ЛЕСС со ЕСС може да има позитивен ефект над воспоставувањето и реализирањето на трипартитниот дијалог на локално ниво.

8. Препораки за поттикнување и развој на трипартитниот социјален дијалог на локално ниво во ПЈРМ

Постоењето ефективен, функционален и ефикасен трипартитен социјален дијалог на локално ниво претставува значаен фактор за побрз демократски, економски, социјален и политички развој на една земја. Во ПЈРМ, трипартитниот социјален дијалог на локално ниво постои преку формираните ЛЕСС во 8 општини и во градот Скопје. За да се постигне повисоко ниво на функционирање на локалниот трипартитен дијалог потребно е повеќе да се работи на промовирање на овој концепт, како и на свесноста за придобивките од него за локалните власти, локалните работодавачи и синдикати, како и за целокупната локална заедница, но и да се создадат сите услови кои се неопходни за неговото постоење и функционирање.

Препораките кои би можеле да имаат позитивно влијание врз проширувањето на социјалниот дијалог на локално ниво низ целата држава и негово поефикасно и поефективно реализирање, можат да се групираат на следниов начин:

1. Правна рамка – Вклучување на можноста за формирање ЛЕСС во постојното законодавство со цел создавање правна рамка за трипартитниот дијалог на локално ниво, која треба да биде поттик за проширување на опсегот на постоење на ЛЕСС и да ги охрабри градоначалниците да иницираат формирање ЛЕСС во своите општини и да ги користат за целта и намената за која се формирани.
2. Капацитети – Развој и унапредување на човечките и техничките капацитетите на социјалните партнери заради нивно поактивно и проактивно учество во социјалниот дијалог на локално ниво.
3. Соработка – Меѓусебно поврзување на ЛЕСС и нивно поврзување и соработка со ЕСС, информирање и размена на информации, односно воспоставување механизми и канали на меѓусебна комуникација на ЛЕСС, како и комуникација и размена на информации меѓу ЛЕСС и ЕСС; Соработка на социјалните партнери на локално ниво.
4. Ресурси – Формирање стручна служба или технички секретаријат кој ќе биде во функција на ЕСС и ЛЕСС и ќе ги поддржува нивните активности; Обезбедување финансиска поддршка за функционирањето на ЛЕСС.
5. Промоција – Промовирање најдобри практики на локалниот социјален дијалог; Почесто информирање на јавноста за работењето и функционирањето на ЛЕСС; Подобрен пристап до информации поврзани со ЛЕСС – креирање веб-страница на која ќе може да се најдат сите информации за трипартитниот социјален дијалог на локално ниво.

Прилог 1 – Прашалник за функционирањето на Локалните економско-социјални совети во ПЈР Македонија

I. Однос и соработка на Локалните економско-социјални совети со Националниот економско-социјален совет

1. Дали вашиот локален економско-социјален совет (ЛЕСС) соработува со Националниот економско-социјален совет (НЕСС)?

Да *продолжете со прашање број 2*
Не *преминете на прашање број 4*

2. Со неколку збора објаснете ја соработката:
-

3. Како би ја оцениле соработката со НЕСС?

Многу незадоволителна
Незадоволителна
Ниту задоволителна ниту незадоволителна
Задоволителна
Многу задоволителна

4. Дали добивате информации за работењето на НЕСС?

Да
Не

5. Дали добивате информации за предлози, мислења, совети, препораки дискутирани на седници на НЕСС и/или доставени од НЕСС до Владата на ПЈР Македонија ?

Да
Не

6. Дали сметате дека има преклопувања помеѓу НЕСС и ЛЕСС во однос на нивната надлежност?

Да
Не

II. Функционирање на ЛЕСС

7. Дали вашиот ЛЕСС досега има доставено предлози, мислења, совети, препораки до Советот на општината?

Да *продолжете на прашање број 8*
Не *преминете на прашање број 9*

8. Дали вашите предлози, мислења, совети, препораки биле реализирани од Советот на општината?

Да
Не

9. Дали вашиот ЛЕСС учествува во креирањето на локалните политики?

Да
Не

10. Дали вашиот ЛЕСС е консултиран од страна на Советот на општината и дали од вас било побарано одредено мислење или препорака?

Да *продолжете со прашање број 11*
Не *преминете на прашање број 13*

11. Колку пати досега вашиот ЛЕСС бил консултиран од страна на Советот на општината?

----- вишејше број

12. Дали е постапено по ваше мислење или препорака?

- Понекогаш
Секогаш
Никогаш

13. Дали вашиот ЛЕСС располага со сопствен буџет?

- Да продолжете со прашање број 14
Не преминејте на прашање број 16

14. Кој ги обезбедува средствата за буџетот на вашиот ЛЕСС?

15. Дали тие средства се доволни за покривање на сите трошоци за функционирање на вашиот ЛЕСС?

- Да
Не

16. Дали имате секретаријат (технички секретар)?

- Да продолжете со прашање број 17
Не преминејте на прашање број 18

17. Наведете ги обврските на вашиот секретаријат (технички секретар)?

18. Дали имате обврска за изработување извештаи за работењето на вашиот ЛЕСС?

- Да продолжете со прашање број 19
Не преминејте на прашање 20

19. Каков вид извештај имате обврска да изработите (на пример: квартален, полугодишен, годишен) и кој е одговорен за неговата изработка?

20. Дали сметате дека членовите на ЛЕСС имаат доволно време за да се подготват за седниците на ЛЕСС?

- Да преминејте на прашање број 22
Не продолжете со прашање 21

21. Наведете поради кои причини членовите на ЛЕСС немаат доволно време да се подготват за седниците на ЛЕСС.

22. Според вас, дали работењето на вашиот ЛЕСС е независно?

- Да
Не

23. Дали имате идентификувано „тесни грла“ во работењето и функционирањето на вашиот ЛЕСС и во со-работката со локалните власти (општината) и НЕСС?

- Да продолжете со прашање број 24
Не преминејте на прашање број 25

24. Наведете ги „тесните грла“ во соработката со

Локалните власти (општината)

ЛЕСС

Други

25. Според вас, што треба да се промени за да се обезбеди подобро и поефикасно функционирање на ЛЕСС?

26. Колку сте задоволни од досегашното функционирање на ЛЕСС и на трипартитниот дијалог?

Многу незадоволни	☐
Незадоволни	☐
Ниту задоволни ниту незадоволни	☐
Задоволни	☐
Многу задоволни	☐

27. Наведете ги причините поради кои сте многу незадоволни, незадоволни, ниту задоволни ниту незадоволни од досегашното функционирање на ЛЕСС.

28. Дали сметате дека вашиот ЛЕСС располага со доволно капацитети за успешно да ја остварува својата функција?

Да	☐
Не	☐

29. Ваши препораки за подобрување на работењето на ЛЕСС.

Прилог 2 – Список на одржани состаноци

1. Орхан Шерифи, МТСП, Секретар на ЕСС
2. Белинда Николова, ОРМ, Извршен директор, член на ЛЕСС Скопје
3. Светлана Ристовска Антиќ, ОРМ, Генерален секретар
4. Лидија Насковска, ССМ, Советник на претседателот за проекти и ЕУ-интеграции
5. Слободан Трендафилов, ССМ, Раководител на одделенијата – Стручната служба на ССМ
6. Миле Бошков, Бизнес конфедерација на Македонија, Извршен директор
7. Вирна Манасиева – Герасимова, УСАИД „ЈЕС Мрежа“, Виш специјалист за јавно приватен дијалог
8. Тихомир Климовски, Претседател на ЛЕСС на град Скопје
9. Билјана Стојмановска, Секретар на ЛЕСС на Скопје
10. Сашо Трајков, општина Гази Баба, Раководител на сектор за локален економски развој

**ИЗВЕШТАЈ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА ЗАЕДНИЧКИОТ
КОНСУЛТАТИВЕН КОМИТЕТ**

март 2015

Подготвил:

Александар Костадинов

Содржина

Список на кратенки	4
1. Историјат	5
2. Намера и цели на извештајот	5
3. Регулаторна и институционална рамка на Заедничкиот консултативен комитет	5
3.1 Историјат на воспоставувањето на ЗКК	5
3.2 Цели на работата на ЗКК	6
3.3 Деловник за работа на ЗКК	6
3.4 Работни односи меѓу националните консултативни тела на ЗКК и други интересни групи	7
4. Работни односи на ЗКК со национални и заинтересирани страни на ЕУ	8
5. Процес на давање препораки – тешкотии и начини за надминување	12
5.1 Вклученоста на ЗКК во процесот на изготвување политики	12
5.2 Зачестеност, организација и селекција на прашања за дискусија за време на средбите	12
5.3 Комуникација и споделување информации	12
5.4 Мониторинг на препораките на ЗКК	12
5.5 Соработка со академската заедница, експертски групи и истражувачки институти	13
5.6 Технички капацитети на ЗКК	13
6. Членови на Заедничкиот консултативен комитет	13
7. Влијанието на препораките на ЗКК	14
8. Разговори со заинтересирани страни	14
9. Резултати од прашалникот	15
10. Клучни пораки и препораки	18
11. Референци	19
12. Анекси	19
12.1 Придружно писмо	19
12.2 Прашалник за функционирањето на Заедничкиот консултативен комитет	20
12.3 Список контакти	23

Табела 1: Резиме на заклучоците

Слика 1: Дали препораките што ги дава ЗКК ги следат националните носители на одлуки?

Слика 2: Дали ЗКК е вклучен и придонесува во претпристапниот процес?

Слика 3: Дали интересите на националните граѓански организации и социјални партнери се одразени во работата на ЗКК?

Слика 4: „Тесни грла“ во работата на ЗКК

Слика 5: Влијанието на ЗКК на јавните политики/стратегии и парламентарните дебати

Слика 6: Влијанието на ЗКК во политичките промени и генерирањето јавна поддршка за промена на политиките

Слика 7: Влијанието на ЗКК во застапувањето на политиките на ЕУ и следење на транспонирањето на *acquis* на ЕУ од страна на националните носители на одлуки

Список кратенки:

БКМ	Бизнис конфедерација на Македонија
СЕУ	Совет на Европската унија
ГО	Граѓански организации
ЕАФП	Европска агенција за фундаментални права
ЕК	Европска комисија
ЕЕСК	Европски економско-социјален комитет
ЕСС	Економско-социјален совет
ЕУ	Европска унија
ДЕУ	Делегација на Европската унија
ПДВН	Пристапен дијалог на високо ниво
МОТ	Меѓународна организација на трудот
ИПА	Инструмент за претпристапна помош
ИПАРД	Инструмент за претпристапна помош во руралниот развој
ЗКК	Заеднички консултативен комитет
КСС	Конфедерација на слободни синдикати на Македонија
МЦМС	Македонски центар за меѓународна соработка
НСЕИ	Национален совет за евроинтеграции
ОРД	Охридски рамковен договор
ОРМ	Организација на работодавачи на Македонија
ССА	Спогодба за стабилизација и асоцијација
Совет за СА	Совет за стабилизација и асоцијација
СЕП	Секретаријат за европски прашања
СОНК	Самостоен синдикат за образование, наука и култура
ССМ	Сојуз на синдикатите на Македонија
TACSO	Техничка помош за граѓанските организации
UNODC	Канцеларија на ОН за дрога и криминал

1. Историјат

Општоприфатено е мислењето дека учеството на граѓанските организации и социјалните партнери игра значајна улога во олеснувањето на претпристапните преговори и во следењето на процесот на транспонирање на применливото право (*acquis*) на ЕУ од страна на националните носители на одлуки. На четвртата средба на Советот за стабилизација и асоцијација одржана на 24 јули 2007 г. беше позитивно одговорено на македонското барање за формирање заеднички консултативен совет со Европскиот економско-социјален комитет (ЕЕСК). Земајќи го предвид значењето на пристапувањето во ЕУ, како и значењето на социјалниот дијалог на ниво на ЕУ, особено е значајна заложбата на Европскиот економско-социјален комитет и на претставниците на македонските економски и социјални интересни групи за зајакнување на дијалогот и соработката меѓу организираното граѓанско општество во ЕУ и во земјата.

„Мислењето на ЕЕСК за односите меѓу Европската унија и ПЈРМ : улогата на граѓанското општество“ (во понатамошниот текст скратено Мислењето), потпишано на 12 март 2008 г. во Брисел, се фокусира на македонското граѓанско општество и неговото окружување, можностите и предизвиците, социјалниот и граѓанскиот дијалог во земјата, односите со ЕУ и земјите од Западен Балкан.

Покрај Мислењето потпишано во Брисел меѓу ЕЕСК и ПЈРМ , 150 учесници (претставници на граѓански организации од Западен Балкан, членови на ЕЕСК, европски и меѓународни социо-професионални организации, европски граѓански организации, претставници на влади од Западен Балкан, дипломати и претставници на ЕУ-институции и меѓународни организации), за време на Вториот форум на граѓански организации од Западен Балкан, одржан од 4 до 5 јуни 2008 г. во Љубљана, во нивните заклучоци го охрабрија ЕЕСК да продолжи да дава мислења за состојбата со граѓанското општество во повеќе земји во регионот и го поддржаа воспоставувањето на Заедничкиот консултативен комитет со организациите на граѓанското општество во земјите во регионот¹.

Заедничкиот консултативен комитет се состои од 12 членови, шестмина од ЕЕСК и шестмина од граѓански организации и социјалните партнери во ПЈР Македонија, и тоа:

- Организации на работодавачи – двајца членови;
- Синдикати – двајца членови;
- Граѓански здруженија – двајца членови и
- Набљудувачи – не повеќе од тројца членови.

2. Намера и цели на извештајот

Намерата на овој извештај е да се оцени функционирањето на ЗКК во ПЈР Македонија. Со цел да се утврди статусот на овој процес, ние спроведовме истражување, како и разговори со членовите и набљудувачите во ПЈР Македонија.

Целите на овој извештај се следниве:

- да се испита мандатот, одговорностите, структурата и составот на ЗКК;
- да се оценат моменталните правни и практични недостатоци кои оневозможуваат остварување ефективни и ефикасни резултати со консултативните тела на ЗКК;
- да се оцени влијанието на ЗКК и неговото понатамошно влијание.

3. Регулаторна и институционална рамка на Заедничкиот консултативен комитет

3.1 Историјат на основањето на ЗКК

ПЈР Македонија беше првата земја во регионот на Западен Балкан која ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација² на 9 април 2001 г., и таа влезе во сила на 1 април 2004 г. Во текот на ирското претседателство со ЕУ, на 22 март 2004 г., ПЈР Македонија поднесе барање за членство во ЕУ. На 9 ноември 2005 г., Европската комисија изрази позитивно мислење за ова барање, а на 16 декември 2005 г., Европскиот совет одлучи да ѝ додели на ПЈР Македонија статус на земја-кандидатка.

¹ Заклучоци од Форумот на граѓански организации од Западен Балкан, Љубљана, 4-5 јуни 2008 г.

² <http://ec.europa.eu/world/agreements/downloadFile.do?fullText=yes&treatyTransId=602>

Во согласност со правилото 29(2)³ од Деловникот на Европскиот економско-социјален комитет, на 16 февруари 2007 г., Европскиот економско-социјален комитет одлучи да изготви самоиницијативно мислење за: *Односите меѓу Европската унија и ПЈРМ : улогата на граѓанското општество*.

Воспоставувањето на заедничкото тело на претставници од граѓанското општество доби целосна политичка поддршка на четвртиот состанок на Советот за стабилизација и асоцијација одржан на 24 јули 2007 г., кога двете страни го поддржаа основањето на Заедничкиот консултативен комитет на министерско ниво. Во текот на 443-тата пленарна седница одржана на 12 март 2008 г., Европскиот економско-социјален комитет го донесе мислењето за: Односите меѓу ЕУ и ПЈРМ Македонија: улогата на граѓанското општество.

Првиот состанок на ЗКК беше одржан на 25 септември 2009 година во Брисел, кога претседателите беа избрани и Деловникот за работа беше усвоен. ЗКК го одржа својот последен состанок на 22 октомври 2013 г. во Скопје. Досега се одржани осум состаноци, од кои четири во Брисел и четири во Скопје.

3.2 Цели на работата на ЗКК

Целите на работата на ЗКК се наведени во Деловникот усвоен од Заедничкиот консултативен комитет меѓу ЕУ и ПЈРМ . Правилото 2: цели и услови пропишува дека:

1. ЗКК ќе има цел да ја подготвува основата за проширувањето на Европската унија преку унапредување на дијалогот меѓу засегнатите економски и социјални групи на двете страни.
2. Полето на надлежности на ЗКК ќе ги вклучува сите економски и социјални прашања поврзани со Спогодбата за стабилизација и асоцијација.
3. Во рамките на оваа надлежност, ЗКК може да ги изразува своите гледишта во облик на извештаи или заклучоци или преку друго соодветно дејство.

3.3 Деловник за работа на ЗКК

Деловникот за работа за функционирањето на ЗКК беше донесен на првиот состанок одржан на 25 септември 2009 г., во ЕЕСК во Брисел, и изменет и дополнет на 19 април 2012 г. во Скопје. Овој документ содржи 15 правила кои ги уредуваат составот, целите, работењето, финансиските одредби и други прашања поврзани со работењето на ЗКК.

Правило 1 – Состав на членовите – 12 членови, по шестмина од секоја страна (ЕЕСК и ПЈРМ).

Правило 2 – Цели и услови. ЗКК има цел да го унапредува дијалогот помеѓу засегнатите економски и социјални групи на двете страни, вклучувајќи ги сите економски и социјални прашања поврзани со Спогодбата за стабилизација и асоцијација, и може да ги изразува своите гледишта во облик на извештаи или заклучоци.

Правило 3 – Назначување членови. Членовите на ЗКК се назначуваат со две и полгодишен мандат, и нивно членство во ЗКК може да заврши или да биде заменето од страна на телото што ги назначува, при што телата што ги назначуваат членовите од ПЈРМ Македонија се оние организации дефинирани во националниот Закон за работни односи, и членовите можат да бидат претставени од заменик.

Правило 4 – Постојани набљудувачи – можат да се назначат трајни набљудувачи од секоја страна чиј број нема да биде поголем од четворица. Постојаните набљудувачи од социјалните партнери од ПЈРМ Македонија можат да бидат назначени од страна на синдикатите и организации на работодавачи кои не се признаени како репрезентативни во Законот за работни односи⁴.

Правило 5 – Други набљудувачи може да бидат поканети да присуствуваат на состаноците на ЗКК со цел да учествуваат во дебатите на одредени теми.

Правило 6 – Претседавање со Комитетот. Со ЗКК ќе копретседава еден член од ЕЕСК и еден член на социјалните интересни групи од ПЈРМ Македонија со мандат од две и пол години. Копретседавачите ќе бидат одговорни за подготовката, координацијата и организацијата на работата на ЗКК. Тие, исто така, ќе обезбедат извршување на потребната работа меѓу состаноците на ЗКК.

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010Q1209%2801%29&from=EN>

⁴ Во Мислењето на ЕЕСК стои: „...треба да биде олеснето развивањето на соработката меѓу постојните здруженија на работодавачи, а законската рамка треба да биде ревидирана со цел да се воспостават јасни критериуми за нивно учество во Економско-социјалниот совет (страница 3). Сепак, Законот за работни односи во меѓувреме беше изменет и беа воведени нови критериуми, како спуштање на прагот за репрезентативност. Уште две организации работодавачи, Макамтранс и Бизнис конфедерацијата на Македонија, учествуваа како набљудувачи на претходните средби. Бизнис конфедерацијата на Македонија неодамна поднесе барање за одредување на нивната репрезентативност“.

Правило 7 – Зачестеност на состаноците. Состаноците на ЗКК е планирано да се одржуваат два пати годишно, по можност во седиштата во ЕЕСК и во ПЈР Македонија. ЗКК препорачува три од пет состаноци да се организираат во ПЈР Македонија со цел да се привлече интересот на медиумите и вниманието на пошироката јавност.

Правило 8 – Постапки. За да се постигне кворум, на состанокот мора да бидат присутни мнозинството членови од секоја страна. Со цел усвојување извештаи и заклучоци, одлуките ќе се донесуваат со консензус. Гласање може да се одржи во случај кога не е постигнат консензус. Во тој случај, документите се усвојуваат со просто мнозинство, при што просто мнозинство мора да се обезбеди и меѓу членовите на секоја страна.

Правило 9 – Објавување. Заедничките декларации, извештаи, презентации и друг информативен материјал ќе бидат објавувани од Секретаријатот на Европскиот економско-социјален комитет и од Министерството за труд и социјална политика на ПЈРМ. Материјалите од средбите, заедничките декларации и информативниот материјал се достапни на интернет-страницата на ЕЕСК⁵.

Правило 10 – Дневен ред. Нацрт дневниот ред ќе биде подготвен од страна на копретседавачите, земајќи ги предвид сите предлози поднесени од членовите на ЗКК. Нацрт дневниот ред ќе биде пратен не подоцна од две недели пред соодветниот состанок. Нацрт дневниот ред ќе биде усвоен на почетокот на состанокот.

Правило 11 – Известувачи. ЗКК може да одлучи да назначи известувачи. Ваква одлука може да донесат и копретседавачите на надворешни состаноци. Во таков случај, ЗКК ќе биде известен за одлуката на следниот состанок. По правило, ЕЕСК и економските и социјални интересни групи од ПЈР Македонија ќе предложат по еден известувач. На известувачите може да им помагаат експерти со посебна надлежност во областите за кои станува збор.

Правило 12 – Секретаријат. Секретаријатот ќе го обезбедуваат заеднички ЕЕСК (кога средбите се одржуваат во Брисел) и Министерството за труд и социјална политика на ПЈРМ (кога средбите се одржуваат во Скопје).

Правило 13 – Финансиски одредби. ЕЕСК и Владата на ПЈР Македонија ќе ги покријат своите трошоци поврзани со присуството на нивните делегации на средбите на ЗКК во однос на патните и хотелските трошоци, дневници и трошоци за персонал. Трошоците за превод на документи на јазиците на ЕУ и конференциско толкување треба да бидат покриени од страна на ЕЕСК, освен трошоците за техничка опрема во ПЈР Македонија.

Правило 14 – Јазик. Работни јазици на ЗКК се македонскиот и официјалните јазици на ЕУ.

Правило 15 – Ревизија на Деловникот за работа. Деловникот за работа може да биде ревидиран со одлука на ЗКК. Во случај на таква одлука, ќе се применуваат одредбите од Правилото 8 (со консензус или со мнозинство гласови).

3.4 Работни односи меѓу националните консултативни тела на ЗКК и други интересни групи

Претставниците на ПЈР Македонија во ЗКК од групите работодавачи и вработени се директно вклучени во работата на македонскиот Економско-социјален совет (во понатамошниот текст ЕСС) како негови членови. ЕСС е трипартитно тело составено од 12 членови (по 4 од секоја страна), и тоа претставници на владата, организациите на работодавачи и организациите на работници. Информациите за работата на ЕСС се објавуваат преку медиумите и печатот⁶. Не постои евиденција за формални работни односи меѓу ЗКК и ЕСС на полето на социјалниот дијалог, иницирањето јавни дебати, подготовка на стратегии, политики, заеднички средби и каков и да е друг вид соработка. Единствениот контакт меѓу овие две тела се состои во тоа што сегашниот мандат на националниот копретседавач со ЗКК се совпаѓа со оној на потпретседателот на ЕСС, со тоа што до ЕСС можат да бидат упатени прашања поврзани само со интересите на организациите на работодавачите и на работниците. Поради тоа што надлежностите на ЕСС предвидуваат воспоставување одбори и комисии за одредени прашања што се во рамките на неговата надлежност, соработка меѓу ЕСС и други тела (граѓанско општество, експерти и/или набљудувачи), покрај со претставници на организации на работодавачи и на работници, не е предвидена.

Работни односи меѓу ЗКК и граѓанските здруженија, покрај оние меѓу членовите и набљудувачите, се присутни во работата на ЗКК. Граѓански здруженија и различни интересни групи и организации кои немаат свои претставници, на пример, претставници на Стопанска комора на северозападна Македонија учествуваа во текот на првите шест средби на ЗКК, а претставници на Здружението на земјоделци на ПЈРМ беа присутни на првата и втората средба на ЗКК. На други интересни групи им е дозволено да учествуваат и да ги презентираат нивните наоди, како и да држат презентации во текот на отворените сесии на средбите доколку тие се во согласност со темите дефинирани за средбата од страна на копретседавачите и членовите на ЗКК. Таков беше случајот со шестата средба на ЗКК одржана во Скопје, кога претставници на граѓанската организација „Иницијатива за социјална промена“ од Скопје го презентираа извештајот за Малцинските права во мултиетничка средина.

⁵ ЕЕСК редовно ја ажурира интернет-страницата за работата на ЗКК и неговите членови од ПЈР Македонија и ЕУ, а информациите можат да се најдат на следнава страница: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.european-enlargement-fyrom>

⁶ http://www.orm.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=74%3A2013-01-23-10-09-52&Itemid=105&lang=mk

Во поглед на работните односи со други национални и ЕУ-институции, досега имаше случаи кога на средбите на ЗКК, членови на Европската комисија/Генералниот директорат за проширување и Генералниот директорат за земјоделство имаат одржано презентации, како и експерти и учесници од националните министерства. На средбите на ЗКК присуствуваат и обично воведно излагање имаат највисоки претставници од институциите на ПЈР Македонија, Делегацијата на ЕУ во ПЈРМ и претставници на институциите на ЕУ, што им дава високо значење во процесот. Копретседавачот на ЗКК може да покани експерти/претставници на граѓански здруженија да дадат свое гледање на моменталната состојба во земјата или ЕУ во текот на отворањето на средбите и оваа практика е забележана неколку пати на полето на малцинските права, транспортните политики, невработеноста меѓу младите, корупцијата, итн.

4. Ефективноста на работните односи на ЗКК со национални и заинтересирани страни на ЕУ

Како општо правило, секоја средба на ЗКК започнува со темата Патот на ПЈРМ кон ЕУ. На ова прашање се дискутираат политички теми: визната либерализација, спорот за името со Грција и потребата за разрешување на спорот со медијација на ОН, добрососедските односи и други коментари главно поврзани со извештајот за напредокот што го објавува Европската комисија. Во рамките на оваа тема, во случај да се направени подобрувања на законодавството во согласност со директивите на ЕУ меѓу две средби, на нив се забележуваат и се дискутираат прашања како реформите на администрацијата, подобрувањата на Законот за работни односи, воведувањето минимална плата, судските реформи, слободата на медиумите, вклучувањето на граѓанските организации од државата во европските програми TACSO, ERASMUS итн. Се разгледуваат прашања како што се слободата на медиумите, недостатоците во спроведувањето на реформите, бојкотирањето на парламентот од страна на опозицијата, невработеноста меѓу младите и други социо-економски прашања и тие се упатуваат до релевантните носители на политички одлуки.

На вториот дел од средбите се обработуваат тематски прашања и учесниците дебатираат за претходно дефинирана тема, со експертиза и презентации од националните институции и институциите на ЕУ и различни интересни групи (граѓански здруженија, претставници на трговската комора, министри и претставници на Делегацијата на ЕУ) како набљудувачи.

Табела 1: Резиме на заклучоци и (дискутирани) теми

Прва средба 25 септември 2009 г., Брисел	Втора средба 25 февруари 2010 г., Скопје	Трета средба 8 јули 2010 г., Брисел	Четврта средба 19 април 2011 г., Скопје
<p>1) Патот на земјата кон ЕУ (визна либерализација, невработеноста меѓу младите, придонесот на граѓанските организации во однос на <i>acquis</i>, прекугранична соработка).</p>	<p>1) Патот на земјата кон ЕУ (зајакнување на социјалниот дијалог, административните капацитети, барање за решавање на спорот со името со Грција).</p>	<p>1) Патот на земјата кон ЕУ (ЗКК бара од Советот на ЕУ да отвори пристапни преговори, дијалог со Грција, да ја зајакне техничката поддршка за Министерството за правда во координација со работните групи кои ги следат антикорупциските политики за унапредување на законите за државна служба и јавни службеници, за унапредување на законот за граѓански здруженија и фондации, поздравено повторното воспоставување Економско-социјален совет, поздравено усвојувањето на законот за антидискриминација и потребата да се дополни заштитата од дискриминација на основа на сексуална ориентација).</p>	<p>1) Патот на земјата кон ЕУ (ЗКК бара од Советот на ЕУ да отвори пристапни преговори, регионална соработка и дијалог со Грција, изразена грижа за бојкотот на опозицијата на парламентот, значењето на реформите на јавната администрација и судството, ЗКК го поздравил воспоставувањето комисија за заштита од дискриминација. Одбележување на 10-годишнината од Охридскиот рамковен договор).</p>
<p>2) Влијанието на финансиската и економската криза во ПЈРМ (презентација од г. Бернард Боем).</p>	<p>2) Економски и социјални права (соработката меѓу владата и граѓанските организации (ГО) и вклученоста на ГО во изготвувањето на законодавството, барање до владата да го имплементира новиот закон за учество на социјалните партнери, зајакнување на Економско-социјалниот совет, поздравено отворањето на TACSO – Техничка помош за организациите на граѓанското општество).</p>	<p>2) Транспортна политика – иден договор за воспоставување Транспортна заедница меѓу ЕУ и земјите од Западен Балкан, владата повикана да се вклучи во дијалогот со социјалните партнери со цел да се имплементира претстојниот договор. ЗКК ја повика владата да ја оцени потребата на работниците во процесот на реструктурирање на транспортниот сектор во кој тие би можеле да ги изгубат работните места и Европската Комисија да помогне во транзицискиот период на имплементација со претпристапни средства. Воспоставување регионален социјален форум со министерствата и Транспортната заедница. Цивилната авијација да стане независно тело и да се зголеми капацитетот на Комитетот за воздушни несреќи. ЗКК побара од владата подобро да ги подготвува транспортните проекти, особено во однос на оцената на влијанието врз животната средина и Европската Комисија да ги поддржи националните органи во овој процес и да се испита изводливоста на поврзувањето на Средоземното Море со Дунав.</p>	<p>2) Социјален дијалог –ЗКК го поздравува повторното воспоставување на Економско-социјалниот совет (ЕСС) и очекува да бидат вклучени и граѓанските здруженија. ЗКК бара ЕСС да добие сопствен буџет за автономна работа. ЗКК ја поздравува Националната програма за пристојна работа потпишана меѓу МОТ и владата. ЗКК бара од европските социјални партнери да обезбедат експертиза и помош за земјите-кандидатки и да ги споделат искуствата во однос на имплементацијата на <i>acquis</i>. ЗКК вели дека работните тела на националниот парламент можат да ги поканат социјалните партнери како набљудувачи во текот на средбите. Поддршка социјалниот дијалог и колективното договарање да бидат проширени во сите сектори. Барање за имплементирање на законот за решавање работни спорови. <u>ЗКК бара од Европскиот социјален фонд и МОТ да ја зголемат помошта за социјалните партнери.</u> Поддршка за регионална соработка меѓу социјалните партнери поради сличноста на проблемите со кои се соочуваат.</p>
	<p>3) Политики за социјална инклузија (Охридски рамковен договор, деценија на Ромите, усвојување на законот за еднакви можности).</p>		
	<p><u>Придвижување напред (Европската агенција за фундаментални права да го прошири својот мандат во ПЈРМ, да ја оцени имплементацијата на Охридскиот рамковен договор).</u></p>		

Петта средба 18 октомври 2011 г., Брисел	Шеста средба 19 април 2012 г., Скопје	Седма средба 13 март 2013 г., Брисел	Осма средба 22 октомври 2013 г., Скопје
<p>1) Патот на земјата кон ЕУ (барање за решавање на спорот со името, ЗКК изрази задоволство од реформите во парламентот, администрацијата и подобрувањето на законските акти што се однесуваат на заштитата на малцинствата. ЗКК повторно изрази загриженост за слободата на медиумите и побара од владата да се воздржи од мешање во медиумите. Потребни странски инвестиции.).</p>	<p>1) Патот на земјата кон ЕУ – барање за решавање на спорот со името, отпочнување Пристапен дијалог на високо ниво, членовите на ЗКК бараат од Европската Комисија и владата да ги вклучи членовите на ЗКК во консултациите со граѓанското општество во процесот на дијалогот, како и во следење на реформската агенда за ЕУ.</p>	<p>1) Патот на земјата кон ЕУ – барање за решавање на спорот со името, поздравени постигнувањата од Пристапниот дијалог на високо ниво, декриминализација на клеветата, зајакната антикорупциската правна рамка. <u>По претходни препораки од ЗКК, владата започна постапка за учество како набљудувач во Агенцијата за фундаментални права на ЕУ.</u></p>	<p>1) Патот на земјата кон ЕУ – барање за решавање на спорот со името, поздравени постигнувањата од Пристапниот дијалог на високо ниво. ЗКК го поздравува во целина задоволителното ниво на усогласување на законодавството со <i>acquis</i> на ЕУ и бара од Европската комисија да ја фокусира својата финансиска помош на имплементацијата на усвоените законски акти. ЗКК ја охрабрува владата да го подобри владеењето на правото и повторно упатува повик за зголемена независност и непристрасност на Државната комисија за спречување корупција. ЗКК инсистира на усогласување на законодавството што се однесува на антидискриминација со она на ЕУ во однос на дискриминацијата на основа на сексуална ориентација.</p>
<p>2) Рурален развој и вработување. ЗКК бара од Европската комисија да ја усогласи дефиницијата за рурални подрачја во сите земји-членки на ЕУ со цел да можат да се спроведуваат политики базирани на факти и да се прават доследни споредби со други земји. ЗКК бара од владата да преземе активности за нерегистрираните сезонски работници во руралните подрачја. ЗКК бара од Европската комисија да ги поедностави правилата за финансирање проекти и да го олесни пристапот до грантови за локалните земјоделци. Учесниците на ЗКК предлагаат Европската комисија и владата да развијат советодавни услуги за руралното население. ЗКК бара од Европската комисија да ја зголеми помошта за граѓанските организации во руралните подрачја.</p>	<p>2) Малцинските права во мултиетничка средина. ЗКК ги осудува инцидентите меѓу заедниците. Инсистирање на тоа Охридскиот рамковен договор да остане клучен столб за демократијата и владеењето на правото. ЗКК бара од владата повторно да го започне процесот на попишување на населението и да ги следи препораките на EUROSTAT. ЗКК нагласува дека Агенцијата за заштита на националните малцинства треба да почне со функционирање. ЗКК бара соодветно финансирање од ЕУ и националните власти за промовирање на меѓукултурниот дијалог и толерантното општество. ЗКК бара владата да го зголеми буџетот за спроведување на Стратегијата за социјална инклузија на Ромите 2012-2014 г. и нагласува дека помошта од националните власти и ЕУ треба да биде наменета за поддршка на жените Ромки. ЗКК бара зголемување на помошта за жените и младите луѓе.</p>	<p>2) Напредок во политичките полиња што ги покрива Поглавјето 19 („Социјална политика и вработување“). ЗКК ги поздравува дополнувањата на Законот за работни односи, воведувањето на работни односи, усогласувањето на земјата со <i>acquis</i> за здравје и безбедност на работа и ја охрабрува владата да одреди повеќе средства за активните политики на пазарот на трудот. ЗКК бара од ЕУ и МОТ да обезбедат помош за зајакнувањето на капацитетите на социјалните партнери. ЗКК го поздравува напредокот постигнат од Комисијата за заштита од дискриминација и за нејзиниот прием како нова членка на Европската мрежа на тела за еднаквост.</p>	<p>2) Слобода на изразување, слобода на медиумите. ЗКК изрази загриженост околу слободата на медиумите. ЗКК ја поздравил иницијативата на Европската комисија од 2014 г. да почне со доделување награда за истражувачко новинарство во земјите-кандидатки за членство и побара подобрување на состојбата со слободата на медиумите и слободата на изразување.</p>

<p>3) Борба против корупцијата. Презентации за борбата против корупцијата во ПЈРМ. ЗКК забележа дека владата вложува напори за подобрување на законската рамка за борба против корупцијата и дека судството ги нема завршено случаите на корупција на високо ниво. ЗКК предлага воведување етички кодекс за членовите на парламентот и потранспарентно финансирање на политичките партии. ЗКК го одобри извештајот за корупцијата во Западен Балкан изготвен од Канцеларијата на ОН за дрога и криминал и побара обука на локално ниво за службениците за спроведување на законот и судството.</p>	<p>3) Членовите на ЗКК се согласуваат да ја дополнат финансиската одредба од деловникот на ЗКК. Дополнетата одредба ќе биде имплементирана по средбата со Министерството за труд и социјална политика.</p>	<p>3) Млади и образование. Членовите на ЗКК побараа од националните власти да имплементираат акциски план за невработеноста кај младите изготвен во согласност со Програмата за пристојна работа на МОТ. Членовите на ЗКК ја охрабруваат владата да усвои шема слична на шемата „Младинска гаранција“ која постои во земјите на ЕУ. ЗКК бара од органите во ПЈРМ и од земјите-членки на ЕУ да инвестираат во образование, истражување и стручно образование во текот на финансиската криза. ЗКК е задоволен со напредокот постигнат во однос на пристапот на земјата во програмите на ЕУ за доживотно учење и Млади во акција и бара од националните власти да ја премостат разликата меѓу едукацискиот систем и потребите на пазарот на трудот. ЗКК ги советува националните власти да ја зголемат стапката на ученици во основното образование во руралните места и тоа особено меѓу Ромите. Членовите на ЗКК бараат од Европската комисија да го прошири мултиетничкото образование преку ИПА-фондовите и дополнително да го развие неформалното образование.</p>	<p>3) Невработеноста кај младите. Презентации за невработеноста меѓу младите во ПЈРМ и ЕУ. ЗКК побара Националниот акциски план за вработување на младите 2013-2015 г., изготвен во соработка со МОТ, да биде имплементиран. ЗКК препорачува владите на земјите-членки на ЕУ и ПЈРМ да промовираат висококвалитетни можности за стажирање и обучување со цел да се олесни транзицијата од образованието кон работењето и препорачува на владата на ПЈР Македонија да ги преземе административните чекори што ги бара Европската комисија со цел да им овозможи на студентите да учествуваат во програмата Erasmus + во 2014 г.</p>
---	---	---	---

Во текот на изминатите осум средби, ЗКК даде повеќе препораки до институциите на ЕУ, како и до Меѓународната организација на трудот (МОТ). Треба да се споменат два успешни примери:

На четвртата средба на ЗКК, одржана во април 2011 г., ЗКК побара помош за социјалните партнери во ПЈРМ од Европскиот социјален фонд и од МОТ со цел да развие раководни капацитети и преговарачки вештини и да го промовира социјалниот дијалог. Во октомври 2014 г. започна проектот „Промовирање на социјалниот дијалог“ финансиран од ЕУ⁷.

Во заклучоците од втората средба одржана во февруари 2010 г., ЗКК побара од владата и од Советот на Европската унија да преземат чекори за проширување на мисијата на Европската агенција за фундаментални права (ЕАФП) во земјата со тоа што ќе ѝ овозможат статус на набљудувач. На седмата средба, одржана во март 2013 г. во Брисел, ЗКК соопшти дека во согласност со препораките на ЗКК, владата започнала процедура за учество на ЕАФП како набљудувач.

Според членовите на ЗКК, за препораките и заклучоците редовно се известува во извештајот за постигнат напредок на Европската комисија, што ѝ дава дополнителна вредност на работата на ЗКК. Извештаи за националната состојба беа презентирани од двете страни, македонската и страната на ЕУ, особено во однос на некои значајни прашања. На пример, беа одржани презентации во врска со руралниот развој и невработеноста по повод усвоеното Мислење на Европскиот економско-социјален комитет за руралниот развој и невработеноста во Западен Балкан⁸.

⁷ http://eeas.europa.eu/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/press_corner/all_news/news/2014/2014-10-21-socialdialogue_en.htm

⁸ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.18291>

5. Процес на давање препораки – „тесни грла“ и начин за нивно надминување

5.1. Вклученоста на ЗКК во процесот на изготвување политики

Вклученоста на ЗКК во процесот на изготвување политики е на **ниско** ниво, како што се утврдува од одговорите дадени во текот на разговорите. Повеќето од темите дискутирани на средбите на ЗКК се поврзани со унапредувањето на социјалниот дијалог, политиките за вработување, невработеноста меѓу младите, судските реформи, транспортните политики и не постои упатување на вклученост на ЗКК во донесувањето на политиките. Од друга страна, претставниците на социјалните партнери во Економско-социјалниот совет (ЕСС) можат да влијаат врз некои од препораките што се дебатираат на средбите на ЗКК и да се вклучуваат во изготвување политики поврзани со заклучоците на ЗКК.

Со цел да се промовира вклученоста на ЗКК во процесот на изготвување на политиките, ЕСС/Парламентот или владините тела треба да им дадат можност на националните граѓански здруженија, експерти и набљудувачи од ЗКК да земат учество во нивната работа, форумите и дебатите и да обезбедат дека се земени предвид одлуките/заклучоците на ЗКК. Друго можно решение е националниот копретседавач со ЗКК, по средбите на ЗКК, да се обрати до ЕСС и до Комитетот за ЕУ-интеграција во Парламентот со цел да ги сподели и да ги промовира одлуките и заклучоците на ЗКК до пошироката јавност.

5.2 Зачестеност, организација и селекција на прашања за дискусија за време на средбите

Според Деловникот, ЗКК се среќава двапати годишно. Од првата средба одржана во септември 2009 г., редовно се одржуваа две средби годишно, освен во 2012 година, кога беше одржана една. Последниот, осми состанок, беше одржан во октомври 2013 г. во Скопје. Деловникот предвидува дека во текот на две и полгодишниот мандат на копретседавачите и членовите, три од пет средби треба да се организираат во Скопје со цел да се обезбеди пошироко медиумско покривање.

Организацијата на средбите е одговорност на двата секретаријати согласно местото каде што се одржуваат. Секретаријатот на ЕЕСК во Брисел е одговорен за избор на локацијата, превод, техничка опрема и друго, а Министерството за труд и социјална политика во Скопје е одговорно за истите прашања кога средбите се одржуваат во Скопје.

Копретседавачите ги дебатираат темите за дискусија и за нив се преговара речиси три месеци пред датумот на средбата и тие се однесуваат на моменталната политичка и социо-економска состојба во ПЈРМ и во ЕУ. Откако ќе бидат договорени, се изготвуваат заедничка агенда и заклучоци. Заклучоците се усвојуваат на затворена попладневна сесија меѓу членовите и набљудувачите.

5.3 Комуникација и споделување информации

Комуникацијата и споделувањето информации се одвива во текот на процесот на подготвувањето на нацрт-заклучоците, обично три месеци пред денот на средбата и директно за време на состанокот на ЗКК кога се финализираат заклучоците на затворена попладневна сесија преку консензус или гласање. Други форми на комуникација и споделување информации не се застапени во работата на ЗКК, како што истакнуваат учесниците.

5.4 Мониторинг на препораките на ЗКК

Од евиденциите и разговорите со членовите, ЗКК нема механизам и технички капацитет да го следи постапувањето по неговите препораки. Иако мониторингот не е споменат во деловникот, неформално ова се прави од канцеларијата на националниот копретседавач на тој начин што се одредува лице за изготвување на темите и програмите за претстојните средби, ги следи темите што се веќе дискутирани и препораките што се прифатени од националните институции. Зависи од волјата на копретседавачите до кој степен ќе одредат персонал и ќе одвојат ресурси за следење на препораките. Механизмите за следење се несоодветни и не постои централно место или систем за вршење на оваа задача.

5.5 Соработка со академската заедница, експертски групи и истражувачки институти

Деловникот предвидува можност за поканување експерти за време на средбите, што дава можност на одредено ниво да се соработува со академската заедница, експертските групи и истражувачките институти. Според одговорите на ЗКК дадени во текот на разговорите, оваа можност не е искористена во изминативе осум составноци. Недостигот на соработка со академската заедница и истражувачките институти е поврзана со немањето канцелариски простор, буџет и одговорности.

5.6 Технички капацитети на ЗКК

ЗКК има два секретаријати кои ја координираат и раководат со работата на комитетот согласно местото каде што се одржува средбата, Брисел или Скопје. Секретаријатот на ЕЕСК во Брисел има именувано две лица за оваа функција (администратор и секретар), а секретаријатот во Скопје има именувано едно лице за оваа функција на ниво на соработник. Едно од лицата од МТСП вклучено во работата на ЗКК од неговиот почеток минатата година беше преместено на друга позиција и оваа постапка резултираше со намален квалитет на експертизата во поглед на капацитети за изготвување на заклучоците на ЗКК, избор на теми за дискусија и капацитетот на секретаријатот ефективно да ги организира и да ги набљудува средбите на ЗКК.

Согласно одговорите од интервјуираните, не постои постојан комитет и комуникацијата се врши само кога има потреба да се изготвуваат заклучоци, да се организираат состаноци и да се решат технички прашања поврзани со организацијата. Секретаријатите на ЕЕСК и МТСП соработуваат уште од воспоставувањето на ЗКК.

6. Членови на Заедничкиот консултативен комитет

ЗКК има 12 членови, по 6 од секоја страна, со тоа што секој припаѓа на една од трите групи (работодавачи, вработени и граѓански здруженија). Претставниците од ПЈРМ припаѓаат на репрезентативните организации кои се групирани во:

Група I – Работодавачи (2 членови)

- Организација на работодавачи на Македонија – ОРМ, 2 членови

Група II – Вработени (2 членови)

- Сојуз на синдикати на Македонија – 1 член

- Конфедерација на слободни синдикати на Македонија – 1 член

Група III – Граѓански здруженија (2 членови)

- Македонски центар за меѓународна соработка – 1 член

- СЕГА – Коалиција на младински организации – 1 член

Набљудувачи

Постојани набљудувачи – различни интересни групи, трговска комора и граѓански организации.

Други набљудувачи – можат да бидат поканети да присуствуваат на средбите на ЗКК со претходна одлука од копретседавачите.

Согласно Деловникот, можат да бидат поканети и известувачи и експерти.

Граѓанските здруженија се избираат на тој начин што Министерството за труд и социјална политика праќа покана до Одделението за соработка со граѓански организации и бара номинирање претставници на граѓански здруженија. Пристапот беше различен на почетокот на процесот и се одвиваше врз основа на номинациите од „Граѓанската платформа“ која ги обединува 30 највлијателни граѓански здруженија во земјата. Во подоцнежниот период, Граѓанската платформа стана нефункционална и процесот сега се одвива преку Одделението за соработка во Владата.

Транспарентноста на овој процес е дискутабилна бидејќи не постои релевантен извор или база на податоци на граѓански организации кои можат да се користат за фер и транспарентна номинација на граѓански здруженија. Имајќи ги како членови, претставниците на МЦМС и СЕГА – коалицијата на млади обезбедува правилно

функционирање на ЗКК, а застапеноста од помалите региони се остварува на тој начин што СЕГА, освен во Скопје, е регистрирана за работа и во неколку други градови. И двете граѓански здруженија имаат повеќе од 10-годишно искуство (СЕГА е основана во 2004 г., а МЦМС во 1993 г.).

Членовите делегирани за учество на средбите на ЗКК се од највисоко ниво (директорите на МЦМС и СЕГА се директно вклучени во работата на ЗКК, како и претседателите или гранковите претседатели на организациите на работодавачи и на работници) и повеќето од претставниците се искусни, запознаени со процесот на ЗКК, неговото значење и нивната улога во процесот. Техничките капацитети на националните претставници во ЗКК се подобруваат преку поврзување со нивните колеги од регионот, конференции, работилници итн. Повеќето од националните претставници во ЗКК потврдуваат дека имаат искуство со имплементација на програми на полето на социјалниот дијалог во изминативе две години и со работа со странски партнери и донатори.

7. Влијанието на препораките на ЗКК

ЗКК има ограничено влијание врз *јавните политики* и како што покажаа одговорите на прашалникот, членовите на ЗКК сметаат дека влијанието на ЗКК е ниско до умерено. Влијанието врз јавните политики се прави главно преку учеството на репрезентативни организации меѓу работодавачите и вработените во националните органи и работата на Економско-социјалниот совет, парламентарните совети и форуми. Оние социјални партнери кои немаат претставници согласно Законот за работни односи, имаат ограничено влијание и немаат право на глас како полноправни членови. Граѓанските здруженија остануваат со статус на набљудувачи во НСЕИ, немаат членови во Економско-социјалниот совет и имаат ограничено влијание врз јавните политики.

Во македонскиот Парламент функционира Национален совет за европска интеграција со кој претседава член на главната опозициска партија и работи на прашања од заеднички интерес на полето на евроинтеграцијата⁹. Членови на НСЕИ се 9 пратеници и нивни заменици, 6 членови од различни владини институции, Македонската академија на науките и уметностите, Сојузот на новинари и претставници од интересни групи од трговската комора, граѓански здруженија и синдикати. Во парламентарните дебати, како и во досегашната работа на НСЕИ, работата и активностите на ЗКК не се споменуваат. Сепак, членови на граѓанските здруженија (членови во ЗКК) и синдикати учествуваат во работните сесии на НСЕИ.

Забележливо е ограничено обезбедување јавна поддршка за менување на политиките поради недостигот на мониторинг и оценка. Многу барања што ги упатува ЗКК до владата и националните институции се во согласност со барањата на претставниците на ЕУ. На пример, барањата за повторно отпочнување на пописот на населението согласно препораките на ЕУРОСТАТ останаа neodговорени; исто така, не е јасно дали Агенцијата за заштита на националните малцинства почна со работа и дали соработува со граѓанското општество како што беше побарано на шестата средба на ЗКК поради недостигот на механизми за следење.

Во работата на ЗКК се даваат препораки кои се во согласност со политиките на ЕУ, а се бара и помош од институциите на ЕУ со цел целосно и успешно имплементирање на таквите политики. Пример е воспоставувањето на транспортната политика во Западен Балкан¹⁰ за што ЗКК побара од Владата да ги вклучи социјалните партнери во имплементирањето на претстојниот договор и од Комисијата на ЕУ да помогне преку претприспапните фондови во однос на работниците кои би можеле да ги изгубат нивните работни места во транзицискиот период.

Следењето на транспонирањето на *acquis communautaire* во националното законодавство и натаму е слаба страна бидејќи техничкиот секретаријат на ЗКК во ПЈРМ нема постојан персонал, буџет и канцеларии за следење на ова прашање. Институцијата која може да ја следи минатата работа на ЗКК и односите заеднички декларации од средбите е Секретаријатот за европски прашања. Секретаријатот има воспоставено механизми за следење на законодавството што се усвојува и до кој степен тоа е во согласност со директивите на ЕУ.

Блиска соработка меѓу СЕП и ЗКК би можела да обезбеди информации за тоа кои закони и препораки што ги дава ЗКК се имплементираат и да го оцени статусот на транспонираното законодавство.

8. Разговори со заинтересирани страни

Низа прашалници беа пополнети и беа спроведени разговори во текот на периодот од 22 декември 2014 до 20 јануари 2015 г. Истражувањето беше спроведено со разговори со претставници на вклучените организации. Во ПЈРМ беше разговарано со тројца претставници на синдикати, двајца претставници на организација на работодавачи, од кои еден е член на ЗКК и еден е набљудувач, двајца членови на граѓански здруженија и тројца набљудувачи од кои двајца се од Министерството за труд и социјална политика. Претставник на Индустриската конфедерација на Република Чешка даде коментари и учествуваше во истражувањето.

⁹ <http://sobranie.mk/national-european-integration-council-2014-2018.nspk>

¹⁰ Мислењето на Европскиот економско-социјален комитет за транспортната политика во Западен Балкан.

9. Резултати од прашалникот

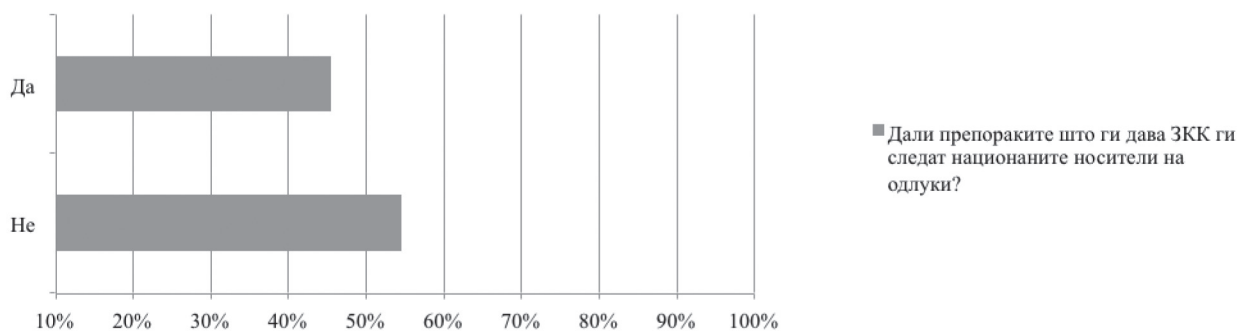
За целите на овој извештај, краток прашалник од 8 прашања беше изготвен и пратен до релевантните заинтересирани страни во ПЈРМ (види анекс) и групи работодавачи во ЕУ. Прашалникот беше пополнет од претставници од секоја група, набљудувачи од ПЈРМ и ЕЕСК – групата за вработувања. Поради временските ограничувања и неодамнешните кадровски измени во техничкиот секретаријат на ЕЕСК во Брисел, само одговорите од македонската страна и од претставник на групата работодавачи во ЕЕСК се земени предвид. Прашањата ги одразуваат темите што се релевантни за работата на ЗКК и агендата од претходните средби и се фокусираат на оние принципи што се чинат најприменливи за земјата.

1. На првото прашање „Која граѓанска организација ја претставувате?“ беа добиени единаесет одговори од сите заинтересирани страни: организации на работодавачи (2), организации на вработени синдикати (3), граѓански здруженија (2), ЕЕСК – групата за вработувања – Индустриска конфедерација на Република Чешка (1) и набљудувачи (3).

2. Седум прашалници беа пополнети од организации-учеснички во ЗКК и од четворица од набљудувачите.

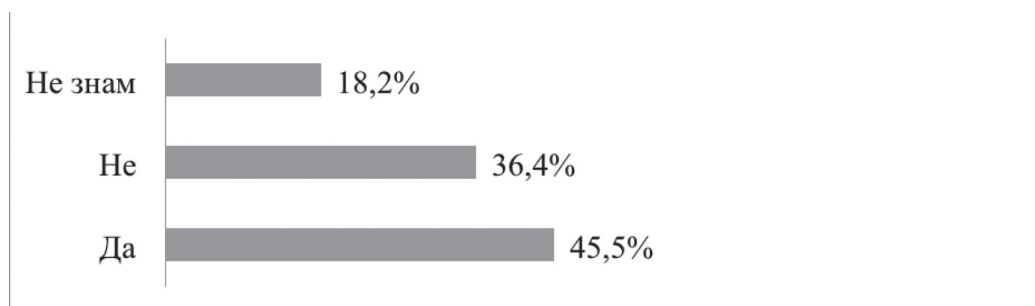
3. На прашањето „Колку е ефективна работата на ЗКК во однос на националните граѓански организации/ Владата?“ шест од единаесет испитаници одговорија дека препораките што ги дава ЗКК не се следат од националните носители на одлуки, и овој одговор е главно застапен кај членовите на граѓанските организации и синдикатите. Во препораките што ги има дадено ЗКК и кои се следат од националните носители на одлуки, спаѓаат: да се зголеми капацитетот на социјалните партнери, да се усвои законска рамка која ќе гарантира застапување и учество во Економско-социјалниот совет, вклучување на граѓанското општество во процесот на евроинтеграции, обезбедување слобода на медиумите и ефективно користење на претпристапната финансиска помош.

Слика 1: Дали препораките што ги дава ЗКК ги следат националните носители на одлуки?

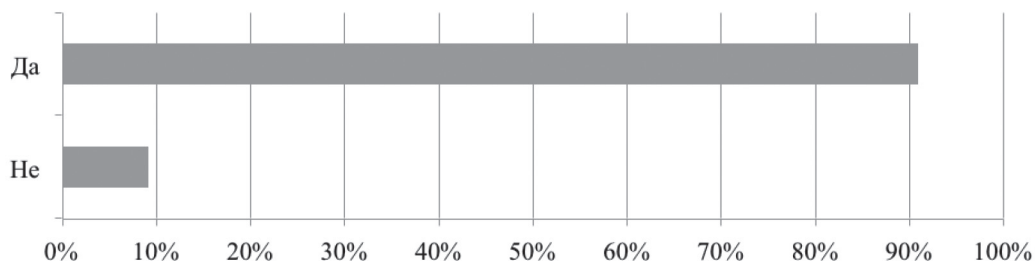
На прашањето за вклученоста на ЗКК во претпристапниот процес, како што е прикажано на слика 2, петмина од запрашаните одговорија позитивно и рекоа дека: 1) ЗКК не е директно инволвиран во претпристапниот процес, но препораките и заклучоците формуирани од ЗКК придонесуваат во односите меѓу ЕУ и Владата на ПЈР Македонија. 2) ЗКК е дел од интегративниот процес и е воспоставен од страна на Европска институција, и согласно тоа, неговите препораки треба да бидат почитувани од владините и од официјалните тела. 3) ЗКК придонесува во претпристапниот процес во однос на политиките за вработување, користењето на ИПА-фондовите и други релевантни теми. 4) Споделување мислења и извештаи на различни релевантни теми, привлекување повеќе внимание на конкретни теми од двете страни.

Слика 2: Дали ЗКК е вклучен и придонесува во претпристапниот процес?

На прашањето „Дали интересите на националните граѓански организации и социјални партнери се одразени во работата на ЗКК?“ десет од единаесет испитаници одговорија потврдно. Во добиените одговори се споменува дека социјалните партнери придонесуваат во изготвувањето на заклучоците, дебатираат за време на средбите и можат да предложат теми што се од нивен интерес.

Слика 3: Дали интересите на националните граѓански организации и социјални партнери се одразени во работата на ЗКК?

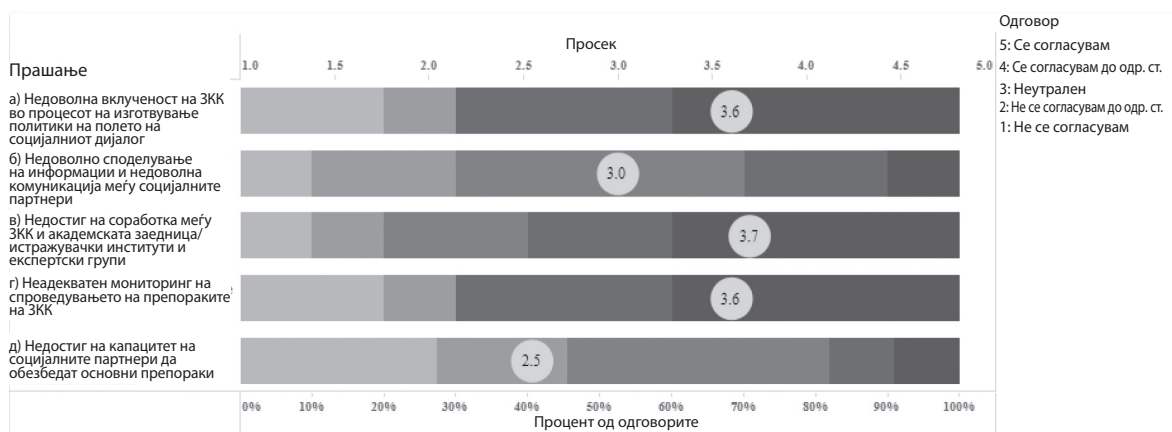

4. Четвртото прашање „Од гледна точка на искуствата на вашата организација, кои се тешкотиите во работењето на ЗКК?“ е група прашања со кои се прави обид да се утврдат тешкотиите и да се дадат препораки за подобрување на процесот.

Недостигот на соработка меѓу ЗКК и академската заедница/истражувачки институти и експертски групи беше оценето како најголема слабост меѓу наведените прашања, како што е прикажано на Слика 4.

Недоволната вклученост на ЗКК во процесот на изготвување политики на полето на социјалниот дијалог и неадекватниот мониторинг на спроведувањето на препораките на ЗКК се втори најниско оценети прашања, додека капацитетите на социјалните партнери да обезбедат основани препораки добија највисока оценка.

Слика 4: „Тесни грла“ во работата на ЗКК

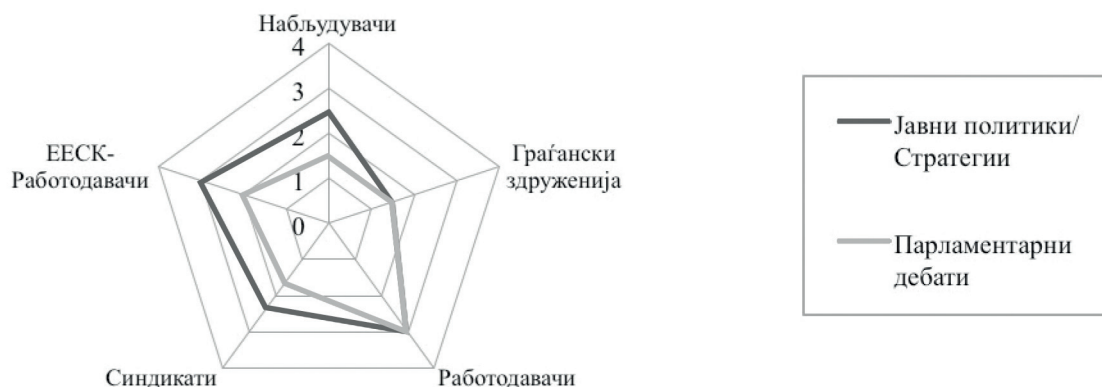

5. Во прашањето број пет „Дали вашата организација во изминативе 2 години има поддржувано проекти/програми за социјалниот дијалог во ПЈРМ?“ повеќето од испитаниците споменаа проекти во кои тие учествуваа како лидери/имплементатори на проекти поврзани со социјалниот дијалог во ПЈРМ. Двајца од испитаниците спомнаа проектни донации добиени од Slovak Aid, USAID, Progress итн., а еден испитаник спомна проекти наменети за антикризните мерки подготвувани заедно со Владата и спречување работа во сивата економија. Не се споменуваат проекти од Инструментот за претпристапна помош или ЕЕСК.

6. Влијанието на препораките на ЗКК на одредени прашања:

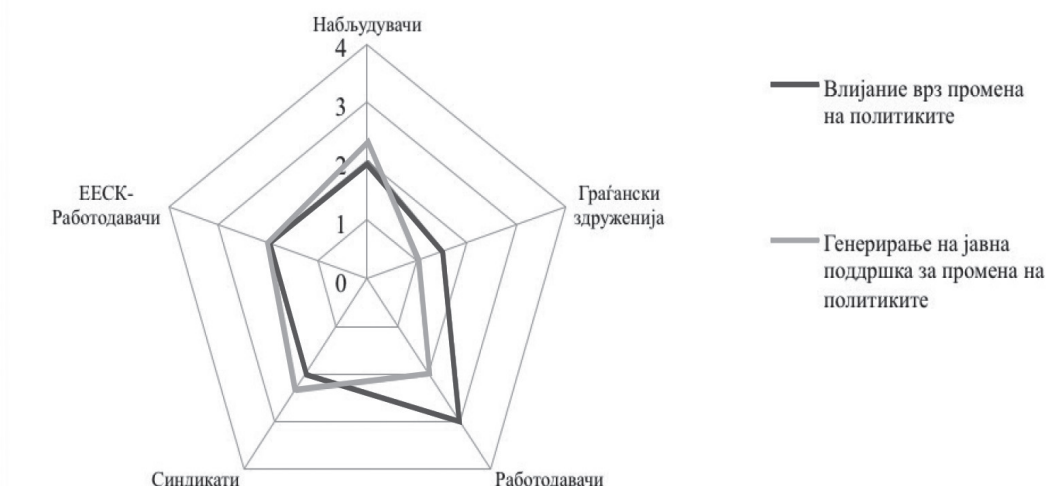
Како што е прикажано на сликите 5 до 7, од дадените одговори, на скалило од 1 до 4 (без влијание – 1, мало влијание – 2, умерено влијание – 3, големо влијание – 4) се мери влијанието на работата на ЗКК во одредени области. Просечното влијание на ЗКК на јавните политики е 2,5 или **ниско до умерено влијание**. Просечното влијание на парламентарните дебати е 1,7 или меѓу **без влијание и мало влијание**. Резултатите според тоа кого претставуваат испитаниците се прикажани во Слика 6.

Слика 5: Влијанието на ЗКК на јавните политики/стратегии и парламентарните дебати

На прашањето за „Влијанието на ЗКК врз политичките промени“, просечната оценка е 2, што одговара на **мало влијание**. На прашањето „Генерирање јавна поддршка за политичка промена“, одговорите што се добиени се прикажани на Слика 6 според тоа од каде доаѓаат испитаниците инаку членови на ЗКК. Просечната оценка на ова прашање е 2,0, односно **мало влијание**.

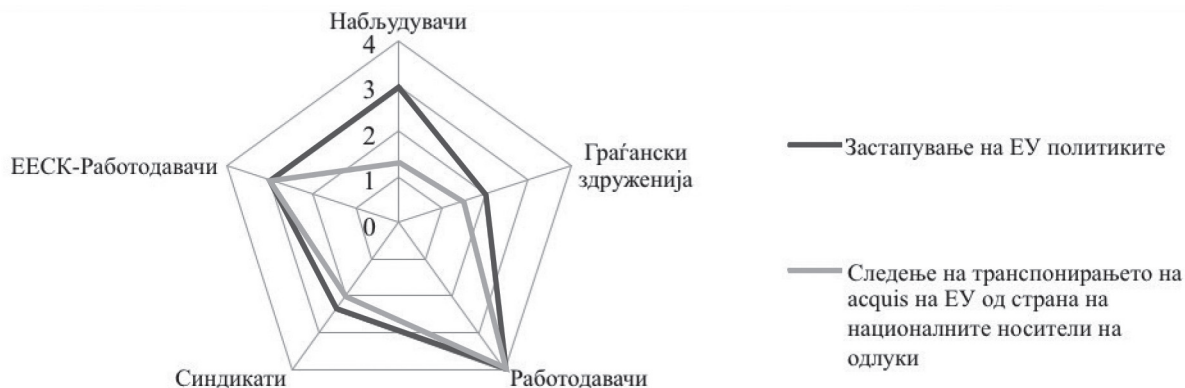
Слика 6: Влијанието на ЗКК во политичките промени и генерирањето јавна поддршка за промена на политиките

На прашањето „Влијанието на ЗКК во застапувањето на политиките на ЕУ“, просечниот одговор е 2,7, односно **мало до умерено влијание**.

Следењето на транспонирањето на *acquis*-ата на ЕУ од страна на националните носители на одлуки се оценува со просечна оценка од 2,0, односно **мало влијание**. Резултатите според тоа кого претставуваат испитаниците се прикажани во Слика 7.

Слика 7: Влијанието на ЗКК во застапувањето на политиките на ЕУ и следење на транспонирањето на *acquis* на ЕУ од страна на националните носители на одлуки

7. Врз основа на добиените одговори од испитаниците за тоа „колку се задоволни од функционирањето на ЗКК“, на скалило од 1 до 5, при што 1 – незадоволен, 2 – донекаде незадоволен, 3 – неодреден, 4 – донекаде задоволен и 5 – задоволен, просечната оценка беше 2,7 или меѓу **донекаде незадоволен и неодреден**.

8. На последното, осмо прашање, на кое на испитаниците им беше поставено отворено прашање да дадат корисни информации за функционирањето на ЗКК, двајца испитаници спомнаа дека не се информирани зошто не е одржана средба на ЗКК веќе повеќе од една година, еден испитаник побара зголемување на учеството во ЗКК бидејќи само една организација работодавачи е застапена со двајца членови, еден испитаник побара вклучување на граѓанските здруженија во работата на Националниот економско-социјален совет и еден испитаник предложи алоцирање буџет за работата на ЗКК од Министерството за труд и социјална политика или Министерството за економија со цел покривање на директните трошоци од работата на ЗКК, особено патувањата во Брисел.

10. Клучни пораки и препораки

Задоцнетиот почеток на преговорите со ЕУ е грижа која доведува до обесхрабрување и недостиг на посветеност кај заинтересираните страни во целиот процес. Ова прашање е политичко и зависи од политичките актери, но има негативно влијание врз работата на ЗКК и неговото идно функционирање. Последната средба на ЗКК се одржа во октомври 2013 г. и оттогаш не се организирани средби. Организирањето средба на ЗКК во 2015 г. е особено значајно со цел да се продолжи со работата и да се исполнат целите на ЗКК.

Недостигот на финансиски средства за соодветно функционирање на ЗКК се чини дека е меѓу првите на списокот проблеми што ги споменуваат членовите на ЗКК. Финансирањето на граѓанските здруженија во ПЈРМ е регулирано со Законот за граѓански организации и фондации. Законот предвидува финансирањето на граѓанските организации и повеќето од финансиските средства да се добиваат преку донации и грантови наменети за конкретни програми. Финансирањето од Владата и институциите за граѓанските организации е ограничено. Членството на граѓанските здруженија во ЗКК е на доброволна основа и само граѓанските здруженија со големи буџети можат да си дозволат учество и да ги покријат патните трошоци за Брисел.

Организациите на работодавачите и на работниците имаат нивни сопствени буџети кои се главно финансирани од членарини. Претставниците на националните социјални партнери гледаат на процесот на функционирањето на ЗКК како на промоција на земјата и сметаат дека трошоците би требало да бидат покриени од централниот буџет преку односите министерства.

Треба да се најде начин за редовно да се финансираат активностите на ЗКК преку извори од централниот буџет или други извори (кофинансирање, грантови) за да се надмине застојот и да се мотивира понатамошната работа на ЗКК.

Последните измени на Деловникот во однос на финансиските одредби нудат разумно решение за барањата на националните социјални партнери бидејќи трошоците за пат и сместување, дневници и персонал ќе бидат покриени од Владата на ПЈР Македонија. Финансирањето на другите активности (студии, експерти) кои не се поврзани со средбите сè уште останува да ги покриваат членовите.

Недостигот на технички капацитети е меѓу првите три приоритети кои ги споменуваат испитаниците. Потребата за дополнителна обука и едукација за целите на ЗКК, како и за развивање преговарачки и раководни вештини би ги зајакнале капацитетите на ЗКК. Регионалното поврзување и споделувањето најдобри практики е уште една можност за која треба да се размисли, а ова беше побарано и на четвртата средба.

Недостигот на механизми за следење и капацитет има негативно влијание на ефективноста на работата на ЗКК. Поради непостоењето воспоставен мониторинг-механизми или механизми за оцена на препораките што се даваат во заклучоците, не можат да се следат законските акти што се предлагаат и што се усвојуваат од националната власт. Едно од можните решенија да се надмине оваа слабост е да се вклучат претставници од Секретаријатот за европски прашања и парламентарниот НСЕИ како постојани набљудувачи кои ќе дадат институционална поддршка на процесот и ќе ги пренесуваат пораките до Владата и од Парламентот. Воспоставувањето постојан технички секретаријат составен од стручни лица би бил дополнителна придобивка за функционирањето на ЗКК и би ги зајакнал неговите капацитети.

Вклученост на граѓанското општество во процесот на креирање политики. Економско-социјалниот совет, Парламентот и владините тела би требало да им дадат можност на граѓанските здруженија, експертите и набљудувачите од ЗКК да учествуваат во нивната работа, форумите и дебатите и да обезбедат дека нивите одлуки/заклучоци се земени предвид во социо-економските политики и особено во социјалниот дијалог.

11. Референци

1. www.orm.org.mk – Организација на работодавачи на Македонија
2. www.ssm.org.mk – Сојуз на синдикати на Македонија
3. www.kss.mk – Конфедерација на слободни синдикати на Македонија
4. www.mcms.org.mk – Македонски центар за меѓународна соработка
4. www.sega.org.mk – Коалиција на младински организации
5. www.mtsp.gov.mk – Министерство за труд и социјална политика на ПЈРМ
6. www.bcm.mk – Бизнис конфедерација на Македонија
7. www.sonk.org.mk – Синдикат за образование, наука и култура
8. Деловник – Усвоен од ЕУ – ПЈРМ Заедничкиот консултативен комитет
9. Мислење на Европскиот економско-социјален комитет за односите меѓу Европската унија и ПЈРМ : улогата на граѓанското општество
10. www.eesc.europa.eu – Европски економско-социјален комитет
11. Мислење на Европскиот економско-социјален комитет за руралниот развој и вработеноста во Западен Балкан, септември 2011 г.
12. Мислење на Европскиот економско-социјален комитет за транспортната политика во Западен Балкан, декември 2010 г.

12. Анекси

12.1 Придружно писмо

Испитување на нивото на задоволство на претставниците на граѓанското општество и социјалните партнери од работата на ЗКК

Почитувани,

Процесот на социјален дијалог во ПЈРМ постепено се менува. Земајќи ја предвид заложбата на ЕЕСК и претставниците на економските и социјалните интересни групи за зајакнување на дијалогот и соработката меѓу организираното граѓанско општество во ЕУ и во земјата, постои потреба да се подготви почвата за пристапување на ПЈРМ во ЕУ. Во овој процес, функционирањето на Заедничкиот консултативен комитет со партнерите од ЕЕСК игра значајна улога.

Широкоприфатен е ставот дека учеството на граѓанското општество и социјалните партнери игра значајна улога во олеснувањето на претпристапните преговори и следењето на транспонирањето на *acquis* на ЕУ од страна на националните носители на одлуки.

Тимот на експерти на проектот „Промовирање на социјалниот дијалог“, финансиран од ЕУ, изработи истражување кое има цел да го оцени функционирањето на претставниците на граѓанското општество, социјалните партнери и набљудувачите во работата на ЗКК.

Прашалникот за истражувањето, заедно со краток вовед, е приложен во продолжение на ова писмо. Би ви бил благодарен доколку го пополните прашалникот и го пратите во електронска форма до **aleksandarkostadinov@yahoo.it**, до **вторник 16 јануари 2015 г.**

За помош при пополнувањето на прашалникот, нашиот тим кој работи на истражувањето можете да го добиете на електронската пошта **aleksandarkostadinov@yahoo.it**, или на телефон **+389 71 530 343**. По завршувањето, експертите ќе ги анализираат добиените одговори и ќе ги претстават резултатите на тркалезна маса со цел нивно потврдување. За присуство на дискусијата и тркалезната маса ќе бидете дополнително поканети.

Однапред ви благодарам за вашата соработка,

Со почит,

12.2 Прашалник за функционирањето на Заедничкиот консултативен комитет

Прашалник за функционирањето на Заедничкиот консултативен комитет

Историјат

Во контекст на очекуваниот почеток на пристапните преговори, Европскиот економско-социјален комитет ја нагласува клучната улога на граѓанското општество¹¹. Затоа, ова мислење ќе се фокусира на македонското граѓанско општество и неговото окружување, можностите и предизвиците; социјалниот и граѓанскиот дијалог во земјата; односите со ЕУ и земјите во Западен Балкан.

Во врска со политичката поддршка дадена на четвртата средба за стабилизација и асоцијација меѓу ЕУ и ПЈРМ, одржана на 24 јули 2007 г., Советот за стабилизација и асоцијација даде поддршка за барањето на ПЈРМ да се формира заеднички консултативен комитет со Европскиот економско-социјален комитет.

Во согласност со заклучоците од името на учесниците на Форумот на граѓански организации од Западен Балкан, одржан од 4 до 5 јуни 2008 г., беше воспоставен *Заедничкиот консултативен комитет*. Во текот на воспоставувањето, граѓанските организации од ПЈРМ ги вложија своите напори за зајакнување на социјалниот дијалог и соработката меѓу претставниците и граѓанските организации, социјалните партнери и Владата.

Заедничкиот консултативен комитет се состои од 12 членови, по шестмина од секоја од страните, а граѓанскиот сектор од ПЈРМ е застапен со:

- Организација на работодавачи на Македонија – двајца членови
- Сојуз на синдикати на Македонија – еден член
- Конфедерација на слободни синдикати на Македонија – еден член
- Граѓански здруженија – двајца членови
- Набљудувачи – не повеќе од 3 членови.

Во согласност со Деловникот за работа:

1. ЗКК работи на основата за проширување на ЕУ преку промовирање на економските и социјални интересни групи од двете страни.
2. ЗКК ги покрива сите прашања од економската и социјалната сфера поврзани со спогодбата за стабилизација и асоцијација.
3. ЗКК може да дава мислење во форма на извештаи или заклучоци или преку други адекватни активности.

¹¹ Мислење на Европскиот економско-социјален комитет за односите меѓу Европската унија и ПЈРМ : улогата на граѓанското општество.

Процесот

Овој прашалник треба да биде пополнет еднаш од страна на секој **претставник на граѓанското општество** во ЗКК од двете страни. Прашањата се однесуваат на теми што се релевантни за работата на ЗКК и агендите од претходни состаноци и се фокусираат на оние принципи што се чинат како најприменливи за земјата.

Одговорите на овој **прашалник** ќе бидат анализирани со помош на ИПА проектот „Промовирање на социјалниот дијалог“. Одговорите и резултатите од анализата ќе бидат споделени со испитаниците и со **релевантните заинтересирани страни** во земјата (Министерството за труд и социјална политика, МОТ и Делегацијата на ЕУ) и ќе бидат презентирани и дискутирани во соодветниот формат.

Прашања

1. Која граѓанска организација ја претставувате?

2. Дали вашата организација има учествувано на средбите на ЗКК како член/набљудувач?

Да Не

3. Колку е ефективна работата на ЗКК во однос на националните граѓански организации/Владата?

– Дали препораките што ги дава ЗКК се земаат предвид од националните носители на одлуки?

Да Не Не знам

доколку одговорот е да, ве молиме напишете кои _____

– Дали ЗКК е вклучен и придонесува во претпристапниот процес во земјата?

Да Не

Ве молиме објаснете: _____

– Дали интересите/грижите на националните граѓански организации и социјалните партнери се одразени во работата на ЗКК?

Да Не

4. Кои се, од искуството или перспектива на вашата организација, тешкотиите во работењето на ЗКК? (Ве молиме дајте оценка од 1 до пет, 1 – не се согласувам, 2 – донекаде не се согласувам, 3 – неодреден, 4 – донекаде се согласувам и 5 – се согласувам.)

а) Недоволна вклученост на ЗКК во процесите на изготвување политики на полето на социјалниот дијалог

1 2 3 4 5

б) Недоволна комуникација и информирање меѓу социјалните партнери

1 2 3 4 5

в) Недоволна соработка меѓу ЗКК и академската заедница/истражувачките институти/експертски групи

1 2 3 4 5

г) Неадекватен мониторинг на препораките на ЗКК

1 2 3 4 5

д) Недоволно капацитети кај социјалните партнери да обезбедат основани препораки

1 2 3 4 5

ѓ) Друго:

5. Дали вашата организација во изминативе 2 години има поддржувано проекти/програми за социјалниот дијалог во ПЈРМ? Доколку одговорот е да, ве молиме наведете кои (максимум 3) проекти/програми.

1. _____

2. _____

3. _____

6. Како го оценувате влијанието на препораките на ЗКК во следниве области?

(Без влијание – 1, мало влијание – 2, умерено влијание – 3, големо влијание – 4.)

а) Јавни политики/стратегии

1 2 3 4

б) Парламентарни дебати

1 2 3 4

в) Влијание врз промена на политики

1 2 3 4

г) Обезбедување јавна поддршка за промена на политики

1 2 3 4

д) Застапување на политиките на ЕУ

1 2 3 4

ѓ) Следење на транспонирањето на *acquis* на ЕУ од страна на националните носители на одлуки

1 2 3 4

е) Друго: _____

1 2 3 4

7. Во целост, колку сте задоволни од функционирањето на ЗКК?

(Ве молиме дајте оценка од 1 до 5, 1 – незадоволен, 2 – донекаде незадоволен, 3 – неодреден, 4 – донекаде задоволен и 5 – задоволен.)

1 2 3 4 5

8. Ве молиме наведете други информации што мислите дека би можеле да бидат корисни.

Ви благодариме за пополнувањето на овој прашалник.

По можност, ве молиме пратете го по електронска пошта на:

aleksandarkostadinov@yahoo.it

12.3 Список со контакти

Број	Име и презиме	Организација	e-mail	Страни	Статус	Земја	А – И*
1	Г-ѓа Белинда Николовска	ОРМ (Организација на работодавачи на Македонија)	info@orm.org.mk	Работодавачи	Член, ко-претседател	МК	А + И
2	Г. Тихомир Климовски	ССМ (Сојуз на синдикати на Македонија)	info@ssm.org.mk	Вработени	Член	МК	А
3	Г. Јаким Неделков	СОНК (Синдикат за образование, наука и култура)	sonk@sonk.org.mk	Вработени	Член	МК	А + И
4	Г. Александар Кржаловски	Македонски центар за меѓународна соработка	akr@mcms.mk	Граѓанско општество	Член	МК	А + И
5	Г. Зоран Илиески	Коалиција на младински организации СЕГА	zorani@sega.org.mk	Граѓанско општество	Член	МК	А
6	Г-ѓа Владимира Дрбалова	Индустриски сојуз на Чешката Република	vdrbalova@spcr.cz	Работодавачи	Член на прва група	ЕЕСК	А
7	Г. Раско Мискоски	Конфедерација на слободни синдикати (КСС)	contact@kss.mk	Вработени	Член	МК	А+ И
8	Г. Сашо Клековски	Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)	sasho@klekovski.mk	Граѓанско општество	Набљудувач	МК	А+ И
9	Г. Миле Бошков	Бизнис конфедерација на Македонија	mb@bcm.mk	Работодавачи	Набљудувач	МК	А + И
10	Г-ѓа Маја Папатолевска	Министерство за труд и социјална политика	mpapatolevska@mtsp.gov.mk	Секретаријат	Институција	МК	А + И
11	Г-ѓа Мирјанка Алексовска	Министерство за труд и социјална политика		Секретаријат	Институција	МК	А + И

* А – Само анкета

И – Спроведено интервју

Секретаријат на ЕЕСК

1	Cedric Cabanne	Администратор	Cedric.cabanne@eesc.europa.eu		ЕЕСК
2	Céline Randa	Асистент	Celine.randa@eesc.europa.eu		ЕЕСК

